

ŽELEZAR

TEDNIK - GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SZ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 24. JULIJA 1981

ŠTEVILKA: 28 • LETO: XXX

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Titó odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Naslov: Uredništvo Železarja, SZ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 483, administracija 484 in 726. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

ANALIZA POLLETNIH PROIZVODNIH STROŠKOV PO TOZD

Ob analizi stroškov proizvodnje za prvo polletje moramo ponovno opozoriti na problematiko planiranih normativnih stroškov v posameznih temeljnih organizacijah. Dejansko nastali stroški v Železarni so v prvi polovici leta nižji od načrtovanih za 606 milijonov dinarjev, kar je pozitiven rezultat, vendar se moramo zavedati, da smo pri planiranju normativnih stroškov pretiravali. V nekaterih temeljnih organizacijah so vkalkulirane velike rezerve v porabah, kar se pri dejanskem obračunu pokaže kot znižanje. Lastna cena naše proizvodnje je previsoka, kar nam iz meseca v mesec potrjuje podatek o razliki med doseženo prodajo in planirano lastno ceno. V vseh šestih mesecih je ta negativni efekt znašal 159 milijonov dinarjev.

Kljub temu pa smo v tem času dosegli pomembne uspehe pri uresničevanju stabilizacijskega programa. V marsikateri temeljni organizaciji so z dobrim delom povečali proizvodnjo, zmanjšali porabo energije, materiala in storitev, izboljšali so izpolnjenost, kar vse je vplivalo na nižje stroške.

V temeljni organizaciji Plavž so prvo polletje zaključili s 27,6 milijoni dinarjev nižjimi stroški od načrtovanih. Dobre rezultate so dosegli na aglomeraciji, kjer so porabili 116 kg na tono manj rude. S tem so znižali stroške vložka, nižja je bila tudi poraba koksa (za 5 kg na tono), z večjo proizvodnjo pa so vplivali tudi na nižje predelavne stroške. Na plavžu je bila poraba rude, aglomerata in koksa večja, kar je stroške zvišalo za 17,8 milijona dinarjev, nižji pa so bili stroški pri predelavi. Proizvodnja je bila večja za 6,3 %. Stroške je znižal tudi asortiment

proizvodnje, izdelanega je bilo 7,9 % več mrzlega železa, kot so predvideli.

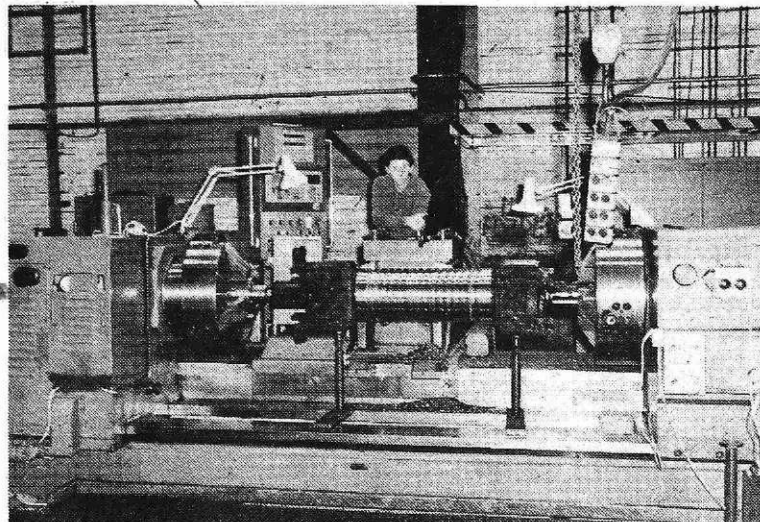
OSEBNI DOHODKI IN PREJEMKI V PRVEM POLLETJU

Pred dobrim tednom je bila izplačana zadnja akontacija osebnega dohodka v prvem polletju. Kljub manjšim časovnim dodatkom je bila ob dobrih proizvodnih rezultatih višina osebnega dohodka enaka kot za maj. V prvih mesecih leta pa je bil osebni dohodek precej manjši. Poskušajmo pobrskati še po drugih ugotovitvah.

Najmočnejši vpliv na oblikovanje sredstev za osebne dohodke imata dogovor o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka in rast življenjskih stroškov. Dogovor omejuje rast sredstev za osebne dohodke predvsem v odvisnosti od rasti dohodka, medtem ko nas hitro naraščanje življenjskih stroškov sili, da v okviru dovoljenih razmerij razporejamo kar največ sredstev na

Temeljna organizacija Jeklarna je imela za 74,8 milijonov dinarjev nižje stroške. Precejšnje znižanje je imela elektro jeklarna (105,5 milijonov dinarjev) in to pretežno del na vložku (za 254 milijonov dinarjev), kar je rezultat večje porabe legiranih odpadkov namesto dragih kovinskih dodatkov. To je pogojeval manj kvaliteten program proizvodnje, izdelali so namreč 3.700 ton manj nerjavnih jekel, kar je po drugi

(Nadaljevanje na 2. strani)

Struženje valja (Foto S. Kokalj)

DELOVNA IN TEHNOLOŠKA DISCIPLINA IN SAMOUPRAVNA DELAVSKA KONTROLA

Kljub temu, da je bila institucija samoupravne delavske kontrole zelo razumno opredeljena že v slovenski ustavi leta 1974 in še bolj konkretno in razširjeno v zakonu o združenem delu l. 1976, ne bi mogli reči, da je v naših temeljnih organizacijah združenega dela in Železarni zaživela v vsej svoji vsebinski razsežnosti. Delo odborov samoupravne delavske kontrole se velikokrat podvaja z ostalimi samoupravnimi organi, čeprav so tudi le-ti upravičeni in dolžni uresničevati samoupravno delavsko kontrolo. Največje odstopanje pa je pravzaprav v tem, da v celoti še nismo doumeli vloge in funkcije samoupravne delavske kontrole in da mnogih vprašanj iz njene zakonske pristojnosti sploh ne uvrščamo v njeno obravnavo. Pri tem gre verjetno za slabo poznavanje funkcije samoupravne delavske kontrole, nedvomno pa tudi nezadostno osveščenost, oportunitizem, liberalizem in podobno.

Pred nekaterimi konkretnimi mislimi in spodbudami si najprej ogledimo, kaj o tem pravi zakon o združenem delu. V 551. členu poudarja:

»Za uresničevanje in varstvo svojih samoupravnih pravic so delavci v organizacijah združenega dela upravičeni in dolžni uresničevati samoupravno delavsko kontrolo neposredno, po organih samoupravljanja in po posebnem organu samoupravne delavske kontrole.« V nadaljevanju, v 556. členu, pa opredeljuje naloge organa samoupravne delavske kontrole, in sicer:

»Organ samoupravne delavske kontrole v temeljni organizaciji nadzoruje: izvajanje statuta in drugih samoupravnih splošnih aktov temeljne organizacije ter samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov; izvajanje sklepov delavcev, organov upravljanja, izvršilnega organa in poslovnega organa ter skladnost teh aktov in sklepov s samoupravnimi pravicami, dolžnostmi in interesi delavcev; uresničevanje delovnih obveznosti in samoupravljalnih funkcij delavcev in organov temeljne organizacije; odgovorno ter družbeno in gospodarno smotno uporabo družbenih sredstev in razpolaganje z njimi; uporabo načela delitve po delu in razporejanje čistega dohodka in delitve sredstev za osebne dohodke; uresničevanje in varstvo pravic delavcev v medsebojnih razmerjih v združenem delu; obveščanje delavcev o vprašanjih, ki so pomembna za odločanje in kontrolo v temeljni organizaciji ter uresničevanje drugih samoupravnih pravic, dolžnosti in interesov delavcev.«

Izredno širok spekter odgovornosti in dejavnosti samoupravne delavske kontrole nedvomno zahteva izredno usposobljenost, razgledanost in visoko moralno stopnjo, predvsem organov samoupravne delavske kontrole, konkretno v našem primeru odborov samoupravne delavske kontrole, čemur nedvomno posvečamo premalo pozornosti. Sicer smo v pretekli mandatni dobi z nekaj urnimi seminarji poskušali dvigniti nivo organov samoupravne delavske kontrole, vendar se rezultati niso odrazili tudi v praksi. Nedvomno je vzrok za to tudi v preveč »teoretičnih« seminarjih, v nezadostni povezanosti teoretičnih in zakonskih opredelitev s prakso, z življenjem, oziroma konkretnimi primeri odstopanj od dogovorjenih norm. Velik vzrok za to je tudi v tem, ker organom samoupravne delavske kontrole v celotnem samoupravnem delovanju ne dajemo tistega mesta in vloge, ki jih kot organi delavcev morajo imeti.

Tokrat se zadržimo le pri enem, in sicer trenutno zelo resnem in odgovornem vprašanju, ki sodi v nadzorno funkcijo samoupravne delavske kontrole, to je »uresničevanje delovnih obveznosti«. O tem je bilo izrečenih že veliko besed in napisana grmada sklepov in ukrepov, vendar z minimalnim uspehom. Z minimalnim uspehom nedvomno tudi zato, ker celotna samoupravna delavska kontrola — delavci neposredno, samoupravni organi in odbori samoupravne delavske kontrole, niso dovolj vraščeni v to problematiko, ker je to vprašanje preveč »prepuščeno« le vodstvenim kadrom, ne pa celotnemu samoupravnemu nadzoru. Zato se kršitve delovnih obveznosti, po liniji najmanjšega odpora, obravnavajo tudi pretežno na relaciji vodstveni delavci — disciplinska komisija Železarn.

Pa vendarle gre pri kršitvah delovne obveznosti za kršitev zakonskih in samoupravnih dogovorjenih in opredeljenih norm. V zakonu o združenem delu in analogno temu v samoupravnem sporazumu o medsebojnih delovnih razmerjih Železarn je med drugim natančno opredeljeno, da so »delavci vzajemno in osebno odgovorni za vestno izpolnjevanje delovnih obveznosti v delovnem razmerju« in da »delavec odgovarja za nespoštovanje odločitev, sprejetih v organizaciji, v kateri dela, za kršitve delovnih obveznosti in za druge kršitve delovne discipline, če jih stori po svoji krivdi«.

S tem smo želeli le poudariti, da bi to pomenilo, če bi bilo to vprašanje v vsej svoji izredni pomembnosti pri uresničevanju politike ekonomske stabilizacije prisotno v celotni samoupravni delavski kontroli — delavci, samoupravni organi, odbori samoupravne delavske kontrole, izredno silo, ki ne bi smela delovati samo v pogledu sankcioniranja, temveč tudi v pogledu osveščanja in krepitve delovne in splošne družbene zavesti.

(Nadaljevanje na 6. strani)

PROIZVODNJA V OBDOBJU JANUAR – JUNIJ 1981

V prvem polletju letošnjega leta so proizvodne temeljne organizacije združenega dela v naši železarni pri skupni proizvodnji in ob upoštevanju gospodarskega načrta in operativnega programa dosegle naslednje rezultate:

(Nadaljevanje na 4. strani)

IZPLENI V JUNIJU NAD IN POD PRIČAKOVANJI

Po podatkih, ki jih redno spremlja komisija za nadzor izpolnov, je bil v juniju pri valjanju SM jekla na blumingu v TOZD Valjarna bluming štel dosežen 80,2 odstotni izplen, kar je za 2,4 % slabše, kot bi po programu moral znašati, vendar pa za 0,9 % boljši kot v maju. K temu je pripomoglo zmanjšanje odpadka pri glavah blokov, ki se valjajo v slabe za TOZD Valjarna debele pločevine. Ta odpadki, navaja komisija, pa se lahko še zmanjša z doslednim izvajanjem tehnoloških predpisov.

Dosežen izplen pri valjanju elektro jekla na valjarni bluming je bil doslej eden najboljših. Po programu je bil določen 79,8 %, dosežen pa je bil 81,2 %, oziroma 1,4 % nad programiranim. To dokazuje, navaja komisija, da je bilo obratovanje elektro jeklarne uspešno, prav tako pa tudi TOZD Valjarna bluming-štel.

Pri valjanju domačega jekla na valjarni štel je dosežen izplen 79,1 % (programiran 78,1 %) in pri skupnem vložku 79,5 % (programiran 78,2 %). Oba izplena sta za odstotek nad programiranim in če upoštevamo še dober izplen pri valjanju elektro jekla, je to spodbuden prispevek k ublažitvi pomanjkanja surovega jekla.

NOVA AVTOMATSKA TELEFONSKA CENTRALA

V soboto, 25. in v nedeljo, 26. julija, bodo izvršili prekop telefonskega omrežja Železarna na novo avtomatsko telefonsko centralo. Vse telefonske zveze bodo prekinjene 25. julija ob 6. uri. Takrat tudi preneha veljavnost sedanjega telefonskega imenika. Prekinitev bo trajala za posamezne priključke različno dolgo. Predvidevamo, da bo večina kablov prevezanih še isti dan do 18. ure. Ob preizkušanju priključkov bomo naročnike o preklopu na novo ATC sprosti obveščali.

Preostali čas je namenjen odpravljanju napak. Izvedbi manj nujnih priključkov in signalizacije.

Z novo avtomatsko telefonsko centralo prehajamo od sedanje trimestne na novo štirimestno klično številko. Telefonske imenike bomo do 21. julija dostavili tajnicam TOZD in delovnih skupnosti. Za-

časno ima ta imenik vpisane poleg nove, tudi staro klično številko. Stare so namenjene le lažjemu prehodu na nove klične številke in jih po odklopu stare avtomatske telefonske centrale ne bo več mogoče uporabljati za vzpostavitev zvez.

(Nadaljevanje na 3. strani)

SKUPNA IN LOČENE SEJE ZBOROV SKUPŠČINE OBČINE

Na skupni seji vseh treh zborov skupščine občine Jesenice, ki jo sklicuje predsednik skupščine Ivo Arzenšek v ponedeljek, 27. julija, bodo najprej delegati obravnavali poročilo o uresničevanju družbenega plana Jugoslavije, Slovenije in občine z gospodarskimi gibanji v letu 1981, za tem pa se bodo zbori sestali na ločenih sejah. Poročilo za SR Slovenijo je bilo objavljeno v delegatskem Poročevalcu 25. junija; občinsko oceno pa so delegati dobili v pisni obliki, kakor tudi gradivo za ostale točke dnevnega reda.

OCENA STANJA V GOSPODARSTVU OBČINE JESENICE TER UKREPI ZA NJEGOVO IZBOLJŠANJE

Izvršni svet v svoji oceni navaja, da niso upoštevani finančni kazalci, ker bodo znani šele po obdelavi periodičnih obračunov za prvo polletje. Zajeti so le podatki, ki jih spremljajo mesečno in zato je v glavnem obdelano obdobje za prvih pet mesecev.

Poročilo navaja, da je obseg proizvodnje po posameznih organiza-

cijah združenega dela v panogi industrije zelo različen. Ugotavljajo, da je v globalu izpod nivoja lanskega leta. Po oceni izvršnega sveta znaša okoli 93 % lanske, ravni, pri čemer pa ni upoštevan faktor kvalitete proizvodov. Pri tem pripominjajo, da je ocena obsega proizvodnje izračunana le za proizvode, ki se merijo v tonah, ker za ostale artikle ni ustreznih faktorjev za preračunavanje.

(Nadaljevanje na 6. strani)

ANALIZA POLLETNIH PROIZVODNIH STROŠKOV PO TOZD

(Nadaljevanje s 1. strani)

strani znižalo vrednost proizvodnje za 148,7 milijonov dinarjev.

V SM jeklarni so bili stroški višji od načrtovanih za 47 milijonov dinarjev, od tega na vložku za 34 milijonov dinarjev, pri predelavi pa za 28 milijonov dinarjev. Kvalitetnejši asortiment proizvodnje (več plemenitih legiranih jekel) je stroške znižal za 14,8 milijonov dinarjev. Do prekoračitve pri vložku je prišlo zaradi prevelikih stroškov iz valjarne na drugo kvaliteto proizvodnje in zaradi slabšega izplena. Pri predelavi so bili visoki stroški energije (večja poraba mazuta), prihranili pa so z manjšo porabo ponvične opeke in specialnega orodja 23,8 milijonov dinarjev.

Na kontilivu so imeli zvišanje zaradi 12 % manj odditih gredic, v oddelku PTO pa so stroške znižali na račun 9.060 ton izkopenega starega železa.

V temeljni organizaciji Livarna so bili nižji stroški rezultat boljšega izplena, večje in kvalitetnejše (v kovinolitarni) proizvodnje ter večje porabe odpadnih barvnih kovin.

Nastali stroški v temeljni organizaciji Valjarna bluming štel so bili za 74,8 milijona dinarjev pod načrtovano višino. Na račun nižje cene nabavljenega vložka so bili stroški nižji za 23,4 milijonov dinarjev, znatno manjši so bili tudi predelavni stroški. S prodajo pločevine III. a kvalitete so stroške vložka znižali za 11,5 milijonov dinarjev, za precejšen del stroškov pa so se razbremenili na račun TOZD Jeklarne (slabša kvaliteta in izplen), vendar pa so bile po drugi strani obremenitve s strani valjarne in višji stroški zaradi slabšega izplena v TOZD Valjarna bluming štel tolikšni, da so bili v končni fazi stroški vložka višji od načrtovanih. Izplen na blumingu je bil nižji za 1,5 %, na štelu pa za 0,2 %.

V temeljni organizaciji Valjarna žice in profilov je znižanje stroškov znašalo 46,6 milijonov dinarjev, od tega na račun nižjih cen gredic 26 milijonov dinarjev. Dosegli so boljši izplen in s tem znižali stroške vložka, znatno manjša pa je bila poraba tudi pri predelavi.

V temeljni organizaciji Valjarna debele pločevine so stroške znižali pri predelavi, izvaljali so 500 ton več, kot so načrtovali, nekaj nižji so bili tudi stroški vložka, precejšen del znižanja pa je rezultat nižjih cen slabov. Skupno so bili stroški za 41,4 milijonov dinarjev pod načrtovano višino.

Nastali stroški v temeljni organizaciji Hladna valjarna Bela so bili nižji od planiranih za 125,4 milijona dinarjev. Precej nižji so bili stroški vložka in to za 36,8 milijonov dinarjev na račun boljšega izplena, za 31 milijonov dinarjev pa zaradi spremenjenega asortimenta. Ker je bila proizvodnja nerjavne pločevine dosti nižja od planirane, je bila tudi poraba toplo valjanih trakov iz TOZD Valjarna bluming štel znatno manjša. 52 milijonov dinarjev znižanja pa je posledica nižje cene nabavljenega vložka.

Boljši izplen, dosežena načrtovana proizvodnja in manjša poraba pri predelavi, vse to in pa nižje cene nabavljenih TVT so razlog za znižanje stroškov (za 54,5 milijonov dinarjev) v temeljni organizaciji Hladna valjarna Jesenice.

Podobne rezultate na področju stroškov so dosegli tudi v temeljni organizaciji Žičarna, kjer so izboljšali izplen, znižali pa so tudi večino stroškov pri predelavi. Skupaj z nižjimi cenami nabavljenih žice so bili stroški nižji od načrtovanih za 25,6 milijonov dinarjev.

Temeljna organizacija Profilarna je imela nižje stroške predelave, pri vložku pa so zaradi slabšega izplena presegli načrtovane okvire. Skupaj z nižjo ceno nabavljenega vložka je znižanje znašalo 8,2 milijona dinarjev.

V temeljni organizaciji Vratni podboji so z boljšim izplenom in večjo proizvodnjo stroške znižali za 9,5 milijonov dinarjev.

Dobri proizvodni rezultati temeljne organizacije Jeklovlek so razlog za 11,3 milijona dinarjev nižje stroške: izplen je bil boljši od načrtovane za 1,3 %, proizvodnja so presegli za 3 %, znižali so skoraj vse stroške pri predelavi.

V temeljni organizaciji Elektrode so z boljšim izplenom, nižjimi predelavnimi stroški in nižjo ceno kupljene Emone znižali načrtovane proizvodne stroške za 28,5 milijonov dinarjev.

Z vidika stroškov v temeljni organizaciji Želblarna nastopata dva fenomena. To je temeljna organizacija, ki je koristila več domačega vložka, kot je bilo načrtovano, kar je zviševalo njene stroške, na drugi strani pa je koristila za izdelavo žebeljev kvalitetnejšo žico. Zaradi napakno izstavljenih naročil (v nižji

kvaliteti) smo morali razliko v ceni za ustrezno kvaliteto TOZD Želblarna obračunati kot znižanje, ker bi sicer svoje poslovanje zaključila z izgubo.

Tudi vse temeljne organizacije storitvenih dejavnosti razen TOZD Transport so prvo polletje sklenile z nižjimi stroški kot je bilo planirano. V glavnem so plan izdelavnih ur dosegle oziroma presegle (TOZD Vzdrževanje in TOZD Remontne delavnice). V temeljni organizaciji Transport so precej visoki fiksni stroški in

stroški vzdrževanja vozne parke, kar se je odrazilo v 0,8 milijona dinarjev večjih stroških, kot je bilo načrtovano.

V temeljni organizaciji Energetika je znižanje znašalo 47,2 milijonov dinarjev, kar je rezultat zaenkrat še nižje sezonske cene električne energije, nižje cene zemeljskega plina in nižjih stroškov pri pridobivanju pare in tople vode.

Tudi v delovnih skupnostih skupnih služb so se stroški gibali v okviru planiranih.

Nada Pesjak

ZVIŠANJE - ZNIŽANJE STROŠKOV V JUNIJU

TOZD	junij	jan. - junij	povprečno
Plavž	6.495.732	27.639.456	4.606.576
Jeklarina	52.329.181	102.983.396	17.163.899
Razlika v c. kvalitet	3.008.894	28.172.766	4.695.461
Jeklarina - skupaj	49.320.287	74.810.630	12.468.438
Livarna	3.661.841	6.857.398	1.142.899
Valj. bl. štel	37.015.060	74.784.052	12.464.009
Valj. žice in profilov	12.496.753	46.633.702	7.772.284
Valj. deb. pločevine	16.022.422	41.437.741	6.906.290
Hladna valj. Bela	81.659.759	125.369.773	20.894.962
HL valj. Jesenice	12.879.763	54.474.523	9.079.087
Žičarna	3.193.930	25.562.243	4.260.374
Profilarna	2.514.105	8.191.276	1.365.213
Vratni podboji	4.070.969	9.471.653	1.578.608
Jeklovlek	4.619.966	11.317.054	1.886.176
Elektrode	3.201.783	28.456.451	4.742.742
Želblarna	7.046.690	1.591.292	265.216
Strojne delavnice	1.700.326	10.066.031	1.677.672
Remontne delavnice	563.557	6.261.040	1.043.506
Vzdrževanje	403.999	6.899.741	1.149.957
Energetika	25.421.582	47.233.658	7.872.276
Transport	5.445.819	762.841	127.140
Skupaj Železarna	258.711.045	606.294.873	101.049.145

ODSTOPANJE OD PLANSKIH CEN MATERIALA R-3

Material	Kum. poraba nab. materiala	junij	jan. - junij	povprečno
Železove rude	114.078 ton	26.153.581	25.427.573	4.237.929
Legure	8.078 ton	5.103.322	8.056.615	1.342.769
Staro železo	70.653 ton	1.842.777	15.530.737	2.588.456
Ognjevdzržen material		2.275.073	4.596.010	766.002
Trda goriva (koks)	74.887 ton	11.987.212	13.316.325	2.219.387
Tekoča in pl. goriva		7.433.404	75.586.057	12.597.676
Surovo železo	5.319 ton	452.120	3.975.125	662.521
Surovo jeklo	6.844 ton	3.362.309	4.477.111	746.185
Trakovi	32.142 ton	21.928.631	6.982.015	1.163.669
Vložni mat. (pred. žica)	3.080 ton	388.105	8.395.790	1.399.298
Livni material	6.994 ton	1.496.413	7.137.091	1.189.515
Vložni mat. prof.	859 ton	364.999	1.742.271	290.379
Mat. za vzdrž., rez. deli		1.847.591	2.438.394	406.399
Embalaza		1.331.378	5.185.550	864.258
Votlice		555.157	2.150.155	358.359
Ostalo		2.485.704	5.571.034	928.506
Skupaj		440.780	102.171.233	17.028.538
Razlika R 3 in R 6		2.722.555	10.556.751	1.759.458
SKUPAJ		2.281.775	91.614.482	15.269.980

Železarski globus

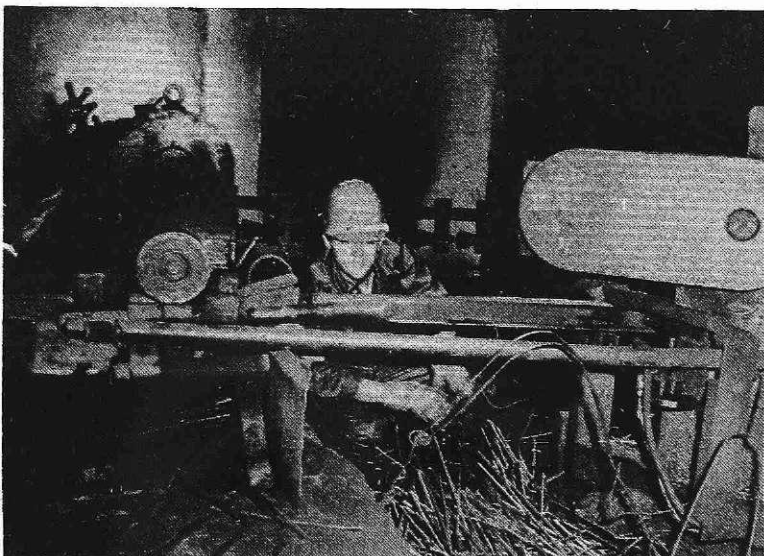
VELIKA BRITANIJA

Po britanskih podatkih je v letu 1980 imelo deset največjih izdelovalcev surovega jekla na svetu (brez LR Kitajske) naslednje razdelitve izdelovanja jekla po postopkih (v %):

država	proizv. milij. ton	kis. konv. %	elektro. %	SM, %	ostalo, %
Sovjetska zveza	149,1	30,1	11,9	60,4	0,6
Japonska	111,4	75,5	24,5	—	—
ZDA	101,7	61,2	27,2	11,6	—
ZRN	43,8	78,4	19,9	6,7	—
Italija	26,5	45,3	53,1	1,7	—
Francija	23,2	81,9	15,9	0,9	1,3
Poljska	20,0	39,0	14,4	46,6	—
Romunija	13,3	44,0	19,3	36,7	—
Španija	12,7	45,8	49,2	5,0	—
Belgija	12,3	94,7	5,3	—	—
Jugoslavija	3,6	32,2	27,4	40,4	—

Razpredelnica kaže, da so lani izdelali največ jekla v SM pečeh, absolutno in v odstotkih v sovjetskih železarnah, nič na Japonskem in v Belgiji, največ v odstotkih v kisikovih konvertorjih v Franciji in absolutno na Japonskem in največ

elektro jekla absolutno na Japonskem in v odstotkih v Italiji in Španiji. V Jugoslaviji je z ozirom na zastarelost postopka tudi znatno previsok delež izdelanega jekla v SM pečeh.

Sodelavec pri remontu valjarne žice (Foto S. Kokalj)

VISOKE STOJNINE NAS OPOZARJAJO NA ODGOVORNEJŠE RAVNANJE

V Železarni je v letošnjem prvem polletju nastalo za 1.004.851 din vozovne zamudnine, ali kot je v dnevni rabi stojnine. Vzroki za to so navadno zmeraj isti in se iz meseca v mesec ponavljajo.

Za prvo polletje je TOZD Transport - špedicija Jesenice, ki daje obrazložitev za plačano stojnino, v svojih mesečnih poročilih navedla, da je stojnina nastala pri razkladanju koks, rude (TOZD Jeklarina), tračnega železa (TOZD HV Bela), slabov (TOZD Valjarna debele pločevine), gredic (TOZD Valjarna žice), gline (TOZD Elektrode), magnezita (TOZD Transport) in pri nakladanju debele pločevine na Javorniku (TOZD Valjarna debele pločevine).

Vzroki za nastajanje stojnin pri dobavi masovnih surovin (ruda, koks, staro železo in drugo) so v glavnem v sunkovitih dovozi. Razkladalne zmogljivosti in površine skladišč so namreč omejene in če prispe na dan več vagonov, kot je zmogljivost, se vseh vagonov ne da sprosti sprazniti.

Za čimbolj enakomeren dovoz skrbí sektor nabave po posebnem navodilu OR 99 10 05 z dne 25. 12. 1973. Zaradi pomanjkanja repromateriala, starega železa, tračnega železa, slabov in gredic se ta določila ne dajo dosledno upoštevati, ker bi omejitve lahko škodljivo vplivale na dobavo, ki jo stalno težko čakamo.

Glina in magnezit se razkladajo še ročno. Za glino skrbí TOZD Elektrode, za razkladanje magnezita, ki ga rabi jeklarina, pa skrbí TOZD Transport. Kadar za to delo manjka delavcev, se to rešuje sproti z dogovarjanjem s prostovoljci, ki največkrat niso stalni.

Pri nakladanju debele pločevine nastaja stojnina, ker se vnaprej naročeni vagoni ne naložijo na dan naročila, ure zadrževanja pa tečejo. Posredni vzrok za nastajanje stoj-

nine je tudi pomanjkanje premikarjev. Vagoni se zato ne odstavljajo dovolj hitro na razkladalna mesta in od tam spet odpeljejo. Tudi razkladanje ob sobotah in nedeljah ni šlo vedno dobro od rok.

Da bi se rast stojnine ustavila in tudi zmanjšala, so pri sektorju za ekonomiko in organizacijo predvideli več ukrepov. Nabava in uvoz naj bi usklajevala dovoz tako, da bi vagoni prihajali čimbolj enakomerno. Za razkladanje glin in sintermagnezita je treba dobiti stalne delavce. Normativ je odprt, vendar ni zaseden. V prihodnje si je treba prizadevati, da se to delo čimprej mehanizira. Zaželeno je inovacijske rešitve. Pri odpremi debele pločevine je treba biti točnejši pri naročanju vagonov. Pridobiti in vzgojiti je potrebno nove premikarje za delo na železniškem prometu v železarni. TOZD morajo poskrbeti, da se vagoni razložijo z razpoložljivimi delavci, v nujnih primerih je treba ustaviti manj pomembna dela v obratu. Razkladanje ob sobotah, nedeljah in praznikih moramo posvetiti več pozornosti. Da bodo dežurni Železarne lahko ustrezno ukrepali, so prejeli posebno navodilo. TOZD in delovne skupnosti razporedijo na razkladanje tudi tiste delavce, ki so bili iz kakršnegakoli vzroka dodeljeni na drugo delo.

Prizadevati si je treba, da se čimveč končnih izdelkov odpremi po železnici, kar bo vplivalo na pridobitev popusta na stojnini. Vodje TOZD bodo prizadevanja za hitrejšo razkladanje in nakladanje vagonov vsak dan analizirali in ustrezno ukrepali, da se stanje izboljša, ter stojnine znižajo.

B. B.

KOZERIJ

VSI V KANTINE, VABIJO CENE, POSTREŽBA IN KVALITETA

Kakšen neponovljiv užitek je iti vsako dopoldne v eno naših kantin. Nobenih vrst ni in kot na ukaz »sezam odprti se« se natančno ob pol osmih odpro vrata kantine. Tu nas čakajo nasmejani obrazi naših kantinerk, odlična postrežba in vonj hrane, ki kar vabi, omamlja. Tako je kot v pravljici, kjer se cedita med in mleko. In zelo poceni je vse skupaj, kot na kakšni razprodaji. Vsi naši delavci se lahko v miru, v okolju polnem zelenja in nežne, umirjene glasbe, do sitga najedo hrane, ki si jo dan prej sami zaželejo in potem okrepljeni in zadovoljni pospešeno nadaljujejo svoje delo. Res nekaj enkratnega so te naše kantine. Vsak dan nepozabnih trideset minut v teh naših kantinah in zdi se ti, da vidiš nad njimi svetniški sij, iz dneva v dan bolj žareč.

Rad bi napisal še nekaj hvala našim kantinam, pa mi ne bo uspelo. Ne vem, ali naj grem jutri k zdravniku ali pa na delo, kjer me čaka božanska malica, ne vem. Uh, kako boli! Že letim, upam, da ni zaseden!

ZA PRAVILNO NAKLADANJE VAGONOV IN CESTNIH VOZIL

Pred kratkim so predstavniki poslovnega odbora Železarn in vodstva TOZD Transport obšli Železarno in pri tem med drugim ugotovili, da se na nekaterih nakladalnih in razkladalnih mestih ne ravna v skladu z obstoječimi predpisi in v duhu dobrega gospodarjenja. Ugotovili so, da se nosilna sredstva, konkretno verige, po nepotrebnem vlačijo po tleh, da se naklada in prevažajo vagoni, iz katerih štrli in se za njimi celo vleče odpadna žica iz valjarne žice na Beli in podobno.

Kar zadeva nosilna sredstva, naj povemo, da se pripravljajo posebne navodilo, v katerem bo določeno, kako je treba ravnati z njimi. Pri tem bo med drugim zapisano, da se pri prenašanju in prevažanju nosilna sredstva (vrvi, verige) ne smejo vlačiti po tleh (več kot je to potrebno), da se pri tem ne poškodujejo.

Kar zadeva prevažanje odpadne žice po tirih Železarn, pa morajo delavci železniškega prometa Železarn (nadpremičarji in premikarji) upoštevati določbe 28. člena prometnega pravilnika, ki v splošnih predpisih o nakladanju voz pravi, da je pri nakladanju odkritih voz treba paziti, da se ne preseže nakladalni profil. Ta v višino sega največ 465 cm, merjeno od tal, v širino pa se ne sme preseči rob stranic. Če se to upošteva, odpadna žica ne bo visela z vagonov. Nepravilno naloženih vagonov, kot je bilo že v lokalnih odredbah večkrat napisano in povedano, se ne sme prevažati, ker ogrožajo varnost ljudi in prometa. O tem osebe železniškega prometa Železarn ni samo poučeno, pač pa vsako leto ob preverjanju znanja tudi izprašano, kljub temu pa se pojavljajo v uvodu navedene nepravilnosti.

Seveda pa so za pravilno nakladanje vagonov v prvi vrsti odgovorni žerjavovodje. O tem so vsi udeleženi

ci tečajev za pridobitev te kvalifikacije poučeni. Ob koncu pouka se namreč preveri njihovo znanje in to pisno v obliki testa, ki ima prav iz snovi o nakladanju vagonov in cestnih vozil 23 vprašanj. V petem vprašanju je treba odgovoriti, da nakladalni profil normalnotirnih vagonov znaša v višino 465 cm, v širino pa največ 315 cm, kar ustreza razdalji stranic.

V sedmem vprašanju je povedano, da se sme nakladati predmete, ki segajo preko nakladalnega profila le izjemoma s posebnim dovoljenjem za to pristojnega delavca (v Železarni prometnika železniškega prometa), ki pri tem poskrbi za ustrezno varnost pri takšnem izjemnem prevozu. Če se pri tem gradivu povzemo še enkrat k četrtemu vprašanju, je v njem zapisano, da za profil, svetlobni in nakladalni, pri nakladanju in razkladanju odgovarja žerjavovodja. Če se torej kje za naloženimi vagoni po Železarni kaj vleče, potem sta za takšno nepravilno delo in ravnanje kriva žerjavovodja, ki je takšen material tako naložil in nadpremičarji, ki je takšen vagon vzel in ga prevažal po Železarni. Določila v zvezi s tem so tako jasna in čista, da jih je treba pri praktičnem delu samo upoštevati, pa takšnih nepravilnosti ne bo več.

B. B.

SPODBUDNI POSLOVNI REZULTATI TOZD JEKLOVLEK V PRVEM POLLETJU

Polletno poslovanje in uresničevanje gospodarskega načrta v TOZD Jeklovlek kaže za spodbudne rezultate, ki so pomembni pri uresničevanju stabilizacijskih nalog. Razen fizičnih kazalcev o skupni proizvodnji še niso razgrnjeni rezultati finančnega poslovanja, da bi v TOZD lahko ocenili tudi rezultate svojega dela in učinkovitosti gospodarjenja.

V nadaljnjih stabilizacijskih prizadevanjih se moramo še z večjo odgovornostjo zavzemati za učinkovitost gospodarjenja, da ne bi še naprej drsel v še večjo inflacijo. Očitno je, da v proizvodni verigi in dohodkovni povezanosti med TOZD še niso izdeleženi objektivna merila, da bi bili vsi dejavniki enako zaslužni pri udeležbi v skupnem dohodku. V zadnjih letih ugotavljamo, da je rast dohodka v nekaterih TOZD storitvenih dejavnostih hitrejša in da zaostaja dohodek v TOZD materialne proizvodnje, ki predstavljajo osnovno dejavnost Železarne s prodajo na trgu. Mislimo, da smo s preživetim sistemom in zapletenimi dohodkovnimi oblikami zabredli v še večje ekonomske težave in povzročili sporna žarišča.

Z rebalansom gospodarskega in finančnega načrta za leto 1981 smo se najbrž usteli, ko smo sklepali na omenjeni »neustavljivi« inflacijskih gibanjih. Skratka na računici, ki slovi na zunanjih rešitvah, to je predvsem na rasti prodajnih cen. Težka situacija v zaostrenih razmerah gospodarjenja narekuje notranje ukrepe in večjo osebno odgovornost, da bi kritično izpostavili delovno in tehnološko disciplino, dvignili kvaliteto gospodarjenja in dohodkovnih odnosov.

Nevzdržni in v nasprotju s stabilizacijskimi prizadevanji in rezultati gospodarjenja so dohodkovni odnosi in gibanje osebnih dohodkov. Ugotavljamo, da so temeljne pravice in odgovornosti delavcev TOZD, ki izhajajo iz zakona o združenem delu, še omejene in usklajene v birokratsko-etastične odnose. Zato je nujno potrebno radikalno poseči v spremembe in doseči preobrat v smislu hitrejšega uresničevanja resolucije tretjega kongresa samoupravljalcev Jugoslavije.

Pomembna je tudi ugotovitev, ki se kaže v dohodkovnih odnosih, če prebiramo analizo (mesečna informacija SEO) v tabeli 12/a, da je rastel dohodek (izguba) v letih 1979 in 1980 ter do aprila 1981 hitrejša v korist TOZD storitvenih dejavnosti. Na to vprašanje in na sklep delavskega sveta TOZD Jeklovlek finančno računski sektorja in sektorja za ekonomiko in organizacijo še nista dala ustreznega pojasnila, čeprav to vprašanje že meji na samoupravni spor.

Na osnovi teh podatkov sklepamo, da se delež dohodka v TOZD materialne proizvodnje odliha v TOZD storitvene dejavnosti. Dohodek, ki odteka, je predvsem rezultat dragih storitev in višjih stroškov vzdrževanja, ki vplivajo na lastno ceno in na pritisk, da bi dvignili prodajno ceno naših izdelkov. Zaradi tega mislimo, da so dohodkovni odnosi TOZD storitvenih dejavnosti zakonsko vprašljivi, ker ne potekajo na osnovi samoupravnega sporazuma o združitvi. V tem obdobju ugotavljamo, da se določila o združitvi še niso polno uveljavila, da bi dvignili kakovost gospodarjenja in odnosov.

Naslednje izpostavljeno vprašanje so delitvena razmerja in osebni dohodki, ki niso skladni z rastjo produktivnosti in proizvodnje, kar potrjuje tudi prikaz gibanja med TOZD. Osebnih dohodkov v TOZD Jeklovlek so doseženi na plan komaj 92 %, medtem ko je proizvodnja in produktivnost dosegla planirano rast, padla pa je stimulacija na produktivnost in vrednost. Smatramo, da je v naši železarni pridobivanje in razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke lahko spodbuden dejavnik stabilizacijskih prizadevanj, da bi dosegli gospodarsko trdnost in zavrla inflacijska gibanja.

V TOZD Jeklovlek ugotavljamo, da je bilo gibanje proizvodnje nad pričakovani. Kljub velikim težavam pri preskrbi z vložkom in kvaliteten težavam smo izpolnili planske obveznosti. V prvem polletju je bila dosežena skupna proizvodnja takole:

vlečeno jeklo	9.252,7 ton	100,9 %
luščeno jeklo	109,5 ton	43,8 %
brušeno jeklo	795,6 ton	115,3 %
term. obdel. jekl.	1.197,6 ton	117,4 %
Skupaj	11.355,4 ton	102,0 %

Od tega smo odpremili	
vlečeno jeklo	9.325,8 ton
luščeno jeklo	131,5 ton
brušeno jeklo	913,4 ton
term. obdel. jeklo	1.258,1 ton
Skupaj	11.628,9 ton

Od tega smo 521,4 ton izvozili na Poljako in s tem izpolnili tudi plan. Razen planirane proizvodnje smo izvršili 466 ton izvenplanskih domačih in tujih storitev. Od tega 334 ton

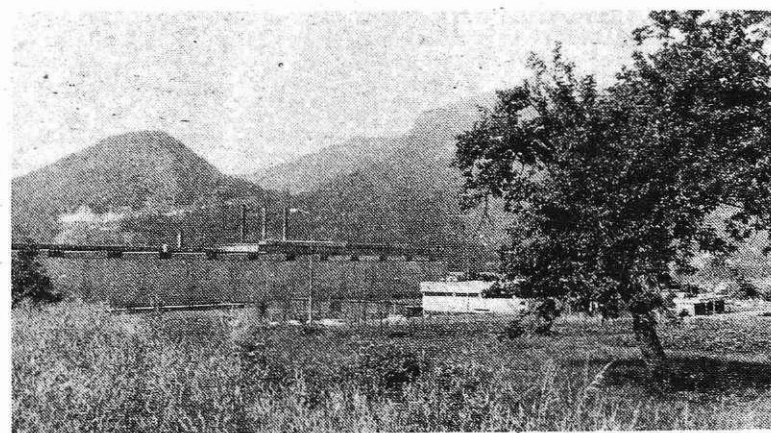
žarenja za železarno Štore in 87 ton peskanja profilov za TOZD Profilarna naše železarne.

Od vseh rezultatov je najpomembnejši doseženi izplen, ki je v odnosu na plan 1,8 % boljši. Zaradi dodatne predelave vložka slabe kvalitete smo zmanjšali izmeček in reklamacije kupcev.

Preskrba z vložkom ni bila zadovoljiva, zlasti iz železarn Ravne in Štore.

Razen tega smo preobremenjeni z naročili, predvsem v drobnih dimenzijah, ki odstopajo od družbenega plana. Zaradi pomanjkanja naročil so pod planom luščena jekla, katera smo nadomestili z vrednejšo proizvodnjo brušenih jekel. V nadaljnjih stabilizacijskih prizadevanjih in dohodkovnih odnosih kaže, da bi opustili proizvodnjo nekaterih nerentabilnih kvalitet in povečali stopnjo predelave valjanih izdelkov.

V prvem polletju so bila pomembna še nekatera prizadevanja, kot je

PRIPRAVE NA REKONSTRUKCIJO STREHE ELEKTROJEKLARNE

V teh dneh tečejo zadnje priprave za rekonstrukcijo hale elektrojeklarne zaradi montaže nove odpravevalne naprave, ki bo zahtevala prekinitev obratovanja električnih peči za devetindvajset dni.

V tem letu smo se odločili za izvedbo rekonstrukcije hale, kar je zahtevalo temeljito pripravo in bo zahtevalo v času same ugradnje elektro peči organizirano in koordinirano delo. V minuli pripravljalni dobi smo morali ojačati stebre od B12 do B5 10, predelati zavorni portal pri stebri B11, delno predelati bočne vezi žerjavne proge v livni in saržni hali, montažo podporme konstrukcije vodohlapljenih cevovodov in delno samih cevovodov. Potrebna je bila tudi sestava sesalnih nap. zbiralnega cevovoda. Kontrolirane in sortirane so bile posamezne pozicije konstrukcij, tako da so se ugotovile vse manjkajoče in pomanjkljivo izdelane pozicije, ki bi lahko ovirale oziroma podaljšale delo, saj bo potrebno v 29 dneh montirati okoli 600 ton konstrukcije.

Pri montaži bo sodelovalo pet avtodvigal, od tega eno 320 tonsko, kar je zahtevalo izdelavo posebne tehnologije montaže in dela dvigala. Dvigalo, ki bo grajeno v tej obliki tik pred dviganjem, bo potrebovalo 144 m dolžine in bo pokrilo uvozne tire za zakladanje SM peči. Prav tako bo potrebno prestaviti energetske medije, ki gredo po energetskem mostu od parne centrale na streho jeklarne.

NOVA AVTOMATSKA TELEFONSKA...

(Nadaljevanje s 1. strani)

Komunikacijske težave ob neobhodni prekinitvi telefonskih zvez bomo poskušali omiliti z začasnimi brezžičnimi vezmi, in sicer:

1. Reševalna in gasilska služba:

- gasilski dom
- rešilna postaja HVŽ
- rešilna postaja plavž — Jeklar-na
- rešilna postaja Javornik
- rešilna postaja Bela
- dežurno reševalno vozilo

2. Elektro energija:

- RTP Jesenice
- HC Zasip, Vintgar, Gorje
- RTP Bela
- RTP Javornik
- elektropeči ASEA, LECTRO-MELT
- HC Moste — VF telefonija

3. Varnostna služba:

- dežurni VS glavni vhod
- patrolni avto

krepitev socialističnega samoupravljanja, ko smo s pomočjo zavestnih družbenih dejavnikov uspešno premagovali objektivne težave in notranje slabosti. Razen teh so bili pomembni tudi napor pri krepitvi obrambnih priprav in smo uspešno zaključili akcijo NNNP 1980—1981.

Ob sklepu poudarjamo še nekaj temeljnih ugotovitev:

- da je prioriteta izvoza brez spodbudne stimulacije,
- da fizično ni dokončana naložba, ki je finančno prevzeta in obračunana,
- da je neodgovorno ravnanje strokovne komisije glede ocenjevanja predlogov za investicijsko vzdrževanje in amortizacijske zamenjave ter investicije,
- da so visoke in nedosegljive prodajne cene in finančna realizacija,
- da je utemeljena stimulacija za zniževanje proizvodnih stroškov in splošne porabe,
- da interna realizacija storitvenih dejavnosti ni v skladu z dohodkovnimi odnosi in samoupravnim sporazumom o združitvi,
- da delitev OD temelji na indeksi razmerij in izvršenih urah, ne pa po delu in rezultatih dela,
- da nekateri dejavniki v delovnih skupnostih ne delujejo v smislu stabilizacijskih prizadevanj in dohodkovnih odnosov.

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 27. JULIJA DO 2. AVGUSTA

27. julija, BORIS PESJAK, vodja FRS, Jesenice, Cesta revolucije 2 a, štev. telefona 82-726,
28. julija, MARTIN ŠKETA, vodja SEO, Bled, Alpska 1, štev. telefona 77-130,

29. julija, JOŽE KOŠIR, vodja TOZD Transport, Mojstrana, Triglavskaya 17, štev. telefona 89-022,

30. julija, TONE VARL, član PO, Jesenice, Titova 82, štev. telefona

31. julija, FRANČ BRELIH, vodja TOZD Vzdrževanje, Jesenice, Kurirska 3, štev. telefona 81-612.

1. avgusta, JOŽE OSVALD, vodja TOZD Livarna, Rateče 21, štev. telefona 88-771 (pri Butinar).

2. avgusta, MARIN GABROVŠEK, vodja TKR, Jesenice, Kejžarjeva 1, štev. telefona 81-439.

V času dežurstva je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja štev. 19, štev. telefona 601.

Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj; dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa v Železarni.

V prostih sobotah, nedeljah in praznikih je od 7. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa v Železarni.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 27. 7.	FRANČ CERKOVNIK	BOŽIDAR ČERNE
TOREK — 28. 7.	IVAN KODRIČ	MARJAN DROLČ
SREDA — 29. 7.	MIRKO ZUPAN	AHMED TELALOVIČ
ČETRTEK — 30. 7.	VANDA ENIKO	FRANČ BERNIK
PETEK — 31. 7.	ANTON BURJA, št.	IGOR MEŽEK
SOBOTA — 1. 8.	DUŠAN SMID	BERTI KRAPEŽ
NEDELJA — 2. 8.	JOŽE ZIDAR	MITJA BENEDIČIČ

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 27. julija do 1. avgusta bodo delale naslednje obratne ambulante:

dopolodne: I. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel in IV. obratna ambulanta — dr. Nada Jensterle,

popoldne: II. obratna ambulanta — dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel.

V soboto, 1. avgusta, samo dopoldne: II. obratna ambulanta — dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta — dr. Želimir Cesarec.

Dispanzer za borce: IV. obratna ambulanta — dr. Nada Jensterle.

ZOBNE AMBULANTE:

Dopolodne: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.

Za Železarno v torek, 28. julija, od 13. do 19. ure.

Za borce v četrtek, 30. julija, od 13. do 19. ure.

Popoldne: I. zobna ambulanta je zaradi letnega dopusta zaprta.

V soboto, 1. avgusta, je zobna ambulanta zaradi dopustov zaprta.

ZARADI DOPUSTOV ZAPRTA MALA PRODAJA

Delavce temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti naše železarne obveščamo, da bo zaradi kolektivnega dopusta mala prodaja zaprta od 1. do 21. avgusta.

IX. SREČANJE ŽELEZARJEV BORCEV NOV

Po sklepu koordinacijskega odobira ZB NOV pri SOZD Slovenske železarne in v dogovoru z organizatorjem tega srečanja, aktivom ZB NOV Železarne Jesenice,

bo v soboto, 29. avgusta,
IX. srečanje železarjev — borcev NOV
na MEŽAKLIJI nad Jesenicami.

Srečanja se lahko udeležijo aktivni delavci in upokojeanci Železarne — nekdanji borci in aktivisti NOV (s svojci).

Prosimo vse tiste, ki se bodo tega srečanja udeležili, da pošljejo natančno izpolnjeno prijavnico najkasneje do 1. avgusta 1981 na center za proučevanje samoupravljanja in informiranje Dragici Medja (tel. št. 770).

O vseh nadaljnjih podrobnostih tega srečanja bodo vsi prijavitelci naknadno obveščeni.

(odreži, čitljivo izpolni in pošlji na CPSI)

PRIJAVNICA

za udeležence IX. srečanja železarjev borcev NOV 29. avgusta 1981 na Mežakliji nad Jesenicami

Ime in priimek

Leto rojstva

TOZD — delovna skupnost

Upokojenec

Stalno prebivališče

Prijavljam še svojca

Ime in priimek

Leto rojstva

Stalno prebivališče

Vodja obrata RTA:
Franc Novak

PROIZVODNJA V OBDOBJU JANUAR-JUNIJ 1981

(Nadaljevanje s 1. strani)

mesec	načrt, ton	program, ton	izpolnitev, ton	%	%
Januar	129.223	128.023	115.004	89,0	89,9
Februar	123.842	121.992	117.176	94,6	96,0
Marec	135.448	129.038	124.007	91,5	96,1
April	126.418	120.028	114.867	90,9	95,7
Maj	126.078	126.948	121.558	96,4	95,8
Junij	131.268	128.368	126.206	96,1	98,3
Skupaj:	772.317	754.397	718.821	93,1	95,2

Pri izpolnjevanju gospodarskega načrta in operativnega programa go-

mesec	načrt, ton	program, ton	izpolnitev, ton	%	%
Januar	36.250	35.075	31.124	85,9	88,7
Februar	35.370	33.880	32.145	90,9	94,9
Marec	37.695	33.565	34.318	91,0	102,2
April	33.620	33.000	31.317	93,1	94,9
Maj	34.435	33.735	34.524	100,3	102,3
Junij	36.740	35.210	34.868	94,9	99,0
Skupaj:	214.110	204.465	198.289	92,6	97,0

Iz razpredelnice vidimo, da je bil januar v pogledu delovne uspešnosti najslabši mesec, medtem ko je bil najboljši junij, za njim pa maj. Doseženi rezultati se tudi ujemajo z dobavo polproizvodov iz tujih virov, saj smo jih dobili v januarju samo 4.033 ton, v maju in juniju pa vsak mesec čez 10.000 ton. Skupno smo v celotnem polletju dobili 44.577 ton, kar je približno 11.000 ton manj, kot smo načrtovali.

Izpolnjevanje kvalitete asortimenta je bilo v tem obdobju precej dobro, kar je pozitivno vplivalo na finančno realizacijo.

Po posameznih temeljnih organizacijah združenega dela je bilo stanje naslednje:

TOZD PLAVŽ

Oba plavža sta v obdobju januar-junij kljub slabemu stanju ognjestalne obzidave na plavžu št. 2 dosegla načrtovano skupno proizvodnjo s 106,3 %. K temu je pripomogel tudi dober vsip z visoko vrednostjo železa. Specifična poraba koksja je bila v plavžu št. 2 nižja, kot je bila načrtovana, medtem ko je bila v plavžu št. 1 zaradi prej navedenega vzroka precej višja.

TOZD JEKLARNA

Jejarna je v prvem polletju letošnjega leta izpolnila gospodarski načrt samo z 92,1 %, in sicer martinarna z 90,3 % in elektro jejkarna s 95,5 %.

Daleč najmanjšo količino izdelane jejkla, in sicer samo 21.774 ton, je dosegla martinarna v januarju zaradi pomanjkanja grodja in občasne obratovanja s štirimi namesto petimi SM peči in zaradi daljše odsotnosti delavcev med novoletnimi prazniki. V ostalem obdobju je bila proizvodnja sicer višja, vendar noben mesec ni dosegla načrtovane količine. Bile so težave zaradi velike odsotnosti delavcev in zato so občasno obratovali le s štirimi SM peči. Poleg tega tudi ni bilo dovolj grodja iz tujih virov, kar je povzročilo nižjo proizvodnjo in tudi probleme pri izpolnjevanju predpisane kvalitete asortimenta.

V elektro jejkarni je bila najnižja proizvodnja v februarju, ko je bilo 44 ur zastoja zaradi redukcije električne energije. V ostalih mesecih je bila proizvodnja višja in se je najbolj približala gospodarskemu načrtu v marcu z 98,1 %. V aprilu je bil zaradi obveznih del pri graditvi vodohlapenih panelov za 63 ur podaljšan letni remont Lectromelt peči. Poleg tega je tudi redni remont ASE peči trajal v tem mesecu 14 ur več kot normalno. Ostali vzroki nižje proizvodnje so bili predvsem odpisi nekonvencionalne proizvodnje in razni zastoji.

Na napravi za kontinuirno vlivanje je bilo odlito v prvih šestih mesecih 21.491 ton ali 88,1 % načrtovane količine. Najvišja proizvodnja je bila dosežena v februarju, in sicer 4.852 ton, medtem ko v ostalih mesecih ni presegla 3.700 ton. Vzrok je bil v tem, da martinarna in elektro jejkarna iz raznih vzrokov nista uspeli izdelati zadostne količine jejkla, primernega za odlitje na tej napravi.

TOZD LIVARNA

Livarna je v obdobju januar-junij dosegla z gospodarskim načrtom predvideno skupno proizvodnjo 104,1 %. Tujim naročnikom je odpremila 302,5 ton raznih jeklenih odlitkov.

TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL

Ta valjarna je imela v prvih petih mesecih precej različnih težav, zaradi katerih so pri skupni proizvodnji dosegli le 85,5 % gospodarskega načrta in 94,2 % znižanega operativnega programa. Operativni program

je bil vsak mesec znižan, ker ni bilo v gospodarskem načrtu predvidenega uslužnostnega preveljanja slabov, v marcu in aprilu pa še dodatno zaradi glavnega remonta globinske peči št. 1 in Lectromelt peči v Jejkarni.

Mesečna skupna proizvodnja se je v obdobju januar maj gibala med 31.000 in 31.900 tonami, le v juniju je narasla na 35.207 ton. Zaradi presežka proizvodnje Jejkarne je bila na razpolago premajhna količina vročih blokov za zakladanje v globinske peči in so zato narasli zastoji pri čakanju na potrebno temperaturo. Razen tega smo imeli z izjemo v mesecu juniju za normalno obratovanje potisne peči na razpolago premajhne količine slabov iz tujih virov. Potisna peč je obratovala vsak mesec in preko nje smo v celotnem obdobju prevladali 30.118 ton slabov.

V mesecih april in maj je še dodatno vplival na nižjo proizvodnjo glavni remont globinske peči št. 1, ker je bila zmogljivost ostalih dveh peči za ogrevanje potrebne količine blokov premajhna.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Kljub nekaterim daljšim zastojem na valjarskem ogrodju Jumping in na ogrevni peči za blume je tej valjarni uspelo doseči v obdobju januar-junij načrtovano skupno proizvodnjo 99,6 %. Zaradi povečanih lastnih potreb po valjani žici in zaradi premajhnih dobav iz tujih virov je bil znižan operativni program gotove proizvodnje dosežen 122,7 %.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

V tej valjarni je bila v gospodarskem načrtu predvidena v aprilu izvedba glavnega letnega remonta. Ker remonta ni bilo, je bil ustrezno povečan operativni program in v obdobju januar-junij dosežen 97,2 %. Občasno je bilo nekaj težav z vložkom, okvarami na krožni ogrevni peči za slabe, neustreznim proizvodnim programom in zastoji na valjarski prog.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Glavni vzrok za nižjo skupno in gotovo proizvodnjo, kot sta bili načrtovani, je bila do vključno maja premajhna dobava vložka iz tujih virov. Poleg tega je bil v januarju in februarju v okvari transformator valjarskega ogrodja Sendzimir, zaradi česar se je njegova največja obratovalna hitrost zmanjšala s 600 na 400 m/minuto. V tem obdobju se je tudi nekoliko znižala poprečna debelina izvaljenih trakov.

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

Ta temeljna organizacija je dosegla gospodarski načrt skupne proizvodnje 99,6 %. Bilo je nekaj občasnih težav z vložkom in del trakov, dobavljenih iz tujih virov, je bil ožji kot normalno, kar je tudi vplivalo na zmanjšanje proizvodnje.

TOZD ŽIČARNA

Žičarna je za prvo polletje z gospodarskim načrtom predvideno skupno proizvodnjo dosegla 103,9 %. Zaradi premajhnih dobav vlečene žice iz tujih virov za potrebe Zebliarne, so bile potrebne večje dobave iz Žičarne, kot je predvideval gospodarski načrt. Zato je bil operativni program gotove proizvodnje v preteklih šestih mesecih izgotovljen nižje in dosežene 109,2 %.

TOZD PROFILARNA

V profilarni je bilo občasno nekaj težav z vložkom in z razdrobljenostjo programa, vendar je dosegla v obdobju prvih šestih mesecev načrtovano skupno proizvodnjo 103,4 % in gotovo 101,1 %.

TOZD VRATNI PODBOJ

V mesecu februarju je pričela ta temeljna organizacija obratovati na dve izmeni in se je tudi proizvodnja ustrezno povečala. Načrtovana skupna proizvodnja je bila dosežena 108,1 %.

TOZD JEKLOVLEK

V obdobju januar-marec je Jeklovlek izpolnil gospodarski načrt skupne proizvodnje 102,0 %. Zelo uspešen je bil marec z najvišjo letošnjo proizvodnjo 1.974 ton.

TOZD ELEKTRODE

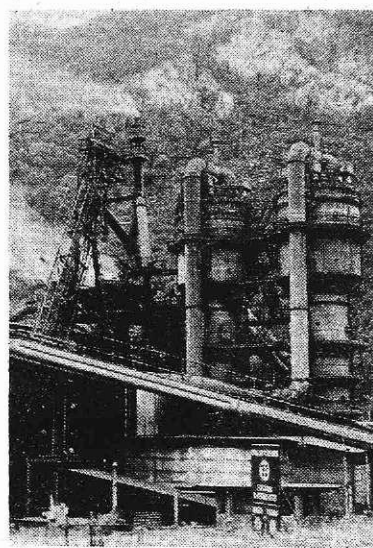
V letošnjem prvem polletju so v tej TOZD dosegli skupni gospodarski načrt 101,4 %. Vendar pri oplasnjenih elektrodah in taljenem prašku ni dosegla načrtovane količine. Pri oplasnjenih elektrodah je bil

glavni vzrok v okvarah na strojih Curto in oplasnjevalnih linijah, v juniju pa tudi v težavah pri preskrbi z vodnim steklom. Pri proizvodnji taljenega praška so bili problemi zaradi večkratnih okvar na talilni peči.

TOZD ŽEBLJARNA

Kljub občasnim težavam z vložkom je Žebliarna dosegla polletni gospodarski načrt skupne proizvodnje 100,3 %.

A. Karba

Naš plavž (Foto I. Kučina)

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

4. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNE

V torek, 14. julija, je predsednik odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarna sklical četrti sejo, na kateri so obravnavali osrednjo točko dnevnega reda - povišanje prodajnih cen proizvodov črne metalurgije. Uvodno obrazložitev k tej točki sta podala podpredsednik poslovnega odbora Boris Bregant in vodja oddelka za raziskavo tržišča Đorđe Tautović.

Člani odbora so bili seznanjeni, da so na podlagi sklenjenih samoupravnih sporazumov s kupci, v katere so vgrajena določila zveznega zakona o temeljnih sistema cen in družbeni kontroli cen, z upoštevanjem ustreznih kriterijev, izvršili predpisane izračune in vnesli dodatne kriterije. Na osnovi izdelane dokumentacije so obravnavali predlog za povišanje cen za valjano in vlečeno žico, betonsko železo, palično, vlečeno.

luščeno in kovano jeklo, debelo in srednje pločevino, tanko in hladno valjano pločevino, hladno valjane trake, plemenito ogljikovo jeklo in plemenito visoko legirano jeklo.

Na seji so člani odbora sklenili, da morajo odbori za gospodarstvo v temeljnih organizacijah v okviru razprave o polletnih poslovnih rezultatih obravnavati tudi problematiko prodajnih cen. Strokovne službe pa naj pripravijo ustrezno

gradivo za obravnavo ter priskrbijo potrebno razlago.

O problematiki prodajnih cen za temeljno organizacijo Monter Drogograd je spregovoril član odbora iz te temeljne organizacije Stanko Arnšek.

Glede medsebojne oskrbe temeljnih organizacij železarne Jesenice in SOZD SZ s polizdelki pa se mora upoštevati program posameznih temeljnih organizacij s tem, da se izkoristijo vse možnosti za čimboljšo oskrbo.

Nemotena oskrba z materialom za izdelke TOZD Monter, ki omogočajo izvoz pločevine z višjo stopnjo predelave, naj se upošteva v okviru realizacije skupnega izvoza.

D. M.

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE TER ODPREME ZA MESEC JANUAR-JUNIJ 1981

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodaju
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
PLAVŽ	79.500	79.500	84.503,9	106,3	106,3	—	—	—	—	—	—
JEKLARNA	246.400	246.400	227.014,7	92,1	92,1	—	—	—	—	—	—
— SM	158.200	158.200	142.823,6	90,3	90,3	—	—	—	—	—	—
— EL	88.200	88.200	84.191,1	95,5	95,5	—	—	—	—	—	—
— AEA	39.600	39.600	37.430,9	94,5	94,5	—	—	—	—	—	—
— LM	47.600	47.600	45.580,4	95,8	95,8	—	—	—	—	—	—
— BBC	1.000	1.000	1.179,8	118,0	118,0	—	—	—	—	—	—
LIVARNA	892	892	928,2	104,1	104,1	345	345	302,5	87,7	87,7	302,5
— jeklo	875	875	905,7	103,5	103,5	345	345	301,5	87,4	87,4	301,5
— kovino	17	17	22,5	132,4	132,4	—	—	1,0	—	—	1,0
VALJ. BLUMING-ŠTEKEL	225.200	204.200	192.445,0	85,5	94,2	42.880	39.620	41.782,4	97,4	105,5	42.000,1
— bluming	106.300	103.740	100.123,7	94,2	96,5	2.380	2.720	3.454,2	145,1	127,0	3.530,8
— štekel razrez.	91.590	84.160	76.251,5	83,3	90,6	24.190	20.600	22.357,2	92,4	108,5	22.150,9
— štekel razr. storitve	11.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— termična obdelava	16.310	16.300	16.069,8	98,5	98,6	16.310	16.300	15.971,0	97,9	98,0	16.318,4
VALJ. ŽICE IN PROFILOV	53.440	53.720	53.212,9	99,6	99,1	14.750	8.500	10.429,1	70,7	122,7	10.217,8
— valj. žice	53.440	53.720	53.211,4	99,6	99,1	14.750	8.500	10.429,1	70,7	122,7	10.217,8
— valj. žice storitve	—	—	1,5	—	—	—	—	—	—	—	—
VALJ. DEB. PLOČEVINE	35.400	38.300	37.245,4	105,2	97,3	34.900	37.700	36.278,5	104,0	96,2	36.657,8
— valj. deb. ploč.	35.400	38.300	37.245,4	105,2	97,3	—	—	—	—	—	—
— valj. deb. ploč. storit.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
HLAD. VALJ. BELA	47.820	47.820	38.834,2	81,2	81,2	47.420	47.420	37.307,3	78,7	78,7	37.620,5
— hl. valj. Bela	47.820	47.820	37.569,8	78,6	78,6	—	—	—	—	—	—
— hl. valj. Bela storitve	—	—	1.264,4	—	—	—	—	—	—	—	—
HLAD. VALJ. JESENICE	14.930	14.930	14.863,5	99,6	99,6	13.530	13.530	13.017,7	96,2	96,2	13.162,4
— hl. valj. Jesenice	14.930	14.930	14.416,7	96,6	96,6	—	—	—	—	—	—
— hl. valj. Jes. storitve	—	—	446,8	—	—	—	—	—	—	—	—
ŽIČARNA	27.350	27.350	28.412,1	103,9	103,9	20.790	18.405	20.093,7	96,7	109,2	20.353,6
PROFILARNA	9.930	9.930	10.263,2	103,4	103,4	7.900	7.840	7.886,9	101,1	100,6	7.885,1
— HOP	8.910	8.950	8.513,4	95,6	95,1	7.740	7.780	7.380,8	95,4	94,9	7.379,0
— HOP storitve	—	—	831,3	—	—	—	—	—	—	—	—
— ronđele	—	—	222,6	—	—	—	—	222,6	—	—	222,6
— ronđele storitve	200	210	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— diski storitve	520	470	373,8	71,9	79,5	—	—	—	—	—	—
— deli za cest. ograjo	300	300	322,1	107,4	107,4	60	60	283,5	472,5	472,5	283,5
SKLADIŠĆE 38	1.000	1.000	140,4	14,0	14,0	1.000	1.000	140,4	14,0	14,0	140,4
VRATNI PODBOJİ	1.065	1.065	1.150,7	108,1	108,1	1.065	1.065	1.149,9	108,0	108,0	1.150,7
JEKLOVLEK	11.130	11.130	11.355,4	102,0	102,0	11.080	11.080	11.287,0	101,9	101,9	11.355,5
ELEKTRODE	12.360	12.260	12.535,1	101,4	102,2	11.160	11.060	11.260,7	100,9	101,8	12.525,6
— elektr. + varil. žica	10.290	10.290	8.932,5	86,8	86,8	10.250	10.250	8.913,6	87,0	87,0	8.932,5
— varil. žica storitve	—	—	6,5	—	—	—	—	—	—	—	—
— varil. prašek	460	410	306,6	66,7	74,8	460	410	305,4	66,4	74,5	306,6
— suha elektr. masa	450	400	561,6	124,8	140,4	450	400	561,6	124,8	140,4	561,6
— ognjevdzdržni mat.	1.160	1.160	2.727,9	235,2	235,2	—	—	1.480,1	—	—	2.724,9
ŽEBLJARNA	5.900	5.900	5.916,6	100,3	100,3	5.890	5.900	5.912,1	100,4	100,2	5.916,6
ŽELEZARNA	772.317	754.397	718.821,3	93,1	95,3	212.610	203.465	196.848,2	92,6	96,8	199.645,4
ELEKTRODE ZAGREB	—	—	—	—	—	1.500	1.000	1.441,3	96,1	144,1	1.441,3
SKUPAJ	—	—	—	—	—	214.110	204.465	198.289,5	92,6	97,0	201.086,6

PREDSTAVLJAMO NAJBOLJŠE MLADE DELAVCE — SAMOUPRAVLJALCE

Danes smo povabili na pogovor Francija Ploja, najboljšega mladega delavca — samoupravljalca iz TOZD Strojne delavnice. Franci je že pred desetimi leti prišel iz Ljutomer na Jesenice. Železarna ga je stipendirala in v ŽIC se je izučil za strojnega mehanika.

Franci, mogoče bi najprej povedal kaj o svojem delu na delovnem mestu. Kakšno je to delo?

Tu sem skupinovodja. V skupini smo ponavadi dva do trije, včasih tudi več. Delovodja nam pove, kateri del za stroj je potrebno izdelati in nam prinese načrt zanj. Priskrbiti moram material in razporediti delo med delavce. Delo se mi zdi zanimivo, biti moraš kar precej samostojen. Iz načrta rezervnega dela si moram ustvariti predstavo, kako naj, oziroma bo izgledal narejeni del. Biti moraš tudi precej natančen, čeprav de-

v njej. Rekel sem že, da je aktivna samo peščica članov. Večina se jih izgovarja, da nimajo časa. Mislim, da se čas že najde, če ti ni edini cilj to, da narediš osem ur, greš na kosilo, potem pa spat. Če čutiš potrebo po delu, se najde tudi čas, samo pravilno ga je treba razdeliti. Včasih se je seveda treba čemu tudi odpovedati.

Večkrat sem že razmišljal o tem, kako bi k sodelovanju pritegnil več mladih. Mislim, da se predsedstva mladinskih organizacij v TOZD dovolj trudijo. Radi bi slišali čimveč mnenj, predlogov in tudi kritičnih pripomb mladih.

Dobra obveščenost delavcev o vsem, kar se dogaja v tovarni, je tudi eden izmed pogojev za uspešno samoupravljanje. Seveda pa se morajo tudi delavci sami zanimati za probleme, sicer je vse zaman.

Mislim, da sem dobro seznanjen z vsem, kar se dogaja v Železarni, z delovnimi uspehi, z delom samoupravnih organov in tudi s težavami, s katerimi se sooča Železarna. Vse to izvem v glavnem iz Železarnja, preko tedenskih informacij, pa tudi iz pogovorov s sodelavci.

Si tudi član delavskega sveta TOZD Strojne delavnice. Bi lahko ocenil delo delavskega sveta?

Menim, da delavski svet premalo razpravlja o problemih, ki neposredno zadevajo TOZD. Vse preveč se ukvarja z nekimi splošnimi problemi. Isto bi lahko dejal za sestanke samoupravne delovne skupine.

Mnogo govorimo o nagrajevanju po delu. V Železarni imamo sistem točkovanja. Kaj meniš o takim ocenjevanju delavcev?

Nagrajevanje po delu se mi zdi edini pravi način nagrajevanja. Ocenjevanje sodelavcev s točkami ni tako enostavno, kot se mogoče zdi. Zelo težko je nekoga oceniti povsem realno. Biti moraš povsem nepristranski. Nekateri preveč gledajo na prijateljstvo. Pri takem ocenjevanju moraš biti kritičen tako do sebe kot do drugih. Ko smo začeli z ocenjevanjem, smo bili vsi nekoliko zmedeni. Težko se je znajti med vsemi temi kriteriji, dokler se ne navadiš.

Govorila sva o mladinski organizaciji, o delavskem svetu, o nagrajevanju po delu. Pa povej še kaj o sebi. Dejal si, da si se izučil za strojnega mehanika. Ali kaj razmišljaš o nadaljnjem šolanju?

Rad bi nadaljeval šolanje. Ne bi rad naredil recimo srednje šole samo zato, da bi lahko rekel, da jo imam, hkrati pa ne bi imel nič večjega znanja kot sedaj. Zdi se mi, da je bolje, da si dober ključavničar, kot pa slab tehnik. Sploh pa se mi zdi, da je fizično delo premalo cenjeno in v tem vidim vzrok, da za nekatera dela v Železarni primanjkuje delavcev.

Verjetno imaš kljub vsemu tudi kaj prostega časa. Kako ga preživljaš?

Tudi del prostega časa porabim za delo. Sem namreč član stalne mladinske delovne brigade v Železarni. Seveda sem rad v družbi mladih. V prostem času se ukvarjam tudi s športom, včasih grem v kino, vsaj enkrat mesečno pa grem domov v Ljutomer. Na Jesenicah je le malo možnosti za zabavo mladih in to mi seveda ni všeč.

In kaj ti pomeni to, da so te izbrali za najboljšega mladega delavca — samoupravljalca?

To je zame veliko priznanje. Hkrati pa mi je to velika spodbuda za delo v prihodnosti. Potrudil se bom, da bom delal še bolje.

Franci spada med tiste, katerim je težko izgovoriti besedo iz ust. Čeprav je Štajerec. Zato pa je toliko bolj zgovorno njegovo delo.

O DELU OO ZSMS ŽIROVNICA

Novic o delu mladinske organizacije iz krajevne skupnosti Žirovnica že nekaj časa nismo objavili, zato bi današnje poročilo o njenem delu začeli kar s praznovanjem krajevnega praznika KS Žirovnica konec junija. V okviru praznovanja je bilo tudi srečanje mladih iz Beograda, naše krajevne skupnosti in predstavnikov OK ZSMS Jesenice, ki je za razliko od prejšnjih let, ko smo se srečevali, prineslo dosti idej in želja, kako razširiti meje sodelovanja na občino Jesenice. Idej je bilo veliko, velike bi bile tudi možnosti, zlasti v sodelovanju mladih iz družbenega doma Dragi Milovanović v Beogradu in jeseniških srednjih šol. Vendar bo za konkretizacijo teh idej potrebno še precej razgovorov na nivoju OK ZSMS Jesenice. Sicer pa je srečanje ponovno potrdilo bratstva in enotnosti mladih iz dveh republik. Ob tej priložnosti se želimo zahvaliti tudi vsem organizacijam iz KS Žirovnica in OK ZSMS Jesenice, da so finančno pomagali pri izvedbi srečanja. Upamo, da bodo prihodnje leto, oziroma že letos jeseni, ko bomo vrnil obisk, pripravili tudi predstavniki teh organizacij združenega dela s svojo udeležbo popestriti našo zasedbo.

V okviru krajevnega praznika je tudi drugič stekla baklada po poti kulturne dediščine, ki je v krajevni skupnosti Žirovnica bogato kot le malokje v Sloveniji. Organizacija baklade je bila tokrat spet v rokah Turističnega društva Žirovnica ob sodelovanju osnovne organizacije ZSMS KS Žirovnica, ki je tudi poskrbela za večino tekačev in osnovne šole Gorenjskega odreda Žirovnica, ki je poskrbela za kulturni program ob zaključku teka z baklami ob aleji slavnih rojakov pred osnovno šolo. Prireditelj, ki je zelo lepo uspela, štejemo tudi kot uspešno akcijo mladine. Poudariti velja tudi, da smo ob tej priložnosti že drugič združili res večino mladih iz celotne krajevne skupnosti, mladih članov društev in drugih, ki doslej v delu mladinske organizacije niso dosti sodelovali. Tudi to je velika spodbuda za uspešno nadaljevanje dela. Prireditelj se je zaključila s tovariškim srečanjem. Ob tej priložnosti se zahvaljujemo tudi ekipi železarne Jesenice za udeležbo na bakladi, seveda pa tudi predstavnikom JLA. Kljub temu, da je bila istega dne, 27. junija, tudi komemoracija ob spomeniku-takev v Mostah, smo mladi sodelovali na obeh prireditvah kot soustvarjalci. Veseli nas, da so nas k sodelovanju na komemoraciji povabili borci, kljub temu, da je bila prireditelj, lahko rečemo, občinskega značaja.

V zvezi s sodelovanjem naše organizacije mladih in organizacije ZB NOV moram omeniti, da je OO

ZSMS KS Žirovnica v petek, 17. julija, tudi prejela posebno priznanje medobčinskega sveta ZB NOV za Gorenjsko. To priznanje nam je izredno drago, obenem pa nas zavezuje, da nadaljujemo z delom pri negovanju revolucionarnih tradicij NOB, ki stalno prepleta naše delo.

V petek, 10. julija, je organizacija mladih iz naše KS izvedla na Golcu akcijo čiščenja kovinskih predmetov, ki smo jih potem oddali Dinosa. V akciji je sodelovalo 24 mladih, kar je glede na to, da podobnih akcij skorajda še nismo imeli, kar precej. Tudi starega železa se je nabralo kar precej. Naslednji dan smo za vse, ki so se udeležili akcije ter za ostale delovne mladince pri Završnici organizirali piknik, ki je tudi lepo uspel. Piknik je tako tudi pomenil zaključek polletne (in več!) dejavnosti mladih.

Sedaj se intenzivno pripravljamo na letovanje mladih iz KS Žirovnica. Želja po skupnem letovanju je izšla že iz volilne konference OO ZSMS KS, ko smo prav za tovrstno dejavnost sklenili okrepiti družino počitniške zveze. Za letovanje je dokončno prijavljenih 23 mladih; letovali pa bomo v Žrnovnici pri Splitu, in sicer od 23. julija do 1. avgusta. Upamo, da bo tudi to okrepilo dejavnost OO ZSMS ter odprlo pot novemu udejstvovanju.

Zdenko Mežek

Mladi iz TOZD Transport ob otvoritvi spominske plošče padlim železarjem — železničarjem (Foto S. Kokač)

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje...

Tito

KEMIČNA KONTAMINACIJA

Nekateri protirastlinski strupi so zelo stabilni in se v tleh združujejo dlje časa (v Vietnamu so strup »pikloram« odkrili v tleh v 15 mesecih po uporabi v koncentraciji 80–90 %) in na ta način »sterilizirajo« zemljišče, da ni primerno za obdelavo več let. Zaradi izredno velike občutljivosti na protirastlinske strupe nekatere vrste gozdov potrebujejo več let za regeneracijo. V takšnih gozdovih se zaradi kopičenja organskih snovi (odpadlo listje) lahko začne nagla rast drugih vrst flore (v glavnem plevel), ki spet povzroča spremembe v živalskem svetu (fauni) itd. Gozdovi v Južnem Vietnamu, za katere je bil uporabljen defolijator »oranžna zmes«, se niso regenerirali tudi po desetih letih in je vprašanje, če se bodo lahko sploh popolnoma regenerirali.

Za ljudi so posebej nevarne posledice zastrupitve. Rastline in živali, ki so preživele kontaminacijo, absorbirajo del strupa. Če jih uporabimo za hrano, se lahko tudi sami nehoti zastrupijo. Posledice takšne zastrupitve so predvsem manifestirajo kot deformacija fetusa ali splavi pri nosečnicah (najpogostejše deformacije novorojenčkov na okuženih območjih v Vietnamu so bile: presekane ustnice, poškodovana jetra in ledvice). Po mnenju nekaterih znanstvenikov se genetske posledice zastrupitve ljudi s protirastlinskimi strupi pojavijo lahko tudi pri naslednjih generacijah.

MOŽNOSTI ZAŠČITE PRED PROTIRASTLINSKIMI VOJNIMI STRUPI

Pri obravnavanju tega vprašanja se moramo zavedati, da kakšna pasiva zaščita prostora (setve in gozdov) pred delovanjem uporabljenih protirastlinskih strupov ni mogoča. Vendar obstajajo drugi ukrepi in postopki, s pomočjo katerih lahko preprečimo uporabo ali zmanjšamo učinkovitost uporabljenih strupov. Med najpomembnejše ukrepe za preprečevanje uporabe protirastlinskih strupov sodi uničevanje zalog strupa (v skladiščih) in uničevanje sredstev za uporabo strupa (na zemlji ali v zraku). Če se eventualni agresor na našo deželo odloči, da bo uporabil protirastlinske strupe, jih bo moral uskladiščiti nekje v bližini letališč. Z nenadnim napadom (diverzantom, teritorialnih in partizanskih enot, artilerijsko in raketno oborožitvijo z razdalje ali iz zraka) je mogoče uničevati zaloge strupov v skladiščih, naprave za razprševanje in letala na letališčih.

Protizračna obramba prostora je tudi zelo pomemben ukrep za preprečevanje uporabe protirastlinskih strupov. Uporabo teh strupov je treba pričakovati na območjih, ki jih agresor še ni zasedel, ali na osvobojenih območjih. Na teh območjih bo mogoče organizirati takšno protizračno obrambo prostora, ki lahko povzroča precejšnje izgube sovražniku. Pri tem se moramo zavedati, da je uporaba protirastlinskih strupov odvisna od več dejavnikov. Kot je že prej omenjeno, se najboljši učinki dosežejo takrat, ko so rastline v fazi cvetja, oziroma ko gozdovi zelenijo. Uporaba strupov je tudi zelo odvisna od meteoroloških pogojev (pri močnem vetru ali padavinah je neučinkovita). V določenih obdobjih spomladi ali v zgodnjem poletju in pri ugodnih meteoroloških pogojih je torej treba dobro organizirati protizračno obrambo na področjih, ki bi lahko bila cilj napada.

Vodenje protizračnega boja z letali ali helikopterji, ki nosijo protirastlinski strup, je mogoče skoraj z vsemi vrstami orožja, ker letala in helikopterji pri razprševanju strupa letijo nizko (50–100 m) in z majhno hitrostjo (250–300 km na uro za letala oziroma 120–200 km na uro za helikopterje).

Nadaljevanje

DELO MLADIH V TOZD TRANSPORT

Mladi delavci v osnovni organizaciji ZSMS TOZD Transport smo imeli 3. julija volilno konferenco. Poleg mladih delavcev, katerih udeležba ni zadovoljiva, so bili navzoči še: predstavnik osnovne organizacije sindikata Rafael Caf, predstavnik koordinacijskega sveta ZSMS Železarne Zvone Kovačič in predstavnik vodstva TOZD Franci Kalan.

Predsednik OO ZSMS TOZD Transport v preteklem mandatu obdobju, Franci Korbar, je poročal o delu mladih na transportu. Z delom v preteklem obdobju ne morejo biti zadovoljni. Še vedno se namreč dogaja, da vse organizacijsko in ostalo

delo obleži na ramenih predsednika in nekaterih članov predsedstva.

Tov. Horozović je nato imel referat o družbenoekonomskih odnosih v občini Jesenice.

V nadaljevanju smo v novo predsedstvo OO ZSMS izvolili naslednje mlade delavce: predsednik je Vejsil HOROZOVIČ, sekretar Ljubče ANGELOV, referent za idejnopolično delo Velimir PANTIČ, referent za šport Miloš KERNIC, referent za informiranje Davorin PRAPROTNIK, tajnica in zapisničarka Karmen KRNICAR, člani pa so: Senad HAJRLAHOVIČ, Senad VOJNIKOVIC in Boris ŽEMVA.

Na volilni konferenci smo obravnavali tudi problematiko odsotnosti z dela in nagrajevanje po delu.

Predsedstvo OO ZSMS se je zbralo na konstituantni seji 7. julija in začrtalo program dela za naslednje obdobje.

Med pomembnejše naloge vsekar spada organizacija komemoracije v spomin padlim železarjem — železničarjem v NOB. Mladi delavci transporta se bodo zbrali 21. julija ob spominski plošči na stavbi prometne.

V soboto, 25. julija, pa bodo organizirali v dolini Završnice piknik, ki bo združen z obiskom spominskega obeležja sekretarja SKOJ Dragoljuba Milovanovića.

Do knca meseca avgusta bomo skupaj z vodstvom TOZD proučili možnosti za organizacijo lokalne delovne akcije — razkladanje vagonov in čiščenje ozkega tira od portalnih žerjavov do jeklarne.

Na prvem sestanku predsedstva so evidentirali tudi kandidata za udeležbo na mladinski delovni akciji in obravnavali problematiko vključevanja novosprejetih delavcev v družbeno življenje.

Davorin Praprotnik

OSEBNI DOHODKI IN PREJEMKI V PRVEM POLLETJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

PRIMERJAVA UR IN ZASLUŽKOV 1981

Obdobje	ur na zaposl.	OD na uro	din na zap. brez bolov. nad 30 dni	din na 182 ur brez bolov. nad 30 dni	% ucin.	indeks OD 1980 = 100
L. 1978	182,7	32,19	5.881	5.859	34,4	63,9
L. 1979	183,1	41,87	7.668	7.620	36,7	83,1
L. 1980	182,3	50,35	9.176	9.164	40,0	100,0
I. 1981	184,3	58,76	10.828	10.694	44,0	116,7
II. 1981	172,3	59,33	10.226	10.798	44,4	117,8
III. 1981	182,7	57,71	10.544	10.503	44,6	114,6
IV. 1981	184,4	58,44	10.776	10.636	45,0	116,0
V. 1981	182,8	64,85	11.857	11.803	45,3	128,8
VI. 1981	180,2	64,90	11.697	11.812	46,6	128,9
VI. 1980	178,5	44,19	7.890	8.043	45,4	87,8
I.-VI. 1981	181,1	60,66	10.988	11.040	44,9	120,5
I.-VI. 1980	180,8	45,55	8.238	8.290	37,2	90,5

Raven osebnega dohodka je bila določena z dvema ukrepoma:

1. Na osnovi predvidenih rezultatov z gospodarskim načrtom 1981 smo povečali osebni dohodek v višini razlike, ki je izhajala iz sprememb prispevnih stopenj. Bruto osebni dohodek je ostal enak, povečala pa so se neto izplačila. Za občane Jesenic se je čisti osebni dohodek povečal za 5,9 %, za druge delavce pa v poprečju nekoliko manj.

2. Rezultati prvega polletja so kazali obetaven napredek v primerjavi z rezultati istega obdobja lani. Družbene usmeritve razporejanja dohodka so ob takem rezultatu dovoljevale rast osebnega dohodka za 31,8 %, dejanska rast pa je znašala 21,7 %. Možnost povečanja osebnega dohodka smo uresnili z dvigom obračunskih osnov za 10 %.

Vplivi na višino osebnega dohodka so vidni tudi iz dinamike osebnega dohodka na zaposlenega. Računano na 182 ur je bil osebni dohodek na zaposlenega v januarju večji že za 16,7 % od poprečja predhodnega leta, v naslednjih treh mesecih pa je stagniral. V maju je bilo z 10 % višjo osnovo doseženo izdatno povečanje. Zaradi dobrih rezultatov je raven osebnega dohodka v juniju ostala ista.

Vsi deleži osebnega dohodka pa niso bili enako povečani. V primerjavi strukture z lanskim prvim polletjem (glej tabelo 2) se je delež osnovnega OD najbolj zmanjšal, tako da v strukturi poprečnega OD Železarne predstavlja komaj še dobro polovico celotnega OD.

Najbolj se je povečal OD iz učinkovitosti. Zaradi kvalitativnih premikov v proizvodnem asortimentu količinska produktivnost ni ustrezala višjemu delu, zato je bila raven merjenja učinka povečana iz 1,35 na 1,40. To je vzrok za izdatno povečanje osebnega dohodka na račun učinkovitosti poleg tega, da se tudi količinski rezultati postopoma izboljšujejo in naraščajo tudi produktivnost.

Delež nočnega in popoldanskega dodatka je nekoliko upadel zaradi zmanjšanja deleža osnovne, deloma pa je zmanjševanje teh dodatkov posledica reducirane proizvodnje in ukinjanja izmen v nekaterih TOZD. Nadurni pribitek je svojo udeležbo v strukturi OD povečal predvsem zaradi velikega obsega nadurnega dela v aprilu, ko je bilo izvršeno nekaj velikih remontov, sicer pa je obseg nadurnega dela pretežno na lanskoletni ravni.

Bistveno so se povečala ostala doplačila. Med te namreč štejemo tudi stimulacijo za višjo proizvodnjo jekla. Ker so vsi zneski ostalih doplačil bili doslej skoraj zanemarljivo majhni, se uvedba te stimulacije odraža v zelo velikem povečanju.

Nadomestila osebnega dohodka za odsotnost z dela so v obeh letih približno v enakem razmerju do OD, ki izhaja iz dela. Pri tem pa velja omeniti dva negativna pojavi: povečanje deleža bolezenske odsotnosti do 30 dni in manjši delež izkoriščenega dopusta, kar bo utegnilo imeti negativne posledice v prizadevanjih, da proizvodnja v poletnih mesecih zaradi prevelike odsotnosti ne bi bila okrnjena.

Neto sredstva osebnega dohodka so večja kot v lanskem šestih mesecih za 29,2 %. Visoka rast ni le posledica letošnjih ukrepov, ampak tudi intenzivnejšega povečevanja v drugem polletju lani. Ob stalnem upadanju števila zaposlenih se je neto osebni dohodek na zaposlenega delavca povečal še bolj kot razporejena sredstva v masi.

Plan osebnega dohodka tako v skupnem znesku kot na zaposlenega delavca še ni dosežen. Izplačila na zaposlenega v zadnjih dveh mesecih že presegajo planirano povprečje, medtem ko izplačila sredstva zaradi manjšega števila zaposlenih še ne presegajo mesečnega izplačila po planu.

Sredstva sklada skupne porabe se smejo po družbenem dogovoru v letošnjem letu povečati za največ 18 %. Ker se večji delež osebnih izplačil iz teh sredstev izplača v prvem polletju, lahko prognoziramo za vse leto, da določil dogovora ne

bomo kršili. Za jubilejne nagrade smo namenili nekoliko več sredstev, ker so stagnirale v letu 1980. To prehitenevanje pa se izravna v odpravinah, za katere je bilo letos izplačano komaj nekaj tisoč din več kot lani. Regras za letni dopust je bil preračunan na višino dovoljenega povečanja. Povečanje na delavca je sicer nekoliko višje, višina sredstev v bruto iznosu znaša 18 %, neto vsota pa je bila večja za 16,3 %.

Osebni dohodek in prejemki iz sklada skupne porabe so se povečali v obdobju enega leta za 32,4 % (na zaposlenega). Po oceni je to povečanje nekoliko nad slovenskim poprečjem in tudi nad poprečjem naše grupacije, v kolikor junijski podatki drugih delovnih organizacij ne bodo presenetili.

STRUKTURA OSEBNEGA DOHODKA (tabela 2)

Vrsta izplačila	Din na zaposl. 1980	1981	Indeks 3:2	Struktura 1980	1981
1. OD iz osnove	3.807	4.790	125,8	54,0	51,1
2. Učinkovitost	1.425	2.157	151,4	20,2	23,0
3. Stim. za prist. produkt.	233	312	133,9	3,3	3,3
4. Oc. del. prispevka	503	634	126,0	7,1	6,8
5. Skupaj 1-4	5.968	7.893	132,3	84,6	84,2
6. Nočni dodatek	265	312	117,7	3,8	3,3
7. Popoldanski dodatek	158	180	113,9	2,2	1,9
8. Nadurni pribitek	75	123	164,0	1,1	1,3
9. Nedeljski dodatek	98	140	142,9	1,4	1,5
10. Sobotni dodatek	27	33	122,2	0,4	0,4
11. Praznični dodatek	24	33	137,5	0,3	0,4
12. Skupaj 6-11	647	821	126,9	9,2	8,8
13. Otežkočeni dodatek	96	141	147,9	1,4	1,5
14. Dodatek za del. dobo	307	395	128,7	4,3	4,2
15. Ostala doplačila	35	118	337,1	0,5	1,3
16. Skupaj 5 + 12 do 15	7.053	9.368	132,7	100,0	100,0
17. Sobotni dopust	153	197	128,8	2,1	2,1
18. Plačan praznik	224	375	167,4	3,2	4,0
19. Redni in izr. dopust	521	636	122,1	7,4	6,8
20. Bol. odsotnost do 30 dni	273	396	145,1	3,9	4,2
21. Skupaj OD iz sredstev DO	8.224	10.972	133,4	116,6	117,1
22. Bol. odsotnost nad 30 dni	256	322	125,8	3,6	3,4
23. Ostale refundacije	13	16	123,1	0,2	0,2
24. Izplačani neto OD	8.493	11.310	133,2	120,4	120,7

IZPLAČILA OD IN DRUGIH OSEBNIH PREJEMKOV (tabela 3)

Vrsta pokazatelja	I.-VI. 1980	I.-VI. 1981	Indeks
1. Celotni neto OD din	331.422.124	428.186.460	129,2
2. Osebni prejemki iz SSP neto	20.777.988	24.198.846	116,5
a) regresi za dopust (490)	15.123.440	17.589.451	116,3
b) nagr. jubilarantom (491)	3.967.900	4.891.000	123,3
c) odpravnine (492)	1.686.648	1.718.395	101,9
3. Skupaj (1 + 2)	352.200.112	452.385.306	128,4
4. Vskalkulirane ure	7.330.750	7.124.656	97,2
5. Število zaposl. na bazi ur	6.713	6.524	97,2
6. Povprečno štev. zaposlenih	6.504	6.310	97,0
7. Mesečni neto OD na 182 ur	8.228	10.938	132,9
8. Mesečni neto OD na zaposl.	8.493	11.310	133,2
9. Povprečni neto oseb. prejemki iz SSP na zaposl. na mesec	532	639	120,1
10. Skupaj prejemki na zaposl. 8 + 9	9.025	11.949	132,4

Razporejanje sredstev za osebne dohodke in osebnih izplačil iz sklada skupne porabe je bilo v prvem polletju skladno z usmeritvami družbenega dogovora. Dosežena je bila dokaj ugodna rast dohodka glede na rezultate lanskega polletja, osebni dohodek pa kljub visokemu indeksu rasti ni presegel dovoljenih meja. Predpisani primerjalni rezultati bi nam omogočili celo nekoliko višje

izplačilo osebnega dohodka, zavedati pa se moramo, da so relativno ugodna delitvena razmerja samo v primerjavi z rezultati lanskega polletja, medtem ko planirane višine proizvodnje in dohodka ne dosežemo. Rezultat ob koncu leta je bil lani boljši kot v polletju, zato se moramo na moč potruditi, da bo primerjava dohodka vsaj približno enako ugodna, kot je sedaj. P. R.

ŽE, ŽE, TODA TAKO NE!

Nedavno tega sem se vozil skoraj ves mesec po petkrat na teden iz Ljubljane na Jesenice do zdravstvenega doma, kjer mi je dr. Rjazar, zdravnik za akupunkturo lajšal bolečine, povzročene po neprijetni bolezni herpes zostru. Bolečine so se mi v tem času zmanjšale skoraj za 80 %. No, pa ne mislim opisovati mojega zdravljenja, pač pa dogodek, kako se po kratki poti pride iz Železarne.

Nekega dne sredi tedna, mislim da je bila sredo, je avtobus pripeljal okoli deset minut pred 14. uro na območje valjarne Bela, ki je, kot drugod, ograjena z okrog dva metra visoko ograjo, da preprečuje nepoklicanim vstop, pa tudi izstop iz tovarne. Zato so urejena vhodna in izhodna mesta. In kaj smo videli? Na prostoru, nekoliko višje nad cesto proti Jesenicam, kjer je bila včasih, če se prav spominjam, lično grajena čuvajnica in pot za zasilni izhod, pa je bila odstranjena, ker ni služila namenu, sta dva delavca plezala po ograji in se trudila, kako bi na čim hitrejši način in seveda čim manj opazno prišla na drugo stran, izven območja Železarne, kar jima je tudi uspelo. Nekoliko višje ob magistralni cesti proti Ljubljani je avtobusna postaja za Koroško Belo. Morda sta bila namenjena na prevoz po tej liniji?

Sprašujem se, kdo je odgovoren za kršitev delovne discipline, oziroma predčasno zapuščanje delovnega mesta. Kajti, če sta bila kršitelja že deset minut pred 14. uro na ograji, sta rabila najmanj pet minut iz obrata do ograje, še prej pa 15 minut za umivanje in preoblečenje, pa še pet minut za opazovanje terena, če

ga ne kontrolira varnostni organ (kar vsekakor ne bi smela biti potreba), sta zapustila delovno mesto, po moji oceni, najmanj pol ure pred koncem dne. Če sta pa bila zaposlena na drugem koncu valjarn, pa seveda še mnogo prej.

Na osnovi obsežnosti družbene samozastite ni za preprečevanje takih predčasnih odhodov ali, bolje rečeno, malomarnega opravljanja delovnih dolžnosti odgovorna varnostna služba delovne organizacije, pač pa neposredni vodja skupine, oddelka ali obrata. Vsekakor ti niso napravili izpita iz družbene odgovornosti in samozastite, ki je sestavni del samoupravne aktivnosti in sega na vsa področja ustvarjanja in mora zagotoviti normalno in redno proizvodnjo ter preprečiti predčasno samovoljno zapuščanje delovnih mest.

Tak ali podoben primer se lahko zgodi tudi na drugih mestih Železarne, toda vedeti in zavedati se moramo, da je družbena samozastita dolžnost in pravica nas vseh in da moramo take primere nedicipline, ki so lastni le nekaterim posameznikom, obravnavati na sestankih samoupravnih delovnih skupin v TOZD in delovnih skupnostih.

Roman STANA

SKUPNA IN LOČENE SEJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

Za ostale panoge gospodarstva poročevalci niso imeli ustreznih podatkov za spremljanje fizičnega obsega proizvodnje oziroma storitev, vendar glede na prevladujoči položaj panoge industrije ugotavljajo, da pomembno višji fizični rezultati v gospodarstvu (prek 93 %) niso bili doseženi, kar je eden pomembnih faktorjev nedoseganja planov na ostalih področjih.

Med razlogi za nižji fizični obseg proizvodnje predvsem navajajo težave Železarne pri zagotavljanju vložka, oziroma polproizvodov, zaradi česar je bil plan skupne proizvodnje v petih mesecih dosežen le 92,4 %, oziroma 38,4 % letnega plana, v primerjavi z enakim obdobjem lani pa je za 47.000 ton ali 7,3 % nižja. Za trg so dosegli 92,1 % planirane količine ali 16.000 ton manj kot v prvih petih mesecih lanskega leta. V juniju, navaja poročilo, se je stanje s polproizvodi znatno izboljšalo, zato je pričakovati tudi večji obseg proizvodnje, čeprav še vedno primanjkuje delavcev nekaterih kvalifikacij. Kot je našim bralcem že znano, ker smo podrobno poročilo o junijskih rezultatih objavili v zadnji številki glasila, je v juniju znašala skupna proizvodnja 126.206,7 ton ali 96,1 % družbenega plana, blagovna proizvodnja pa 34.643,3 ton ali 94,9 % družbenega plana.

Navedeni problemi so se najbolj odrazili v nazadovanju fizičnega obsega proizvodnje v kovinski predelavi v občini, ki je v veliki meri vezana na Železarno in njene izdelke.

Na področju gradbeništva poročilo ugotavlja, da se fizični obseg dela zmanjšuje v gradbenih organizacijah združenega dela v občini. Medtem ko nekatere TOZD še ne občutijo motenj v proizvodnji, Gradbincu - TOZD Betonsko - železokrivni obrat primanjkuje profilov betonskega železa in cementa v vrečah, na drugi strani pa se soočajo s pomanjkanjem delavcev, predvsem zidarjev.

Na področju prometa se letos ne srečujejo s težavami v poslovanju in sta fizični obseg prometa in produktivnost v rahlem porastu.

Slabši pogoji poslovanja so prisotni v trgovini, kjer fizični obseg prodaje pada. Oskrba trgovin z živili je zadovoljiva, dosti slabša pa je v trgovinah z gradbenim materialom, predvsem elektromaterialom. Na manjši fizični obseg prodaje v trgovini predvsem vpliva vse nižja kupna moč prebivalstva.

V gostinstvu in turizmu je opazen predvsem manjši padec prometa. V Kranjski gori je opazen padec prometa domačih gostov, povečuje pa se inozemski promet.

Iz razpredelnice, ki prikazuje doseženo količinsko proizvodnjo v obdobju januar-maj, je razvidno, da je Iskra - TOZD Blejska Dobrava dosegla le 49,5 % planirane količine, kar je posledica spremembe proizvodnega programa, oziroma uvedbe novih proizvodov višje kvalitete. Pod planirano količino so še: Kovinar - TOZD Kovinska predelava (73,4 %), Gradbince - TOZD Betonsko - železokrivni obrat (83,0 %), Klavnica (89,2 %), Lesna galanterija (92,0 %), Železarna (92,7 %) in LIP - TOZD Mojstrana (99,2 %).

ZUNANJETRGOVINSKA MENJAVA

V prvih petih mesecih je gospodarstvo občine v zunanjetrgovinski menjavi doseglo enake rezultate kot v istem obdobju lani. Izvoz je višji v globalu za 51,2 %, uvoz pa za 4,4 %. Tako planski cilji niso bili uresničeni, saj bi morali realizirati izvoz 41,7 %, dejansko pa smo le 32 % uvoz pa 26 %.

Se manj ugodni rezultati se kažejo v razčlenitvi zunanjetrgovinske menjave po področjih. V primerjavi z lanskim enakim obdobjem je bil izvoz v zahodne države v prvih petih mesecih povečan komaj za 17 %, ob 48 % povečanju uvozu. Povečan global izvoza se nanaša predvsem na klirniško menjavo z vzhodnimi državami (Železarna, Tehnični biro) - indeks 244, ob zmanjšanem uvozu za 27 %. V države v razvoju v prvih petih mesecih ni bilo izvoza, uvoz s tega področja pa je znašal 34 %. Tako je skupni izvoz znašal v petih mesecih 11.107.402 dolarja (v enakem obdobju lani 7.347.896 dolarjev) ali 31,7 % načrtovanega izvoza. V tem času pa smo uvozili v vrednosti 18.317.518 dolarjev (lani v petih mesecih 17.530.503 dolarjev) ali 25,6 % načrtovanega uvoza. Seveda se bodo vključno z mesecem junijem zaradi povečanja uvoza polizdelkov za Železarno te številke precej spremenile.

Poročilo navaja, da je na tako stanje najbolj vplivala zunanjetrgovinska menjava Železarne, med ostalimi pa je izredno slabe rezultate dosegla Iskra - TOZD Blejska

Dobrava, ki ob močno povečanju uvozu, sploh še ni izvažala, podobno tudi Vatrostalna - TOZD Jesenice. Ugodne rezultate pa izkazuje Gorenjska oblačila Jesenice in Tehnični biro Jesenice.

Pokrivanje uvoza z izvozom je sicer v globalu višje od planiranega, saj znaša 58,5 %, vendar je to na konvertibilnem področju slabše in znaša le 44,9 %, na klirniškem področju pa zelo visoko 85,8 %.

Izvršni svet v poročilu poudarja, da je glede na to, da je povečanje izvoza ena od prioritetenih nalog, nujno, da se v izvoz vključijo tudi organizacije združenega dela, ki sicer ne planirajo izvoza za letošnje leto, in sicer: LIP - TOZD Mojstrana, Viator - TOZD Gostinstvo Gozd Martuljek, Avtoconmerce - TOZD Kranjska gora, organizacije kovinske predelave in Planika - TOZD Breznica, ki izvažata le posredno preko delovne organizacije. Izvojni rezultati Iskre - TOZD Blejska Dobrava pa se bodo odražali šele v drugem polletju, ko bo zaključeno naročilo telefonskih central.

NALOŽBE V ŠESTIH MESECIH

Izvršni svet v svojem poročilu ugotavlja, da je bilo v občini v začetku julija v teku 56 naložb, od tega le osem na področju negospodarstva. Celotna predračunska vrednost (skupaj s podražitvami in dodatnimi deli) znaša 1.675.935.000 din, od tega 155.807.000 din v negospodarstvu ali 9,3 % celotnih naložb.

Prijavljene naložbe, ugotavlja poročilo, so v globalu zelo visoko realizirane in znaša realizacija 78,2 %, od tega na področju negospodarstva 95,4 %, kjer so štiri naložbe praktično že zaključene, na področju gospodarstva pa je realizacija 76,4 %. Od 48 naložb jih je 15 v zaključni fazi.

Analiza strukture virov financiranja pokaže, da je dokaj ugodna, ker je zagotovljenih bistveno več lastnih sredstev kot na ravni SRS oziroma SFRJ. Struktura je naslednja:

- lastna sredstva	48,1 %
- domači krediti	30,9 %
- tuji krediti	16,5 %
- združena sredstva	4,5 %
skupaj	100,0 %

Trenutno stanje kaže, da skoraj vse naložbe izhajajo iz preteklega srednjeročnega obdobja, od katerih jih je 19 v zaključni fazi, ki zaradi različnih vzrokov še niso dokončane in objavljen. Pri tem gre predvsem za probleme pri uvozu opreme in reprodukcijskega materiala ter za spore z izvajalci del. Nujno pa je, navaja izvršni svet, da OZD, nosilke naložb, pospešijo zaključek teh investicij in jih vključijo v redno obratovanje.

Naložbe v teku predstavljajo okoli 30 % planiranega družbenega proizvoda za leto 1981, pri tem pa je treba upoštevati, da se bo ta odstotek bistveno povečal z začetkom gradnje nove elektro jeklarne v Železarini. Zato je nujno pomembne naložbe, ki so v teku, čimprej uresničiti, manj pomembne, ki še niso v zaključni fazi, pa odložiti na kasnejše termine, predvsem tiste, ki ne bodo prispevale k povečanju izvoza.

Iz razpredelnice, ki podrobno navaja posamezne naložbe in virov financiranja, je razvidno, da 22 naložb v vrednosti 1.184.075.000 din odpade na Železarno, ostale pa na: Elektro Žirovnica, Planika - TOZD Breznica, KO-OP Mojstrana, Kovinar, LIP - TOZD Mojstrana, Vatrostalna - TOZD Jesenice, GG Bled, Gradis, Gorenjska, Lek Kranjska gora, Golica - Delikatessa, Merkur - Universal, Samoupravna stanovanjska skupnost, Tehnični biro, Biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje, Kovinar, Center srednjih šol, Splošna bolnica Jesenice, Osnovno zdravstvo Gorenjske, Dom upokojevcem, Skupščina občine Jesenice, Osnovna šola Polde Stražisar in osnovna šola Prežihov Voranc.

14.523 ZAPOSLENIH V OBČINI

Iz poročila izvršnega sveta je razvidno, da je bilo konec aprila letos v jeseniški občini v družbenem sektorju zaposlenih 14.523 delavcev ali 1,3 % manj kot v istem času lani. Tako se je zaposlenost v gospodarstvu, kjer je skupaj v TOZD in poslovnih enotah zaposlenih 12.762 delavcev, zmanjšala za 1,5 %, v negospodarstvu pa se je povečala za 0,6 %, in sicer na področju zdravstva (izgradnja novega trakta v jeseniški bolnici) in otroškega varstva (nove kapacitete).

Od začetka letošnjega leta se je zaposlenost zmanjšala za 0,7 %, kar je v nasprotju z resolucijskimi predvidevanji, saj je bila načrtovana poprečna stopnja rasti zaposlenosti 1 % letno. Zaradi tega, poudarja izvršni svet skupščine občine, bo potrebno v drugem polletju vse napore usmeriti v povečanje števila zaposlenih v gospodarstvu, kar pa se

ZBOROV SKUPŠČINE OBČINE

seveda mora nujno odraziti v povečanju dohodka v organizacijah združenega dela.

POLITIKA CEN

Odločilno vlogo pri oblikovanju cen, je rečeno v poročilu, imajo po novem zakonu o cenah delavci v organizacijah združenega dela, ki samostojno, vendar v medsebojni povezani, odgovornosti in odvisnosti z drugimi proizvajalci in končnimi potrošniki oblikujejo cene svojih izdelkov in storitev.

V dogovoru o izvajanju politike cen za leto 1981 je predvidena naslednja rast:

- pri proizvajalcih cenah industrijskih izdelkov za četrtno nižja od dosežene v letu 1980,
- pri cenah na drobno in življenjskih stroških za petino nižja,
- pri cenah storitev za desetino nižja.

Za dosežene spremembe cen v prvih mesecih letos tako na zvezni kot na republiški ravni velja, da se niso gibale v okvirih predvidenih v resoluciji. V SR Sloveniji je po statističnih podatkih v januarju letos prišlo do sedemkrat višje rasti proizvajalcih cen industrijskih izdelkov kot v januarju 1980 in skoraj šestkrat višje rasti cen na drobno. V naslednjih mesecih je prišlo do občutne umiritve cen, tako da so bile spremembe cen v štirih mesecih naslednje: proizvajalcih cen industrijskih izdelkov so bile v primerjavi december 80 — april 1981 v SRS višje za 19,8, v SFRJ pa 18,8%, v primerjavi s istim obdobjem lani pa v SRS 52,9 v SFRJ pa 48,2%; cene na drobno so bile v SRS v primerjavi december 80 — april 1981 za 19,6, v SFRJ pa za 19,1% višje, v primerjavi s istim obdobjem lani pa v SRS 48,1, v SFRJ pa 48,0%; cene storitev so bile v SRS 11,8 oziroma 27,4% višje, v SFRJ pa 12,8, oziroma 28,2% višje; življenjski stroški so se v primerjavi december 80 — april 81 v SRS povečali za 17,2%, v SFRJ za 16,2%, v primerjavi januar — april 1980 — januar — april 1981 pa v SRS 46,7, v SFRJ pa 27,4%.

Po odloku zveznega izvršnega sveta o najvišji ravni cen za vse proizvode in storitve in o obveznem pošiljanju cenikov zanje v overovitev skupnostim za cene se bodo do konca leta cene lahko povečale še: cene proizvajalcev industrijskih proizvodov 7%, cene na drobno 7% in cene storitev 5%, vendar tako, da skupna rast življenjskih stroškov zaradi učinka teh cen ne bo večja od 7,5%.

V občini Jesenice skupnost za cene do sprejetja odloka zveznega izvršnega sveta ni odobrila kakšnih bistvenih povišanj cen in je bil porast cen v prvem polletju naslednji: storitve iz občinskih pristojnosti skupaj 4,37%, obrtne storitve 1,82%, komunalne storitve 1,71%, kulturne storitve 0, prometne storitve 27,0% in stanarine 0,67%.

SPLOŠNA IN SKUPNA PORABA

Na področju splošne porabe za leto 1981 izvršni svet ugotavlja, da so se obveznosti v primerjavi s preteklimi leti povečale, ker bo treba zagotoviti velika sredstva za obveznosti do kompenzacij za osnovne življenjske artikle in stimulacijo za izvoz. Ocenjujejo, da bo za to potrebno v občini skupaj zagotoviti 17.000.000 din dodatnih sredstev.

Po šestmesečni realizaciji proračuna, ki znaša 44.133.000 din, ocenjujejo, da bo do konca leta realiziran v višini 100.500.000 din, kar bi zadostovalo za vse obveznosti v višini 100.271.000 din. Če pa realizacija ne bo tekla po predvidevanjih, bo izvršni svet ob rebalansu predlagal uvedbo občinskega davka iz osebnega dohodka iz delovnega razmerja, ki sedaj ni uveden, je pa v okviru dogovorjenih obveznosti v SR Sloveniji.

V letošnjih šestih mesecih se na računih samoupravnih interesnih skupnosti za družbene dejavnosti (skupna poraba) zbralo 25,6% več sredstev kot v istem obdobju lani. Poročilo poudarja težko situacijo na področju otroškega varstva, kjer predvidevajo predložiti v javno razpravo predlog za povišanje prispevne stopnje v zadnjih mesecih letošnjega leta. Izražena pa je tudi potreba po uvedbi prispevka za raziskovalno delo, ki v okviru občine še ni uveden, kakor tudi prispevek združenega dela za pospeševanje kmetijstva.

Izvršni svet skupščine občine zaključuje svoje poročilo oziroma oceno stanja z nekaterimi ugotovitvami in predlogi ukrepov.

POROČILO O IZIDU REFERENDUMA

Občinska volilna komisija daje delegatom vseh treh zborov poročilo o izidu referenduma za drugi občinski samoprispevek za izgradnjo in adaptacijo šolskega prostora. Kakor je znano, je na referendumu glasovalo 81,3% upravičencev, za sa-

moprispevek pa se je izreklo 52,2% upravičencev. Hkrati je predložen tudi predlog odloka o uvedbi samoprispevka za obdobje petih let, in sicer od 1. avgusta letos do 31. julija 1986.

SKLAD ZA INTERVENCIJE V KMETIJSTVU IN PORABI HRANE V OBČINI

Predlog odloka o ustanovitvi samoupravnega sklada za intervencije v kmetijstvu in porabi hrane v občini Jesenice se nanaša na opredeljene v družbenem planu v zvezi z razvojem kmetijstva in proizvodnje hrane ter izvajanje dogovorjene politike prehrane in zaščite življenjske ravni delovnih ljudi in občanov z izvajanjem določene politike cen. Sredstva sklada, ki je pravna oseba in ga upravlja 20-članska delegatska skupščina, se bodo oblikovala iz: namenskih sredstev proračuna skupščine občine, sredstev, ki jih na podlagi samoupravnega sporazuma združujejo delavci namensko iz sklada skupne porabe, iz sredstev rezerv in iz osebnih dohodkov v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnosti in drugih sredstev.

Ob maksimalni izkoriščenosti kmetijskih možnosti v občini bo možno pokriti le okrog 25% potrebo po hrani, zato so v srednjeročnem planu predvidena tudi sovlaganja izven občine. Najpomembnejše sovlaganje je v farmo v Stični zaradi dolgoročne preskrbe s svinjskim mesom in naložba v rekonstrukcijo farne Bled. Razen tega se bo s sredstvi sklada zagotovil skladnejši razvoj kmetijstva, intenzivnejše izkoriščanje kmetijskih površin, dvig produktivnosti, obnovitev kmetijstva v hribovitih predelih in podobno.

PREDLOG ZA USTANOVITEV DRUŽBENEGA SVETA PRI UPRAVI DRUŽBENIH PRIHODKOV

Uprava družbenih prihodkov pri skupščini občine Jesenice predlaga delegatom v razpravo in sprejem dogovor o ustanovitvi družbenega sveta pri njihovi upravi, ki naj bi zlasti:

- omogočal demokratično izmenjavo mnenj in koordinacijo pri oblikovanju davčne politike, zakonov, odlokov in drugih splošnih aktov s tega področja,
- dajal pobude in obravnaval načelna vprašanja v zvezi z določanjem politike in priprave odlokov, samoupravnih sporazumov, družbenih dogovorov ter drugih aktov in o tem dajal mnenje,
- omogočal demokratični družbeni vpliv vseh ustvarjalnih sil družbe na delo uprave družbenih prihodkov.

PREDLOG O PODELITVI OBČINSKIH PRIZNANJ »1. AVGUST«

Odbor za izbor nagajencev in podelitev občinskih priznanj pri skupščini občine predlaga delegatom vseh treh zborov v razpravo in potrditve pet kandidatov, in sicer dve temeljni organizaciji združenega dela in tri občane — individualne prejemnike.

Na sejah vseh treh zborov bo podano tudi poročilo delegatov in usmeritve s tretjega kongresa samoupravljalcev Jugoslavije.

Razen tega bosta zbor združenega dela in zbor krajevnih skupnosti obravnavala še:

- predlog odloka o ureditvi avto-taksi storitev v občini,
- predlog odloka o potrditvi za-zidalnega načrta stanovanjskega območja Rateče-Planica — pojasnila k pripombam, podanih na zadnji seji zbora krajevnih skupnosti,
- osnutek odloka o določitvi zemljišč, ki so namenjena za kompleksno stanovanjsko graditev na območju ZN M I Moste,
- predlog sofinanciranja naložbe KŽK TOZD Kooperacija Radovljica »rekonstrukcija farne Bled«.

V žebljarni (Foto S. Kokalj)

ŠESTMESEČNI SKUPNI PRIHODKI OBČINSKE ZDRAVSTVENE SKUPNOSTI

Od službe družbenega knjigovodstva smo dobili zaključno informacijo o pritoiku finančnih sredstev za občinsko zdravstveno skupnost v prvi polovici leta 1981. Po finančnem načrtu za leto 1981 je bilo predvideno, da bomo na osnovi prispevne stopnje 9,78% zbrali skupno 259.045.000,00 din, po zadnjih podatkih pa realizacija za prvo polletje znaša 121.208.194,00 din ali 46,7%.

Po posameznih mesecih je bil dotok sredstev naslednji (v din):

januar	16.722.067 ali 4.865.016 manj
februar	20.192.044 ali 1.396.039 manj
marec	19.163.062 ali 2.424.020 manj
april	20.861.166 ali 725.917 manj
maj	22.276.959 ali 689.876 več
junij	22.647.157 ali 1.060.074 več

Iz zgornjega prikaza je razvidno, da smo v prvih štirih mesecih formirali manj sredstev, kot bi jih morali zbrati po dvanajstinah, šele v mesecu maju je bilo zbranih več sredstev, kot bi jih po planu morali. Tak dotok sredstev je bil tudi vzrok za nelikvidnost, kar je položaj zdravstvenih delovnih organizacij zelo poslabšalo.

Ker smo v letu 1981 lahko planirali samo 16% več sredstev, kot smo jih zbrali v letu 1981, predlogu samoupravnih dogovorov o svobodni menjavi dela z zdravstvenimi delovnimi organizacijami pa so bili napravljeni na podlagi sprejetih stališč, da so sredstva lahko višja v poprečju od 21 do 24%, lahko računamo, da bomo prvo polletje zaključili s precejšnjim primanjkljajem. Zato smo samoupravne sporazume sprejeli samo za prvo polletje. Ko bodo znani odhodki za prvo polletje, se bomo dogovarjali z zdravstvenimi organizacijami o višini odkupljenega programa za drugo polletje.

Po posameznih pozicijah je bil finančni plan dosežen takole:

1. Prispevek iz dohodka organizacij združenega dela, katerega smo zbirali po 8,68% prispevni stopnji, je bil planiran v višini 229.773.000 din, v prvem polletju pa realiziran v višini 95.526.776 din ali 41,6%.
2. Prispevek iz bruto osebnega dohodka, katerega smo zbirali po 1,10% prispevni stopnji, je bil planiran v višini 29.272.000 din, v prvem polletju pa je bil plan realiziran v višini 23.705.789 ali 87,8%.
3. Prispevek iz kmetijske dejavnosti je bil planiran v višini 622.000 din, realiziran v prvem polletju pa le 129.236 din ali 20,7%.
4. Izven finančnega načrta smo v prvi polovici leta iz naslova za zdravstveno varstvo upokojencev realizirali 1.659.118 din. To so sredstva poslana iz drugih republik. V Sloveniji v letu 1981 ni več prispevka od pokojninskega fonda.

SEJA SKUPŠČINE IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI JESENICE

V ponedeljek, 27. julija sklicuje predsednik skupščine Božidar BARTOLJ 17. sejo obeh zborov skupščine izobraževalne skupnosti Jesenice. Seja bo tokrat izjemoma ob 13. uri v sejni dvorani skupščine občine Jesenice.

Za sejo je poleg proceduralnih točk dnevnega reda predlagano v obravnavo in sklepanje naslednje gradivo:

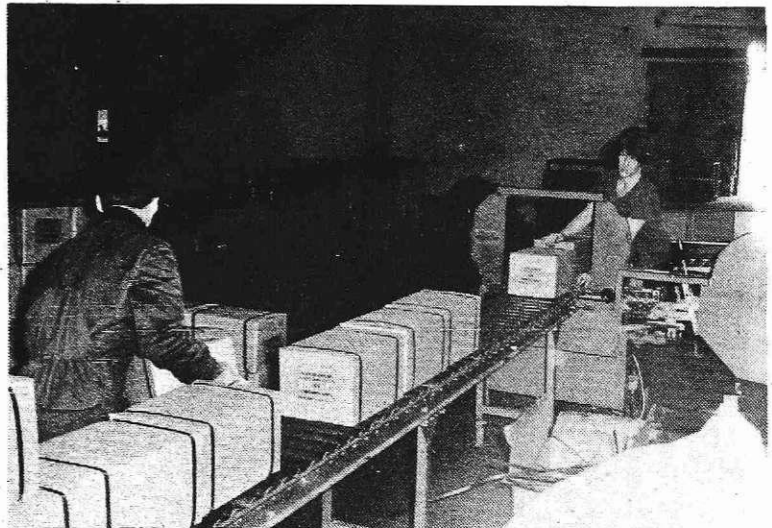
- Poročilo o izidu referenduma za uvedbo samoprispevka v občini Jesenice. Poročilo je pripravila občinska volilna komisija, izobraževalna skupnost pa ta sporočila sprejema kot četrti zbor občinske skupščine.
- Program dela obeh zborov skupščine izobraževalne skupnosti Jesenice za drugo polletje 1981. leta.
- Predlog programa dela zborov pomeni vsebinsko nadaljevanje dela izobraževalne skupnosti Jesenice v letošnjem letu.

5. Drugi prihodki (izven B2) so bili planirani v višini 300.000 din, za šest mesecev pa realizirani v višini 214.325 din ali 71,4%.

Po višini prispevne stopnje iz dohodka organizacij združenega dela smo na 53. mestu, po višini prispevne stopnje iz bruto osebnega dohodka pa na 52. mestu med šestdesetimi občinami, kolikor jih imamo v Sloveniji, v skupni prispevni stopnji pa smo na 54. mestu. Poprečna prispevna stopnja v Sloveniji je 10,61%. Najvišjo prispevno stopnjo ima občina Logatec 13,54%, najnižjo pa

občina Škofja Loka 8,98%. Ostale občine na Gorenjskem pa imajo naslednje prispevne stopnje: Kranj iz dohodka OZD 8,74% iz BOD 0,93%, Radovljica iz dohodka OZD 9,84% iz BOD 1,17%, Škofja Loka 8,11% in 0,87%, Trzin 7,87 in 1,43%. Kranj je na 56. mestu. Torej smo razen Radovljice na repu slovenskih občin, zato ni prav nič čudnega, če bomo na koncu leta v težavah, predvsem zato, ker je na območju Gorenjske zdravstveno varstvo doseglo razmeroma visoko stopnjo razvitosti. To predvsem velja za občino Jesenice, ko imamo v razdalji treh kilometrov kar tri zdravstvene delovne organizacije. Tudi to ima svojo ceno, seveda jo mora plačevati zdravstvena skupnost občine Jesenice.

Stane Torkar

Pakiranje žičnikov (Foto S. Kokalj)

SIS ZA STANOVANJSKO GOSPODARSTVO

V torek, 14. julija, se je sestala konferenca delegacij za SIS za stanovanjsko gospodarstvo. Na konferenci je bilo prisotnih 12 delegatov od 23 možnih delegatov, tako da je bila konferenca SKLEPČNA.

Konferenca delegacij je k posameznim točkam dnevnega reda za 11. sejo skupščine samoupravne stanovanjske skupnosti imela pripombe le pri srednjeročnem planu stanovanjske skupnosti občine Jesenice za obdobje 1981—1985. Konferenca je predlagala, naj bo dinamika gradnje družbenih stanovanj taka, da bo čimbolj gospodarna. Gradnja naj se začne najprej tam, kjer je zemljišče že komunalno urejeno. Zazidalni načrt Hrušica — Belo polje naj se torej prične izvajati že konec letošnjega leta (zemljišče je komunalno že urejeno). Zazidalni načrt I. faza Sava Partizan pa naj se začne kasneje. Konferenca delegacij je opozorila tudi na kritično stanje v

Podmežaklju (naselje »Nikišče«), ki ga bilo treba sanirati tako, da pričeli z gradnjo stolpcev leta 1981 ali 1983.

Zaradi omejitve pri gradnji pa bilo treba skladno z možnostmi da več poudarka individualni gradnji. Pri samoupravnem sporazumu ustanovitvi stanovanjske zadruge ŽELEZAR Jesenice je konferenca delegacij podprla predlog za ustanovitvi stanovanjske zadruge Želez. Zadruge je odprtega tipa, torej samo za delavce Železarne, pač pa celotno občino. Tako gradnjo kazalo podpreti tudi z višjimi kreditnimi stanovanjske skupnosti.

Konferenca delegacij pa ni imela pripomb k:

- samoupravnemu sporazumu združevanju sredstev za vzajemno pri gradnji stanovanj,
- akcijskemu programu ureditve čevanja zakona o stanovanjskem gospodarstvu samoupravne stanovanjske skupnosti občine Jesenice,
- samoupravnemu sporazumu o reševanju stanovanjskih vprašanj upokojencev in invalidov v obdobju 1981—1985 in
- predlogu za povišanje stanarin in najemnin v letu 1981.

Konferenca delegacij je obravnavala še dodatno točko dnevnega reda: podpis pogodbe z BUSP za opravljanje investicijskih poslov.

Konferenca delegacij je obravnavala tudi gradivo za 8. sejo zbora uporabnikov skupščine samoupravne stanovanjske skupnosti, vendar ni imela pripomb.

Pri pravilniku o obvezni zagotovitvi lastne udeležbe za pridobitev stanovanjske pravice in družbeno najemnih stanovanj, s katerimi razpolaga samoupravna stanovanjska skupnost občine Jesenice je ugotovila, da se sistem, ki ga v Železarni že imamo, prenese na celotno občino.

Pri pravilniku o pogojih in merilih za pridobitev posojil iz družbenih sredstev vzajemnosti v občini Jesenice je podprla pripombe izvršnega odbora skupščine samoupravne stanovanjske skupnosti.

Še posebej je pomembno, da pravilnik med drugim tudi določa, da pripada delež posojila z daljšo dobo odplačevanja tistemu delavcu, ki je manjši dohodek na člana družine. Strinjali so se tudi s pravilnikom o delnem nadomeščanju stanarin.

Na sejo skupščine stanovanjske skupnosti Jesenice so delegirali devet delegatov (od desetih delegatov).

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje
Č. D.

SEMENJ V BISTRICI

Nekega jutra je bila delavnica še zaprta. Prišel sem prezgodaj. Ne radoma se mi oči ustavijo na majhnem listku, ki je ležal pred vrati delavnice. Pobral sem ga in videl, da je n slovljen na mojstra-Ješeta. Partizani so ga opozorili, naj preneha izajati, sicer bo kaznovan.

Mojster mi ni hotel verjeti, da je listek ležal pred vrati delavnice. Obtoževal me je, da sem listek prinesel od kakšnega partizana. Zaradi tega so se najini odnosi zelo ohladili. Manj smo govorili, a več letali.

Pišel 1. december, ki je bil v čarju slovenske državi praznik edineje v Srbiji, Hrvatstvu in Sloveniji. V prvem letu vojne so ta praznik izključevali tudi aktivisti OF in partizani. Marsikje so ponoči razohesili jugoslovansko državno zastavo, po cestah raztresli propagandne letake in lističe in po idovih pisali parole. Tisti časa na Gorenjskem izvirali več starih obšodb nad izdajalci in nemurji. Na smrt so obsodili tudi mojega mojstra-Ješeta, Kozarjevega z Zgornje Dobrave, in Roka na Lipnici.

Poleti 1942 je bilo v Ljubnem veliko preiskav po hišah, nastile se je topnjevali, vas so večkrat obkrožile nemške enote. Mnogi so se umaknili v Ljubljano. Tistega poletja je zaradi strahovitih terorja malo potovalo delo za OF. Bili so grozni tvevani, a klonili nismo.

V začetku leta 1943 smo okrepili delo in pritegnili k narodnoosvobodilnemu gibanju nove moči. Junija 1943 smo ustanovili gospodarsko komisijo, v kateri so delali: Janko in Franc Kokalj, Ivan Lanus, Ivan Kapus, Franc Presterl, Marija Rant, jaz in Rozalija Počanič. V tem času je več fantov odšlo v partizane in lahko rečem, da je Ljubno izpolnilo svoj dolg sebi, svojemu rodu in domovini.

Angela Stular: Med petimi ustrelenimi talci v Ljubnem je bil tudi moj brat Miha. Grozljiv prizor mi je ostal neizbrisno v spominu.

Kmalu po tej drami so me partizani poklicali na sestanek na Poljšico nad Podnartom. Tam sem se sešla z bratom Mirkom, Johanom Bertonecem in Stanetom Žagarjem, mlajšim. Pripovedovali so mi o ciljih našega boja, kako živijo, kaj potrebujejo in kako jim moramo pomagati. Dobila sem navodila za delo: kontroliram naj Ljubno in Posavec, opazujem naj gibanje sovražnika in naših ljudi. Zbiram naj podatke o zanesljivih in nezanesljivih ljudeh. Previdna naj bom pri izbiri sodelavcev. Dogovorili smo se, kje bi zanje oddajala pošto in material. Na tistem sestanku sem postala aktivistka Zmagoslava.

27. marca 1942 sem zvedela zelo žalostno novico. Tistega dne so zaradi izdaje Nemci na Routu pri Planici nad Črngrobom pri Zablanci obkolili Selško četo, pri kateri je bil tudi štab Čankarjevega bataljona. Od 32 borcev jih je padlo 15, od tega 11 pri preboju v jurišu; med njimi sta bila tudi Stane Žagar in moj brat Mirko. To je bil vzrok, da sem za nekaj časa izgubila zvezo s partizani.

Čez nekaj mesecev so me poklicali na sestanek k znani aktivistki

Slavki Pirc-Miški, kjer sta me pričakala Stane Kersnik-Jelovec in Johan Bertonec. Dobila sem nove naloge in čeprav sem izgubila že dva brata, sem se bolj zagrizeno delala za osvoboditev in novo oblast. Od Slavke sem čez Savo dobivala pošto in jo nosila kurirjem v ljubensko gmajno. Večkrat sem pošto nosila z Antonom Kleindienstom in jo oddajala Francu Presterlu.

Kurirji so prihajali tudi k nam na dom. Ob takih obiskih so dobili hrano in če smo le imeli tudi cigarete. Za partizane sem priskrbelo veliko pisarniškega materiala, ki sem ga dobivala pri Francu Indiharju v Kranju. S takimi zavoji sem bila v večni nevarnosti, da me bodo nekega dne ujeli in da se bo moja pot končala pri kolu, kot se je bratova.

Pri prenašanju raznih sporočil in pisem sem vedno s seboj nosila škaflo žeblijev, da bi se pri kontroli ali če bi me policisti vprašali, kam grem, izgovorila, da grem žeblije zamenjat za hrano. Stranica škafle z žebliji pa je bila dvojna in v njej je bila skrita pošta.

V sporočilih smo Ljubno imenovali Leševje, ljubensko gmajno Hajmanka, prvi bunker v tej gmajni Stogan (narejen leta 1942) in drugi bunker Nastan. Hajmanka je od Ljubnega oddaljena približno uro hoda. Na jasi sredi Hajmanke je tedaj stal senik, pri katerem je bila terenska zveza.

Poleti 1942 so me poklicali na javko v Hajmanko, kamor je Jože Šolar-Jožica pripeljal skupino partizanov. Na javko so me poklicali z namenom, da jim povem, kdaj bi bilo najboljši varni priti v Ljubno. Radi bi se prepričali, ali je družina Jožeta Praprotnika-Kajževca za partizane ali ni, ker je bil njihov mlajši sin nemški agent. Rekla sem jim, da morajo priti zvečer, ko sina ne bo doma, ker je iz strahu pred partizani vsak večer hodil spat v orožniško postojanko na Brezje. Naredili pa so napako. V Ljubno so kar podnevi poslali dva mlada fanta, ki vasi nista poznala. Eden je šel h Kajževcu z izgovorom: naj mu zašije strgan pas (ker so bili pri Kajževcu vsi čevljarji), drugi pa je prišel k meni po cigarete in hrano. Ko sem mu jo dajala, sem zaslišala upiti Kajževčeve mame, da so partizani napadli njenega sina Jančka in je zato on v samoobrambi enega ubil.

Vedela sem, da bodo Nemci takoj prihrumeli v vas. Partizani, ki je bil pri nas, sem peljala do hišnega vogala in mu pokazala, kam naj se umakne. V tistem trenutku sta se na vozu mimo naju peljala mlajša vaščana iz nezanesljive hiše. Partizan je za našo hišo odšel v gmajno, jaz pa sem se nemirna vrnila v hišo. Slutila sem, da me bosta fanti, ki sta bila na vozu, izdala.

Ni minila ura po tem dogodku, ko so prišli Nemci in mi sporočili, da so ubili mojega brata Mirka. Vedela sem, da to ni res, ker je Mirko padel že marca, nisem pa mogla uganiti, kam pes tace moli. Spraševali so me, kje je skrit tisti drugi partizan in so zato preiskali uro hišo. Rekla sem jim, da ga pri nas ni in tudi ni bilo nobenega partizana. Po naključju je mimo prišel neznan fant in me vprašal, kje je mesarija. Peljala sem ga do hišnega vogala in

mu pokazala pot, ki je res držala k mesariji, pa tudi v gmajno.

Nemci pa so še kar naprej pleteničili in lajnali eno in isto, da je ubiti moj brat.

Z nami boš šla na pokopališče, da se prepričaš, so mi rezko veleli. Morala sem z njimi. Oficir je zaklenil naša hišna vrata in ključ spravil v svoj žep. Za pokopališčem je v samokolnici ležal ubiti partizan, ob njem pa so stali Nemci in Janček Praprotnik, ki ga je ustrelil. Ukazali so mi, naj se sklonim čim bližje k mrtvecu in ga nepremično gledam v obraz. Trikrat me bodo vprašali, če je to moj brat. Če bom odgovorila, da ni, me bodo ubili.

Z namerjenim orožjem so stali za menoj, jaz pa sem se morala skloniti nad truplom. Na vprašanja sem dvakrat odgovorila, da ta ni moj brat in da ga ne poznam. Ko so me vprašali tretjič, je Janček prijel oficirja za roko in rekel, da ubiti res ni moj brat. Oficir mi je vrnil ključ od hišnih vrat in vsa prestrašena sem odšla domov.

Se nekaj dni so se nemški vojniki in policaji skrivaj motovili okoli naše hiše in čakali, kdaj se bo pri nas zglasil kak partizan. Za vse nas so bili to hudi trenutki.

Ubili partizan je bil Franc Kunstelj, rojen 29. decembra 1922 v Komendi kot nezakonski sin kmečke delavke. Z mamo sta živela na Primskovem pri Kranju. Bil je tekstilni delavec.

Čez kakih 14 dni se je položaj umiril in odšla sem na Primskovo in mami Francu Kunstlji povedala, da so ji ubili sina in kje je pokopan.

Spominjam se, kako smo bili žalostni, ko smo zvedeli, da sta v bunkerju terencev v Hajmanki 29. julija 1944 padla brata 34-letni Jože in 26-letni Janez Cvenkelj iz naše vasi. S skupino borcev sta šla v Martinj vrh v Selški dolini po orožje. Ko so se vračali in gazili Savo pri Podnartu, je nemška zaseda nanje usula točo svinčenk. Jože Cvenkelj je bil ranjen in brat Janez mu je pomagal na nasprotni breg. Zatekla sta se v terenski bunker v ljubenski gmajni. Notranja in zunanja stena bunkerja sta bili iz protja, vmesni prostor pa napolnjen z ilovico. Stena v bregu je bila obložena s plohi. Ob nemškem napadu na bunker so v njem bili: Jože Cvenkelj, ki ni mogel hoditi in je ranjen ležal na pogradu. Njegov brat Janez je sedel poleg njega in razmišljal, kako bi pomagal. Obveščevalec Anton Kleindienst je nekaj pisal za mizo. Mladinska terenska funkcionarka Bvažulčeva Micika iz Pevčice je pripravljala hrano, obveščevalec Franc Vidmar-Ljubo pa se je pretegnil in stopil med vrata. Vse se je zgodilo v hipu. Nemec je ustrelil proti Ljubu, ta pa je zakričal: švabi! Nekajkrat je ustrelil s pištolo proti Nemcem in stekel po grabnu. Skozi protje se je usul mitralješki rafal, Kleindienst je porinil Miciko ven in med streljanjem sta stekla za Ljubom. V bunkerju sta ostala brata Cvenkelj. Umikajoča se trojka je le še slišala eksplozijo bomb, ki so jih metali na bunker. Brata sta se verjetno borila

Pa sta sta bratranca 26-letni An in 17-letni Franc Praprotnik. An je bil brat že omenjenega Jančka Praprotnika. Franc je bil kurir v Gorenjskem odredu. 29. maja 1944 je bil iz zasede hudo ranjen v trebuh. Pri Sv. Neži nad Tržičem (zdaj se vas imenuje Brezje pri Tržiču) se je zavelel pod kozolec. Domobranci so šli po krvavi sledi, ga odkrili, zasliševali in onemoglega ubili. (nadaljevanje)

Kmet se je čudno zmrnil. Premeril je ženo, otroka, potem pa ključevalno zabrusil, kar je Nanka presenetilo.

»Dobila bosta hrano. Najboljšo, kar jo premoremo. Zmerom, kadar bosta potrebna. Pomagal pa ne bom! Do nadaljnjega ne pomagam, tako sem sklenil.«

Hrast je vstal, za njim še Nanko. Spet je nastal dolg premor, napeta tišina, ko je Hrast zelo hladno povedal:

»Hrano si naposled lahko kupimo, vzamemo, gremo lahko v trgovino in zaplenimo. Pomoč potrebujemo, od zelo zelo pogumnih ljudi. Očitno jih ni veliko.«

Kmet je planil izza mize. Šele zdaj je Nanko opazil, da šepa na levo nogo. Iz vzdane omarice v steni je vzel nekakšno papirje. Prinesel jih je na mizo. Njegov košeni, oglati obraz ni skrival jeze. »Vi iščete hrabre ljudi, ki bi pomagali, jaz iščem hrabre partizane, da bi jim pomagal. Ne partizane, ampak — samo hrabre. Imam svoj račun in zato jih potrebujem.«

Nanko ni vedel, kako bo Hrast odgovoril na te žalitve. Z razlago političnega položaja ne bo nič dosegel, to je že uganil. Kmet je bil majhen po svoje. Čudak, ampak nekako čvrst, pokončen v vsej revščini.

»Mi se borimo tudi za vašo osvoboditev, tvegamo svoja življenja.«

Kmet je začel tako vneto mahati z rokami, da je Hrast utihnil. Dvignil se je in se nagnil preko mize, da bi bil čim bližje Hrastu. »Sodeloval bom z najbolj korajžnimi partizani le zato, ker bo tudi mene najbrž kmalu pobralo. Mi, Klemenci, smo znani po tem, da ne znamo sovraštva skrivati, ne krotiti. Razganja nas, udarimo. Ker je drugih več, zmerom potegnemo krajši konec. Ja, nazadnje smo zmerom tepeni. Zato hočem prej, preden pade po meni, vedeči — tudi po drugih je padlo. Ko pa bom to videl, pomagam. Do konca.«

Kmet je sedel na stol. Hrast pa se je zbežan obrnil k Nanku. Iz njegovega pogleda, kot bi pisalo: »Malo je zmešan, zato se tiho odpraviva. Spogledovanje je postalo kmetu sumljivo. Razgumel je

VINKO TRINKAUS

(ODLOMEK IZ ROMANA)

UPORNIKI

papirje. Pred Hrasta je potisnil rdeč letak. Spet je vstal in s prstom kazal nekaj na sredini tiskanih imen.

»Tale, Klemenc, saj piše, je moj brat. Ustrelili, družino odgnali v taborišče. Žene ni več, le otroci so še nekje.« Ko sta s Hrastom prebrala ime, je kmet privlekel drug lepak in spet kazal na ime. »To je sestra, omožena z Zimškom. Dober možak, za našo Franco nekoliko primeren. No, pustimo njega, ki je v taborišču. Sestro so mi ustrelili! Ostal sem sam, tretji. Oba naša, to mi lahko verjameta, sta bila pred puškami trdno prepričana: Lovro bo Nemcem še hudiča napičil, če ga le ne bodo prej upihnil. Zato bom sodeloval le s korajžnim, s tistim, za katerega bom vedel: ustrelil je Nanka. Mater jim božjo, bodo samo Slovence streljali? Kje je tukaj bog in pravica?«

»Prosim te, ne začnjenaj spet z bogom,« je zastokala žena. »Moram. Glasno! Če je, naj sliši, kaj se godi na tem svetu, ki ga je ustvaril po svoji podobi. No, to hočem povedati: sodelujem v vsakomur, ki bo pobijal Nemce. Ne le škodoval, pobijal! Tudi mojega brata in sestro so pobili! Tako!«

Nanko je presunjen gledal Hrasta. Veliko kmetov je srečal, ampak nobenega še ni slišal tako govoriti. Iz nobenega ni vrelo tako neugnano sovraštvo. In najbrž tudi pogum. Saj ni mogel govoriti tako čudno, če se ni zavedal vseh možnih posledic.

»Mi smo zato tukaj, da organiziramo teren,« je skušal pojasniti Hrast. »Pridejo pa partizani. Kmalu bo tukaj bataljon in ti bodo pobijali Nemce.«

Kmet je skomignil z rameni in se spaciil. Potem je kimnil ženi, da je odšla iz sobe. Nanko je uganil, da jima bo nekaj pripravila. Hrast užaljen, da se kmet ne zmeni za njegovo pojasnilo, je vstal in brez pozdrava zapustil sobo. Nanko je še nekaj trenutkov premišljal.

»Veste, če bo le mogoče, ustrelim Nemca. Tudi jaz imam z njimi račune,« je rekel Nanko in pokimal kmetu.

»Kar dajte jih. Čim več. Zaradi mene pa — verjel bom, če vidim. Za Nemca sem nejeverni Tomaž. Verjamem, kar vidim.«

Zunaj ga je Hrast vprašal, kaj je še rekel kmet.

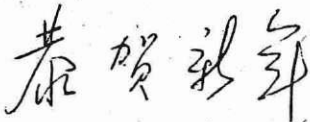
»Mrtve, mrtve, Nemce bi rad videl. Saj ga razumem. Njegove so pobili. Sekretar pa je združen zagodrnjal:

»Seveda mrtvi. Zato smo tu, da pripravimo upor in jih preženemo!«

Zvečer sta obiskovala kmetije, popoldne pa sta imela sestanke, razgovore s sodelavci, ki so prihajali iz Zagorja. Nanko je vse razgovore prepuščal Hrastu. Le taktik je spregovoril, kadar so povprašali po domačinih ali so hoteli zvedeti, kako se bojujejo.

Nanka je vse bolj preganjala misel, da bi ubil Nemca. Hrastu tega ni omenil, ker se mu je zdelo, da ne kaže posebne zavzetosti za boj. V mislih je imel organizacijo, odbore, spiske, imena, javke. Ko je prišel Milček že drugič na razgovor, se je Nanku zbudilo upanje. Spomnil se je najbolj čudnega pretepa: na veselici je vzbujala skupina fantov in vsi so zavonjali pretep. Sedel je blizu gruč in gledal. V gruču je bil tudi Milček, kar je Nanka začudilo. Navidez miren, mehkega govorjenja, muzejčega smeha, le strašno močan. (nadaljevanje)

ANICA AŽMAN

KAM, KITAJSKA

Prepovedano mesto se deli na dva dela. V prvem delu so tri palače, in sicer: palača »najvišje harmonije«, palača »popolne harmonije« in palača »za ohranjanje harmonije«.

Vse prepovedano mesto je danes en sam muzej. Ima pravokotno obliko. Na vseh štirih vogalih so visoki stolpi, v katerih so paviljoni — galerije. Iz ene od teh galerij je Mao Zedong leta 1949 razglasil republiko.

Na jugu, kot sem že omenila, pri glavnem vhodu, je car spremljal parade na velikem tlakovnem prostoru. Tam so bile tudi prireditve. Glavna vrata so 165 metrov visoka in imajo pet paviljonov. Streha je iz rumene opeke.

V palači »najvišje harmonije« je car sprejemal ministre in domače ter tuje goste; tu so bili imenovani generali za vojsko, tu so kronali carje. V njej je bila več kadilnic za dišave v obliki želve. Dim je uhajal skozi usta želvi, ki so jih imeli za simbol dolgega življenja in sreče. Dva slona pa predstavljata simbol miru. Streho podpira šest stebrov visokih 19 metrov.

Dvorana »popolne harmonije« je skromnejša in so jo uporabljali carji za počitke. Carji niso hodili peš, pač pa so jih nosili. Videli smo dve nosilnici iz dinastije Čing. Carja so nosili po svetih stezah.

Dvorana »za ohranjanje harmonije« ima 400 kvadratnih metrov površine. Zgrajena je brez žebeljev. Skonstruirana je za bankete dinastije Čing in za državni izpit višjih funkcionarjev. Izpiti so bili zelo težki. V dvorani so razstavljeni predmeti iz grobnice prvega carja dinastije Čing.

V bližini, kjer je sedaj sedež centralnega komiteja KPK, je bila pogoda, ki je tudi spadala k prepovedanemu mestu. Zanimivo je bilo videti veliko kamniti ploščo, dolgo 16,57 metrov, široko 3,07 metra, 1,7 metra debelo in težko 290 ton z ornamentami.

V drugem delu je dvorana »nebeške čistote«, zgrajena leta 1420, obnovljena pa 1787. leta v času dinastije Čing. V tej dvorani so bili veliki zgodovinski dogodki. Zadnji cerimonial je bila leta 1922, ko se je zadnji car Pu Yi poročil. Na platoju pred palačo so štiri bronaste kadilnice v obliki želvi, ki simbolizirajo

THE SUMMER PALACE

dolgo življenje. Poleg pa je še velika posoda za žito in sončna ura.

Iz te dvorane je pobegnil zadnji cesar in iz strahu pred množico, ki se je upirala, napravil samomor.

Ker smo se v prepovedanem mestu precej zadržali, je našemu kitajskemu vodcu Luju komaj uspelo, da smo si lahko ogledali še zakladnico, ker so jo hoteli že zapreti. V njej so zlati cesarjevi pečati, predmeti iz žada, dragih kamnov, slonovine in srebra, veliko dragocenih daril in glasbeni instrumenti okovani z zlatom, zlata škatljica, ki jo je podaril car svoji materi, da bi shranjevala izpadle lase itd.

V palači »enotnosti« je bilo bivališče cesarice. Tam so bili shranjeni tudi cesarjevi zlati pečati. V palači zemeljskega miru so bile poroke cesarskega dvora in najvišjih osebnosti. Prostor je ves v rdečem, okrašen s simboli za srečno bodočnost. Videli smo zanimive zbirke vseh vrst ur.

V carski dvor so sprejemali mlade moške za zabavo cesarici. Da ne bi bilo nobene možnosti, da bi se carska kri pomešala s katerokoli drugo, so vse kastrirali. Starši, ponavadi oče, so izbranege dečka sami kastrirali, potem pa so ga kot evnuha ponudili carskemu dvoru, da so mu zagotovili boljšo prihodnost. Družine so živele v revščini brez upanja, da bi bilo kdaj boljše; cesarski dvor pa v bogastvu in sijaju. Ko je bil evnuh že star, so ga odpustili. Takrat se je zanje začela spet revščina in lakota ter bolečina, da si ne morejo ustvariti lastne družine.

LETNA REZIDENCA

Letna rezidenca leži na severozahodu in je 20 kilometrov oddaljena od Pekinga. Celotna površina meri nad 2,6 kvadratna kilometra in leži na hribu dolgega življenja, ki zajema eno četrtno celotne površine, jezero pa tri četrtnine.

Letna palača zadnjih dinastij je eno najbolj priljubljenih shajališč turistov pa tudi kitajskih množic.

Mojstrovina letne rezidence je dokaz sposobnosti kitajske arhitekture in gradbeništva. (nadaljevanje)

NOVICE IZ RADOVLJSKE OBČINE

Izvršni svet OS Radovljica je na 151. seji 14. julija sprejel predlog dogovora o skupnih osnovah in merilih za določitev odškodnine zaradi spremembe namembnosti kmetijskega zemljišča ali gozda. V zvezi s tem je sprejel tudi ustrezen predlog odloka, ki ga bo predložil v obravnavo in sprejem zboru združenega dela in zboru krajevnih skupnosti občinske skupščine. Na seji so potrdili predlog sporazuma uprave družbenih prihodkov OS o odmeri in pobiranju prispevkov občanov za SIS zdravstvenega varstva, invalidsko pokojninskega zavarovanja in zveze skupnosti otroškega varstva. Na osnovi poročil sekretariata za LO so presodili uspešnost letošnje skupne akcije NNPN in stališča Turistične poslovne skupnosti Bled o tehničnem delu zazidalnega načrta osrednjega turističnega območja Bleda. Proučili so tudi informacijo o problematiki preskrbe s premogom, ki so jo obravnavali na predsedstvu skupščine gorenjskih občin v začetku julija.

Pred 18. sejo skupščine občine Radovljica je predsednik skupščine sklical posvet predstavnikov večjih OZD, DPO in SIS, izvršnega sveta in skupščine o aktualnih vprašanjih izvajanja gospodarske stabilizacije v občini. Podatki o gospodarstvu za prvih pet mesecev 1981 kažejo, da so zlasti na področju izvoza in obsega fizične proizvodnje gibanja neugodna in da zaostajajo za načrtovano rastjo. Opazna so odstopanja posebno na področju investicij in gibanja cen. Sprito tega so se na osnovi stališč 90. seje predsedstva CK ZKS dogovorili o nujnih kratkoročnih ukrepih zlasti za spodbujanje proizvodnje in izvoza, zmanjšanje uvoza ter stabilizacijskih omejitev cen skupne in splošne porabe.

Poravnalni sveti, o katerih je tekla razprava na junjskem zasedanju vseh treh zborov občinske skupščine Radovljica, bolj ali manj uspešno delujejo v vseh 20 krajevnih skupnostih. Uspešnost njihovega dela pa je odvisna predvsem od sestave članov svetov, njihove zavzetosti in usposobljenosti. Ker sedanjim članom poteče mandat v začetku prihodnjega leta, bodo na priporočilo družbenopolitičnega zbora sočasno s predvolilnimi postopki za delegate skupščine občine in SIS začeli evidentirati v vseh KO SZDL tudi možne kandidate za člane poravnalnih svetov. Za vse člane sveta bodo vsako leto organizirali strokovno usposabljanje. Občinskemu svetu ZSS so predložili, da preuči možnost ustanavljanja poravnalnih svetov tudi v večjih OZD.

Z analizo gostinsko turistične dejavnosti v občini Radovljica, ki jo je obravnaval izvršni svet OS na juljski seji, je ugotovljeno, da so se v preteklem srednjeročnem obdobju 1976-1980 povečale prenočitvene zmogljivosti v občini le za 177 ležišč. Lani so na območju občine razpolagali z 8.390 ležišči. V preteklem srednjeročnem obdobju so v hotelih pridobili 581, v počitniških domovih pa 478 ležišč. Hkrati pa se je zmanjšalo število ležišč pri zasebnikih za 866 postelj, v gostiščih za 12 in v planinskih domovih za 4 postelje.

Koordinacijski odbor za proslave pri OK SZDL Radovljica je na seji prejšnjega teden sprejel program priprav za organiziranje množične udeležbe delovnih ljudi in občanov radovljske občine na osrednji proslavi 40-letnice OF in vstaje jugoslovanskih narodov in narodnosti, ki je bila 21. julija v Ljubljani. Prijave so zbirali v vseh DPO, v KS in OZD. Dogovorili so se tudi, da bo letošnja svečana seja občinske skupščine Radovljica s kulturnim programom v počastitev občinskega praznika v dvorani šolskega centra sekretariata za LO v Poljčah 5. avgusta popoldan.

SPOMINI NA STAVKO

V torek, 14. julija, so se v restavraciji Kazina zbrali nekateri nekdanji udeleženci velike železarske stavke leta 1935, da bi z osvežitvijo spominov počastili ta dogodek in 40-letnico vstaje.

V uvodu je predstavnik krajevnih skupnosti Save Bine Kobentar orisal namen srečanja in razloge, zakaj so se v krajevni skupnosti odločili, da svoj praznik opredelijo po tem velikem in revolucionarnem dogodku.

»Na Jesenicah so delavsko in razredno zavest vedno krojili železarji,« je rekel tovariš Kobentar, »in prav to zavest je treba prenesti na mladi rod. Vendar pa sem zelo razočaran, saj se srečanja od mladih ni nihče udeležil in tako naš namen ne more biti v celoti izpolnjen.«

V nadaljevanju je tovariš Kobentar dejal, da je vedno manj živih udeležencev takratne stavke in da je zato dragocena vsaka beseda, vsak spomin. Tudi med samimi udeleženci stavke je premalo neposrednih stikov in s srečanji naj bi se bolj krepi tovarištvo med njimi in bodočimi rodovi.

»Danes ni več direktnega konflikta med izkoriščevalci in delavci, vendar razredni boj še obstaja, le njegova vsebina je drugačna. Žal se tega mnogi delavci danes ne zavedajo.« Tako je svoj uvodni govor končal Bine Kobentar in povabil udeležence, da v sproščenem pogovoru ubjajo spomine.

»Veliko stvari o stavki je še nerazjasnjenih,« je dejal Vencelj Perko, takratni glavni zaupnik, »predvsem o tem, kako smo mi stavko doživljali, je premalo izrečenega. Tudi ni res, da je bila stavka neorganizirana, saj smo jo dobro organizirali in sprejeli pobudo, da se stroji čuvajo in da ne sme biti anarhističnih izpadov.« Ko je primerjal razmere ob stavki z današnjim časom, je tovariš Perko poudaril, da je danes zavest o tem, da delo ustvarja blagostanje, vse premajhna, da pa je odtujenost med ljudmi in potrošniška miselnost vedno večja.

Inženir Miroslav Nikolić je omenil, da je bila stavka na zelo visokem kulturnem nivoju, saj med sprtnimi

stranmi ni bilo osebnega sovraštva. Vrednost stavke je v tem, da je bila odraz solidarnosti vseh delavcev, saj so solidarnostno stavkali vsi, tudi tisti delavci in organizacije, ki niso bile levičarsko usmerjene.

»Odpoved kolektivne pogodbe in odpustitve z dela so bili neposredni vzrok za stavko,« je pojasnil tovariš Nande Pogačnik. »Stavka je bila tako dobro organizirana, disciplinirana pa tako visoka, da stavke ni bilo mogoče zatreti, čeprav so nekateri to poizkušali. Da pa nam ni bilo dolgčas, smo se kratkočasili s prepevanjem, balinanjem in podobno.«

Kako težke so bile razmere, je mladim v poduk povedal tovariš Avgust Jelen, ki je bil zaposlen v laboratoriju martinarne. »Enkrat sem odšel iz tovarne k Jelenu in sem dobil za kazen 14 dni neplačanega dopusta. Drugič sem moral plačati 10 dinarjev kazni zato, ker sem za trenutek zadremal. Ko mi pa niso mogli nič več podtakniti, so mi grozili, da me bodo odpustili, če bo zaradi laboratorija šarž v izmečku. Za njih je bil komunist vsak, ki je hodil k Jelenu.«

O vlogi žensk v naprednem delavskem gibanju in stavki pa so spregovorile tovarišice Azmanova, Malenškova in Zormanova.

»Me smo delale v zavijalnici,« se spominja Azmanova.

»Mojs tri so nas stalno zafrkavali in jezili, počasi pa nam je tega postalo dovolj. Tako smo nekega dne vse nemške napise prečrtale in napisale po slovensko. Ko je mojster hotel, da napise ponovno popravimo, smo mu rekle, da je vojne konec in smo ga zgrabile in vrgle ven. Čeprav je bila prva svetovna vojna že končana, smo morali v pisarnah še vedno govoriti nemško.« Kako so ženske pomagale stavkajočim, pa se spominja Francka Malenšek, glavni pobudnik za pomoč stavkajočim. »Ko smo izvedele za stavko, smo šle takoj v tovarno in vse naokrog

Po podatkih sekretariata za občno upravo in družbene dejavnosti pri občinski skupščini Radovljica so znašali prihodki občinskega proračuna v prvem polletju 1981 iz tekočega leta 60.519.082 din, kar je 47,6 % letnega plana. S prenosom sredstev iz preteklega leta in iz drugih sredstev pa je polletni plan prihodkov presežen za 3,3 %. Odhodki občinskega proračuna v tem obdobju so znašali 56.281.663 din, kar je 40,6 % od načrtovanih odhodkov v 1981. letu.

V prvem polletju 1981 so po prvih podatkih komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo OS Radovljica v gospodarstvu in negospodarstvu zaposlili 248 novih delavcev, kar je 2,1 %. Ker takšen porast ni bil usklajen z usmeritvijo občinske resolucije za 1981. leto, je izvršni svet opozoril vse OZD, da ponovno uskladijo svoje kadrovske potrebe tem usmeritvam. Po usklajevanju je ugotovljeno, da bo število novozaposlenih letos višje od lanskega za 165 delavcev, kar je 1,5 %, toliko, kot je določeno z resolucijo. Kadrovske potrebe morata uskladiti še samoupravna interesna komunalna skupnost in knjižnica A. T. Linhart.

Na posvetu predsednikov vseh 20 krajevnih organizacij SZDL v radovljski občini 13. julija so se razen o pripravah za organizacijo udeležbe občanov na osrednji proslavi vstaje slovenskega naroda, ki je bila 21. julija v Ljubljani, dogovorili tudi o drugih nalogah SZDL. Ugotovili so, da programske konference še vedno niso bile izvedene v Radovljici, Gorjah, Stari Fužini in v Srednji vasi v Bohinju. Pripombe iz javnih razprav o statutu SZDL Slovenije, ki so bile v devetih KO SZDL, so poslali šele iz dveh KO. Prav tako še vse KO niso poslale oceno akcije NNPN in zbirna poročila o evidentiranih možnih kandidatih za delegate v KS. Vse kaže, da tudi do septembra v večini KO SZDL svojih obveznosti ne bodo izpolnili.

Člani koordinacijskega odbora za organizacijo Vlaka bratstva in enotnosti pri OK SZDL Radovljica so se na seji prejšnjega teden seznanili s sklepi medobčinskega koordinacijskega odbora slovenskih občin za pripravo te velike manifestacije v oktobru. Dogovorili so se o neposrednih nalogah SZDL v radovljski občini pri poteku priprav na odhod vlaka v Srbijo, za katerega se je prijavilo 42 občanov, v celi Sloveniji pa nad 1300. To število bo potrebno zmanjšati na 960, kajti le tolikšne so zmogljivosti vlaka. Računajo, da bo iz radovljske občine lahko odšlo z vlakom največ 38 bivših pregnancev in njihovih svojcev.

Glede na to, da še vedno ne poslujejo skupne strokovne službe SIS družbenih dejavnosti v občini Radovljica, predvsem zaradi zamujanja s sprejemom samoupravnih aktov v nekaterih SIS ter zaradi še vedno odprtih vprašanj o kadrovski zasedbi teh služb, je izvršni svet OS Radovljica sklenil, da bo še v juliju na eni od svojih sej obravnaval to problematiko. Potrebno se bo dogovoriti o pristopu k skupnim strokovnim službam tudi občinske zdravstvene skupnosti in o izgleh za pristop SIS materialnih dejavnosti. O tem je sprožil pobudo tudi občinski družbeni pravobranilec samoupravljanja.

V spomin na 17. julij 1941. leta, ko so blejski mladinci organizirali množično napadno in trosilno akcijo proti nemškemu okupatorju, slavijo v KS Bled krajevni praznik. Praznovanje se je pričelo 16. julija s koncertom pihalnega orkestra iz Norveške na terasi kavarni Park, slavnostna seja skupščine in DPO Krajevne skupnosti, na kateri so podelili številna priznanja, pa je bila 17. julija. V soboto, 18. julija, popoldne je bilo srečanje borcev NOB z Bleda z borci iz Doberdoba in Vrha iz Julijske Krajine. Ob 19. uri se je pričel blejski večer z nastopi folklornih skupin, koncertom godbe na pihala in z lampioni osvetljenim jezerom in povorko razsvetljenih čolnov.

postavile stražo. Podnevi in ponoči smo bile tam, da ne bi vdrl stavkajoči. Vsake tri ure smo se menjale. Enkrat smo inženirju, ki so ga delavci vrgli iz tovarne, nesle kruh in čebulo, ker je stalno govoril, da je za delavca to dovolj dobro.«

Žandarji niso pustili, da bi ženske nosile hrano stavkajočim in tako je prišlo tudi do hudih besed in pretepev. Tako Marija Zorman pravi: »Nesla sem možu kosilo, pa me je orožnik ustavil in me ni pustil naprej. Najprej sva se prerekala, potem pa sem mu vrgla cekar v glavo. Ko govorimo o stavki, moram povedati, da so nam šli trgovci zelo na roke, saj so vsako noč prinesli kruh, čaj in salamo. Bali so se, da ne bo noben delavec več prišel k njim v trgovino in bi propadli.«

Joža Stražisar je delal v železarni še pred prvo svetovno vojno in je lahko najbolj natančno povedal, kaj vse so delavci morali prenašati.

»Napredno usmerjeni delavci smo vedno živeli v strahu, da se nam bo kaj zgodilo. Vedno je bilo namreč tako, da karkoli je delavec naredil, vse je bilo narobe. Mojster nam nobena stvar ni bila všeč: ni bilo prav pometeno, kaveljni niso bili dobro narejeni, zmeraj so nekaj našli.

Stalno so nas silili, da iztisnemo nemogoče iz izrabljenih strojev.

Takratna družba Westen je hotela uničiti vse naše pridobitve iz leta 1918. Hotela je delavcu vcepiti strah v kosti, ga spraviti v popolno podrejenost in v brezpraven položaj. Celo sindikate je pridobila, da so privolili v nižje plače. Režim je razpustil napredne kulturne organizacije in telovadna društva ter zaprl delavski dom.«

Franc Konobelj-Slovenko je predlagal, da bi krajevna skupnost Sava poskrbela za obnovo Delavskega doma in ga kot spomenik delavskega gibanja in revolucije uvrstila pod spomeniško varstvo. V njem naj bi našli svoje mesto muzej, družbenopolitične organizacije in organi krajevnih skupnosti.

Ob koncu srečanja je Vencelj Perko označil pomen stavke v takratnem političnem življenju.

»Delavski razred je bil razbit na različne sindikalne organizacije, pa tudi sindikati sami so bili razcepljeni v različne frakcije. Kljub takšni razdrojenosti in dejstvu, da so bila uradna sindikalna vodstva proti stavki, je stavka popolnoma uspela. Prav v tem je njen največji uspeh, saj so se v stavki delavci združili

Delavci organa občinskega sodnika za prekrške v Radovljici so lani obravnavali na novo vloženih 2.114 zadev. Iz leta 1979 pa je bilo v delu še 1.277 nerešenih zadev. Največ prekrškov je bilo s področja prometne varnosti. Od 1.290 prijav je bilo 1.038 kaznovanih obdolžencev, 22 zadev je bilo ustavljenih zaradi pomanjkanja dokazov, umika predlogov ali smrti. 220 zadev pa je bilo ustavljenih zaradi zastarelosti.

Predsedstvo OK ZSMS in sekretariat za ljudsko obrambo OS Radovljica sta prejšnji teden po ustaljenem običaju zadnjih let pripravila pred spomenikom NOB v Radovljici poslovilno svečanost ob odhodu 30 mladincev na odsluženje vojaškega roka. Bodoče vojske JLA so pozdravili in jim zaželeli uspešne dni v vojaški suknji predstavnica ZSMS, vojak radovljske garnizije in predstavnik skupščine in DPO občine Radovljica.

Po podatkih občinskega INDOK centra v Radovljici je bilo na območju občine leta 1979 11.725 radijskih in 11.050 televizijskih naročnikov. Glas je imel 3.500 naročnikov, okoli 250 izvodov pa v kolportazi. Železarja je prejelo tedensko 1.343 občanov in je drugo najbolj razširjeno glasilo v občini. Delo je imelo 1.253 naročnikov, okoli 700 izvodov so prodali v kolportazi. Glasilo ZZZ NOV »TV - 15« je prejelo 869 naročnikov, Delavsko enotnost 726, Komunista 700, Kmečki glas 658 in Ljubljanski dnevnik 608 naročnikov, okoli 180 v kolportazi. Med najbolj razširjenimi revijami je Naša obramba, ki jo je prejelo 3.605 naročnikov.

Za poletno sezono je Turistično društvo Bled letos začelo izdajati mesečni program vseh prireditvev, zabavnih, športnih srečanj in izletov ter drugih informacij, ki so ga natisnili v nakladi dva tisoč izvodov.

V Šivčevi hiši v Radovljici so 10. julija svečano odprli razstavo del slikarja - naivca Poldeta Miheliča iz Kamnika. Njegove upodobitve vaških motivov in ljudi, ki so po izrazu najbližje slikarjem znane hlebinske šole, bodo zaradi izvirnosti zagotovo pritegnile poleg domačih ljubiteljev tovrstne umetnosti tudi turiste. Razstava bo na ogled do 3. avgusta.

Turistično društvo Radovljica je v okviru poletnega programa prireditev organiziralo 10. julija v avli radovljske graščine celovečerni koncert komornega zbora A. T. Linhart KUD Radovljica pod vodstvom pevovodje prof. Janeza Boleta. Prireditve, ki bi jo kazalo večkrat organizirati, je privabila številne domače obiskovalce in tudi nekaj turistov.

Na radovljskem letnem kopališču je bilo v soboto, 11. in v nedeljo, 12. julija, mladinsko in člansko prvenstvo Slovenije v plavanju. Nastopilo je 130 najboljših plavalcev iz 12 slovenskih klubov, med katerimi sta bila deležna največjega zanimanja jugoslovanska prvaka brata Petrič iz Kranja. Tudi tokrat so se v organizaciji in izvedbi tega velikega športnega tekmovanja odlično izkazali domačini, ki so kljub skromnim sredstvom povsem upravičili vlogo gostitelja.

Prejšnjo soboto in nedeljo sta bila Radovljica in Lesce prizorišče pomembnega republiškega in zveznega športnega dogajanja. Razen republiškega prvenstva v plavanju v Radovljici je bila v Lescah na Hraški gmajni 6. dirka za državno prvenstvo v motokrosu v razredu do 125 ccm, na baliniščih pri tovarni Veriga pa balinarsko prvenstvo Slovenije za četvorko.

zaradi skupnih delavskih interesov in tako kovali delavsko enotnost in zavest. Stavka je bila tudi temelj za začetek ljudsko frontovskega gibanja, saj nismo zahtevali le ekonomske, ampak tudi politične pravice. Leta 1936 so bili organizirani medstrokovni akcijski odbori, ki so poleg ekonomskih pravic zahtevali tudi odločen boj proti fašizmu, svobodo govora in zborovanja ter druge pravice. Tako kot takrat mora biti tudi danes delavski razred enoten, saj nam primer Kosova kaže, kaj se lahko zgodi, če delavski razred ni steber vsega narodnostnega gibanja. Premalo se zavedamo, da brez enotnosti delavskega razreda ni trdnosti idej, ki jih nosi.«

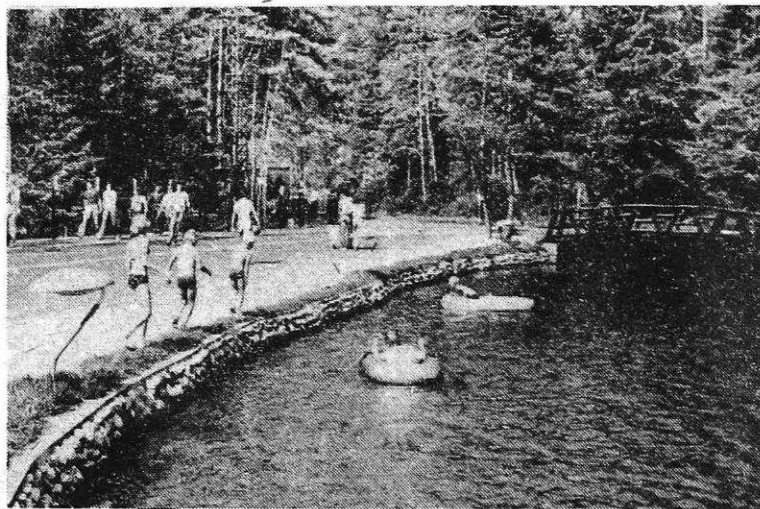
Lilijana Kos

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

VABILO BORCEM JBO

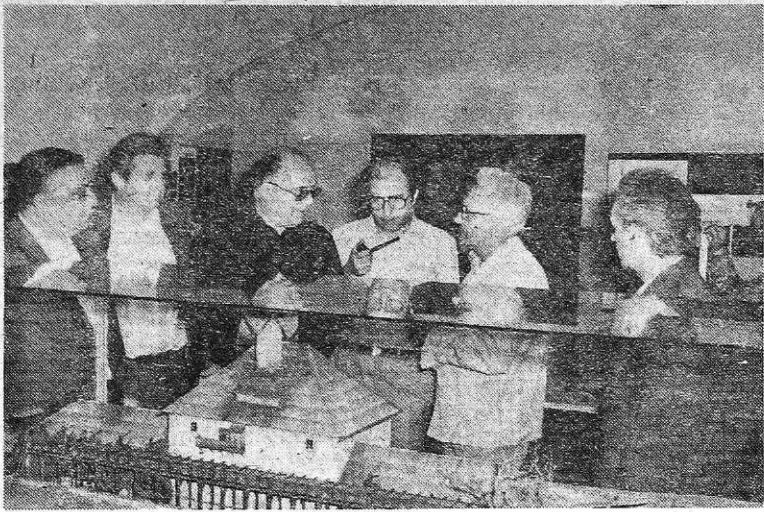
Odbor borcev Jeseniško-bohinjskega odreda vabi vse nekdanje borce na skupno srečanje, ki bo v nedeljo, 2. avgusta, ob 11. uri na Uskovnici nad Srednjo vasio v Bohinju.

S tem srečanjem bomo počastili občinski praznik občine Radovljica, poimenovali planinsko kočjo po našem odredu in se srečali s planinci.

Lepo urejen vhod v kamp Sobec (Foto B. Blenkul)

DELEGACIJA AOSTE NA OBISKU V JESENIŠKI OBČINI

Delegacija iz Aosta - Italija v tehničnem muzeju Železarne (Foto S. Kokalj)

V jeseniški občini je bila pretekli četrtek in petek, 16. in 17. julija, na dvodnevni obisk delegacija mesta Aosta iz severozahodne Italije, kjer na 12 kvadr. km živi približno 40.000 ljudi, sicer pa je to dvojezično območje, kjer govorijo italijansko in francosko. Imajo železarno, v kateri je zaposlenih 4700 delavcev in industrijo, kjer predelujejo ali drugače uporabljajo proizvode železarne. Razvit imajo tudi turizem, tako zimski kot letni, pohvalijo pa se lahko tudi s številnimi zgodovinskimi spomeniki. Stike z jeseniško občino so navezali preko našega veleposlaništva.

V četrtek je goste najprej pozdravil predsednik izvršnega sveta skupščine občine Jesenice Ivo Ščavničar, ki je predstavil jeseniško občino.

gostje iz Aoste pa svojo. Obiskali so jeseniško bolnico, kjer so se seznanili z njenim delom in z organizacijo zdravstva na Gorenjskem, gostje pa so predstavili tudi organizacijo njihove zdravstvene službe.

V četrtek popoldne so obiskali dolino Vrat in položili sopeke k spomeniku padlim gornikom v NOB, temu pa je sledil razgovor v krajevni skupnosti Kranjska gora, kjer je tekla beseda predvsem o turizmu.

V petek dopoldne so si gostje najprej ogledali šolski center na Plavžu in bili navdušeni nad urejenostjo na tem področju.

Sledil je obisk Železarne, kjer so jih predstavniki Železarne najprej seznanili z delom v tem 6500-članskem kolektivu in samoupravno organiziranostjo. Ogledali so si tudi tehnični muzej Železarne. Obisk v jeseniški občini so sklenili z dogovorom, da bodo predstavniki jeseniške občine vrnili obisk še letos.

Rk.

PODELILI PRIZNANJA MEDOBČINSKEGA SVETA ZZB NOV GORENJSKE

V petek, 17. julija, so v Kazini na Jesenicah podelili priznanje medobčinskega sveta ZZB NOV Gorenjske posameznikom in organizacijam v jeseniški občini. Medobčinski svet ZZB NOV Gorenjske je že lani sprejel sklep, da bodo od leta 1981 dalje podeljevali to priznanje z diplomom. Prav tako je medobčinski svet sklenil, da se v letošnjem letu, ko praznujemo 40-letnico ustanovitve OF in 40-letnico vstaje naših narodov in narodnosti podeli več priznanj, in sicer na Gorenjskem preko 200, od tega v jeseniški občini 41. Med temi so štirje zaslužni borci, revolucio-

narji in družbenopolitični delavci iz jeseniške občine priznanja prejeli že 1. julija na Brdu pri Kranju, in sicer: Anton Dolinšek, Aleš Jelenc, Stane Kersnik in Slavko Osredkar.

V petek so na krajiš slovesnosti priznanja podelili še ostalim zaslužnim borcem in aktivistom ter organizacijam, ki že vrsto let uspešno sodelujejo z borbensko organizacijo in ohranjajo, negujejo in prenašajo na mlajše rodove svetle tradicije naše revolucionarne preteklosti. Na slovesnosti ob podelitvi priznanj sta zbranim spregovorila predsednik medobčinskega sveta ZZB NOV Gorenjske Jože Ulčar in predsednik skupščine občine Jesenice Ivo Arzenšek.

Priznanja so prejeli naslednji posamezniki: Franc Konobel-Slovenko, Marija Sekardi, Jože Ulčar, Dušan Stare, Jože Kersnik, Franc Treven, Karel Pureber, Ludvik Ambrožič, Ivan Starmar, Mirko Kajdič, Franc Bratuš, Vukašin Kilbarda, Albin Polk, Alojz Tišov, Ivanka Kozar, Jaka Torkar, Miha Klinar, Janez Košnik, Ivan Tušar, Rezka Prešeren, Marija Stojanovič, Cilka Ščavničar, Marija Pesjak, Anton Svetina in Vera Gartner.

In organizacije: osnovna šola Tone Čufar Jesenice, pionirski odred osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice, osnovna šola 16. december Mojstrana, pihalni orkester Jeseniških železarjev, mladinski pevski zbor Blaž Arnič Jesenice, oktet DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica-Breznica, osnovna organizacija ZSMS Žirovnica, koordinacijski odbor planinskih društev jeseniške občine, TOZD Livarna - železarna Jesenice, karavla Matija Verdnik Tomaž Moste, domicilni odbor Jeseniško-bohinjskega odreda in krajevna organizacija ZB NOV Javornik-Koroška Bela.

Na slovesnosti so v krajšem kulturnem programu nastopili člani oktetu DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica-Breznica.

J.R.

POČASTILI BODO SPOMIN NA USTRELJENE TALCE NA BELEM POLJU

Letos mineva 39 let od tragičnega dogodka, ko so Nemci na Belem polju ustrelili 46 talcev s Hrušice, Jesenic in Javornika, med drugimi tudi štiri brate Ambrožič s Hrušice. V spomin na ta tragični dogodek so na Hrušici ta dan izbrali za svoj krajevni praznik, ki naj vse bodoče rodove spominja in opominja na grozote naše preteklosti, ki se ne smejo več ponoviti.

Osrednji dogodek bo letos v nedeljo, 26. avgusta, in sicer žalna komemoracija na grobovih ustrelenih talcev v Dragi pri Begunjah.

Komemoracije se bodo udeležili predstavniki borčevske organizacije in drugih družbenopolitičnih organizacij, sveta krajevne skupnosti, svojci padlih talcev in prebivalci. Komemoracija se bo začela ob 10. uri, v kulturnem programu pa bodo sodelovali godba na pihala in recitatorji DPD Svoboda Hrušica. Ob 9. uri bo z avtobusne postaje na Hrušici odšel poseben avtobus, ki bo ustavljal na vseh postajah do Žirovnice. Družbenopolitične organizacije in svet krajevne skupnosti vabita vse prebivalce, da se žalne komemoracije udeležijo v čim večjem številu.

Na Hrušici so se odločili, da bodo letos skromneje praznovali, obsejnejši program pa bodo pripravili prihodnje leto, ko bo 40-letnica streljanja talcev na Belem polju.

V počastitev praznika bodo člani TVD Partizan Hrušica izvedli več športnih tekmovanj. Ob 8. uri se bo začel balinarski turnir za prehodni pokal Antona Gaserja. Sodelovale bodo balinarske ekipe iz Hrušice in Jesenic. Ob 9. uri se bo začel turnir v malem nogometu, pripravili pa bodo tudi tekmovanje v namiznem tenisu.

J.R.

PROGRAM PRIREDITEV OB OBČINSKEM PRAZNIKU OBČINE JESENICE

ČETRTEK, 30. JULIJA

— ob 17. uri otvoritev kolektivne razstave likovnih del članov DOLIK Jesenice v prostorih Delavskega doma na Jesenicah.

PETEK, 31. JULIJA

— ob 16. uri otvoritev razstave Leto 1941 v Kosovi graščini na Jesenicah,
— ob 17. uri promenadni koncert pihalnega orkestra Jeseniških železarjev pred skupščino občine Jesenice,
— ob 18. uri slavnostna seja vseh zborov skupščine občine Jesenice in sejni dvorani skupščine občine Jesenice.

SOBOTA, 1. AVGUSTA

— ob 8. uri mednarodni balinarski turnir na balinišču v Logu Ivana Krivca (v Bazi) na Jesenicah,
— strelsko tekmovanje pobratenih občin in mest na strelišču na Jesenicah,
— ob 11. uri otvoritev obnovljene Lipovčeve koč v Martuljku in njeno preimenovanje,
— ob 16. uri otvoritev razstave slik slikarske kolonije Vršič v hotelu Prisank v Kranjski gori,
— ob 18. uri otvoritev razstave slik slikarske kolonije Vrata v telovadnici osnovne šole 16. december Mojstrana.

NEDELJA, 2. AVGUSTA

— ob 9. uri medklubsko prvenstvo v plavanju za pokal mesta Jesenic v letnem kopališču Ukova Jesenice.

OGLED ZANIMIVE RAZSTAVE V CERKLJAH

V soboto, 11. julija, je Društvo upokojencev Jesenice organiziralo za članice krožka ročnih del ogled zanimive razstave v Cerkljah pri Kranju. Da bi bila udeležba čim številnejša so povabili tudi članke hortikulturnega društva Jesenice. Vabila so bile vesele predvsem ženske, kajti med njimi je veliko ljubiteljic lepega cvetja, kar dokazujejo številna okna in balkoni stanovanjskih hiš na Jesenicah in okolici, kjer se bohoti razkošno cvetje. Tako sta ta dan odpeljala z Jesenic dva polna avtobusa proti Kranju. Zadnji, ki so vstopili v Žirovnico, so se morali zadovoljiti s stojšči. Kljub opoldanski julijski vročini je bilo razpoloženje imenitno. Posebno ženske, ki so že večkrat bile na podobni razstavi v Cerkljah, so vedele veliko povedati.

Po dobri uri vožnje smo se ustavili v bližini osnovne šole Davorin Jenko v Cerkljah. Takoj je vzbudil naše zanimanje velik plakat z vabilom na ogled 15. jubilejne razstave cvetja in 12. razstave lovstva z otvoritvenim programom na predvečer dneva borca.

Že ob vstopu v razstavne prostore nas je obdal čudovit hlad, pomešan z vonjem smrekovega gozda. Hodili smo iz sobe v sobo, ogledovali različno cvetje, zelenje, prelepe izdelke ročnih del, redke trofeje ribičev, pa zopet cvetje in zelenje, ki uspeva samo v senčnem prostoru. Nismo se mogle načuditi domiselnosti članov turističnega društva in lovske družine, ki so bili glavni organizatorji te razstave. V sodelovanju s krajevnimi društvi, kot so ribiči, rejci malih živali, planinci, kulturniki, potem vrtnarji in številnimi domačini, ljubitelji cvetja in urejenega okolja. Največ zanimanja je bila deležna razstava lovske družine. Velika šolska avla je bila tokrat spremenjena v pravi lovski raj, kjer so v naravnem okolju prikazali različno divjad z mladiči. V posebni sobi so

bile razstavljene številne lovske trofeje, med njimi veliko rogovje kozoroga, ki ga je pred leti ustrelil naš tovariš Tito na lovu v gozdovih Ljubelja. Tamkajšnji lovci se ponasajo tudi s številnimi priznanji in diplomami, ki so jih prejeli na strelskih tekmovanjih doma in drugod.

V razstavni prostor niso bile spremenjene samo učilnice, temveč tudi prostrano šolsko dvorišče in vrtni bližnjih hiš, kjer je bila v naravnem okolju nameščena živa divjad. Otroci se kar niso mogli ločiti od dveh ljubkih srnic, ki sta imeli svoj dom v skritem kotičku obsežnega razstavnega prostora.

V teh dneh je kraj dobesedno živel z rastavo. Predstavniki raznih društev in organizacij so bili vodiči na razstavi, dajali so razna pojasnila, odgovarjali na številna vprašanja udeležencev, ki so se drenjali v prostoru za informacije. Mladinci je prodajala vstopnice, cvetje, knjige, spomine, izdelke ročnih del, pijačo in okrepčila. Celotni pionirski pomagali: ponujali so značke, srečke in brošure. Cutiti je bilo, da si vsi prizadevajo, da bi razstava, ki je rezultat skupnega dela, čimbolj uspela.

Zelo nam je bilo žal, da se je vreme nenadoma poslabšalo, kajti želeli smo si ogledati nekatere spomine in zanimivosti, ki jih v Cerkljah ni malo. Predvsem nas je zanimal spomenik NOV, na katerem je vklesanih 82 imen, žrtev druge svetovne vojne, nato spomenik skladatelju Davorinu Jenku in pod vasjo piramidasto znamenje, postavljeno leta 1645 v spomin na kugo, ki je v teh letih morila ljudi v tem kraju.

Videli smo, da so Cerklje resnično lep in urejen kraj, za kar so leta 1979 prejeli visoko priznanje.

Zadovoljne smo se vrnile na Jesenice trdno odločene, da se bomo še v naprej trudile, da bo na naših oknih in balkonih še več cvetja in zelenja.

Iv. Torkar

PRVA ŠTEVILKA GLASILA TURISTIČNEGA PODMLADKA OŠ TONE ČUFAR

Turistični podmladek osnovne šole Tone Čufar Jesenice je v okviru svojega dela in prizadevanj izdal prvo številko glasila »Jaz pa pojdem...«. Naslovna stran je opremljena z risbo, kaj dober opazovalec lahko vidi okrog sebe, če zna dobro gledati in opazovati. Sledi sestavek mentorice Eme Vesek, v katerem je na kratko opisala delovanje podmladka. Ustanovili so ga pred tremi leti na pobudo Turističnega društva Jesenice. Sedaj šteje že nad 200 članov. Njegova dejavnost je zelo raznolika. Podmladkarji skrbijo za čisto okolje, zbirajo razglednice, sodelujejo na tekmovanjih o poznavanju naše ožje domovine, pišejo proste spise s turistično vsebino, hodijo na poučne ekskurzije, poslušajo predavanja o urejenosti okolja, pripravljajo razstave etnografskih predmetov in podobno.

Podmladku, ki je bil v tekmovanju že dvakrat drugi na Gorenjskem, zelo prizadevno pomagajo tudi drugi učitelji na šoli. Predvsem so to učitelji zgodovine in zemljepisa, slovenskega jezika in biologije. Za prizadevanja pri izdaji tega glasila se je zahvalila učiteljica slovenskega jezika Mariji Hlebanja in Igorju Skrlju.

Glasilo ima enajst sestavkov, ki so opremljeni z dvema ilustracijama. Sestavki zajemajo turistične, gospodarske, kulturne in športne zanimivosti z Jesenic in Gornjesavske doline. Vsebinsko glasilo je prijetno branje tudi za odrasle.

Uredniški odbor sestavljajo: Matjaž Štefelin kot glavni urednik, Marko Mulej in Miha Dakobler kot člana. Naslovno stran in ilustracije so pripravili člani likovnega krožka, ki ga vodi Slavko Hren.

B.B.

Srečanje borcev iz Italije in Bleda (Foto Janko Rabič)

NA OBISKU PRI AKAD. SLIKARJU JAKU TORKARJU

Javornik, 19. julija. V ateljeu akademskega slikarja Jaka Torkarja je sredi dopoldneva skozi velika stekla posijalo sonce. Prostor je bil naenkrat osvetljen od zadnjega kotička. Svetloba je udarila na platna, čopiče, stojalo in veliko belo mizo, na kateri snuje: skicira, obdeluje ideje. Zmotil sem ga sredi dela in zato mi je bilo malce nerodno, čeprav sva se letos že nekajkrat srečala v njegovem svetlem ateljeju.

Z njegovim delom sem se prvič srečal kot otrok, ko sem v Železaru prebiral slikanico Povest o železu, avtorja Avgusta Karbe. Ilustracije je Jaka Torkar izdeloval na osnovi dokumentarnega gradiva. Deset let za tem sva se srečala v kulturno-umetniškem klubu DPD Svoboda Tone Čufar na Jesenicah. To so bili moji prvi koraki med jeseniškimi umetniki in vsako besedo o umetnosti sem z navdušenjem požiral, posebej besede slikarja in kiparja Jaka Torkarja. Takrat se mi še sanjalo ni, kako je kruh umetnika trd, kako trnjava je pot do vsakega nekoliko bolj pomembnega izdelka, pa naj gre za področje slikarstva, kiparstva, literature, glasbe...

»Kakšna svetloba,« sem radostno vzkliknil in pogledal v veliko steklo ateljeja.

»Ja, zdaj je pod streho,« je olajšano dejal slikar Jaka Torkar. Obraz mu je izražal notranje zadovoljstvo, rahel nasmešek je zaigral okrog svetlih košatih brk, vendar sem okrog oči opazil prikrito utrujenost, utrujenost od dela.

»Vse sam.«

»Sam,« je pokimal. Pomislil sem na vreče cementa, pesek, apno, na ves gradbeni material, ki ga je moral z rokami premetati, premešati, prenesti, da je nastal prostor v izmeri kakšnih 40 kv. metrov in visok, da lahko vanj postavi štiri-metrsko skulpturo.

»Poglej te čopiče,« je nenadoma vzkliknil in ponudil šop čopičev, kakor bi me hotel prebuditi iz neke trenutne zamaknenosti.

»Kitajski so.«

Potipal sem za dlake.

»Mehki so.«

»Ja, pa še dragi niso bili. Pa pogledaj te, italijanske. Držalo je lepo, vitko, ampak kratke dlake.«

»Pa res. Potem sem se spomnil, s kakšno ljubeznijo si je ogledoval velike debele knjige o italijanskih renesančnih slikarjih v knjigarni, ko sva bila marca v Ljubljani. Kar tri je vzel. »Poglej, vse tri skupaj za manj kot sto jurjev.« In prešinilo me je: isto navdušenje je bil v študentskih letih. O teh stvareh človek lahko tako govori samo, če je ves predan svojemu delu. In Jaka Torkar je v vsej biti predan svojemu delu, umetnosti, kateri je posvetil svoje življenje.

Risati je začel v nenavadnih in težkih okoliščinah kot desetletni deček v zaporu v gradu Goričane pri Medvodah, ko so ga okupatorji izselili z materjo. Tam je spoznal Slavka Korena, ki je za kratek čas povečeval fotografijo, da jo je prerasel. V najzgodnejši otroški dobi mu je bil vzor oče, ki je zelo rad risal in rezbaril. Oče je poznal slikarja Valentina Hodnika iz Bohinja, ki mu je dal slikarske napotke. Tako se

je mali Jakec že zelo zgodaj seznanil s slikarstvom. Oče je že od začetka vojne sodeloval s partizani in junija 1942. leta padel na Dolenjskem.

Jaka in njegovo mamo so Nemci aprila istega leta izselili v nemško taborišče Werenfels, od tam pa v Fahrth in Rathsborg pri Erlangenu. V taboriščih je nadaljeval z risanjem. Prerisoval je razglednice in fotografije. Tudi dvorišče in okolice taborišča je narisal, pri čemer mu je dajala prve napotke slikarka amaterka Albina Čufar z Jesenic, sestra znanega jeseniškega revolucionarja in pisatelja Toneta Čufarja. Risal je tudi po fantaziji. Krajine iz domovine so tako pridrle tudi v sredo Hitlerjeve Nemčije. Ko je zvedel za podrti most v Mostah pri Žirovnici, ga je narisal. Risal je tudi ilustracije partizanskih pesmi, kot so Počiva jezero v tihoti... in druge. V Fahrthu je srečal gluhonemega cerkvenega rezbarja Jožeta Levina iz Dola pri Ljubljani, ki ga je učil risanja in ga prvi navdušil za plastično oblikovanje. Preseljen v tretje taborišče je s prijateljem risal in rezljal igrače za mlajše sotrpine, narisal je tudi že v bolj izpopolnjeni tehniki taborišče Rathsborg.

Kljub grenki mladosti v taboriščih, polni odrekovanja, ponižanj in trpljenja, je uporno vztrajal in vzdržal pri svojem delu: slikarstvu. Za to obdobje sam pravi, da je bil pekel. Nerač se ga spominja, vendar bilo je in z njim vse posledice, ki jih je prinesla najhujša vojna vseh časov.

Po vojni je z risanjem nadaljeval. V šoli je risal za stenske časopise, v gledališču Svoboda, kjer je občasno tudi igral, pa je slikal kulise. V tistem času ga je mikala tudi glasba. Igral je pri tamburaškem orkestru in obiskoval klavirski oddelek nižje glasbene šole. Leta 1946 je bil na Jesenicah ustanovljen likovni klub DOLIK. Torkar je že kmalu po ustanovitvi postal njegov član. Tu se je prvič srečal z upodabljanjem človeške figure po naravi. Zaradi njegove nadarjenosti so ga ostali člani, še posebej pa mentor Jože Čebulj, navdušili za slikarski poklic in ga napotili v Ljubljano. Z Dolikom pa je Jaka Torkar ostal povezan tudi pozneje.

V letu 1948 se je vpisal na slikarski oddelek šole za umetno obrt v Ljubljani. Abecedo risanja in slikanja so mu dali profesorji Didek, Sedej, Omersa, modeliranja in kiparstva pa Dremelj in Putrih. Na akademiji upodabljaajočih umetnosti se je vpisal po uspešno opravljenih sprejemnih izpitih v letu 1952. Diploma na šoli za umetno obrt je naredil, ko je obiskoval že šesti semester na akademiji. Prehitel je čas in samega sebe. Profesor Slavko Pengov mu je dokončno

izpilil njegovo risarsko znanje. Slikarstva v naslednjih dveh letih se je učil pri prof. Francetu Miheliču. Po končani akademiji se je vpisal 1956. leta še v specialko grafike pri profesorju Božidarju Jakcu. Med tem časom se je poročil in tako po treh mesecih specialke šolanje zaključil. Po odsluženju vojaškega roka v Bileci, kjer je bil skupaj s slikarjem Meškom, se je 1960. leta zaposlil kot likovni pedagog v osnovni šoli Tone Čufar. Po dveh letih službovanja je zaprosil svet za kulturo in prosveto kot član društva slovenskih likovnih umetnikov za status svobodnega umetnika. Od takrat je v svobodnem poklicu.

Opus del umetnika Jaka Torkarja ni majhen. Vsak, kdor stopa na pot samostojnega umetnika, kot Jaka Torkar v letu 1962, se sreča z vprašanjem eksistence, še posebno tisti, ki ima družino.

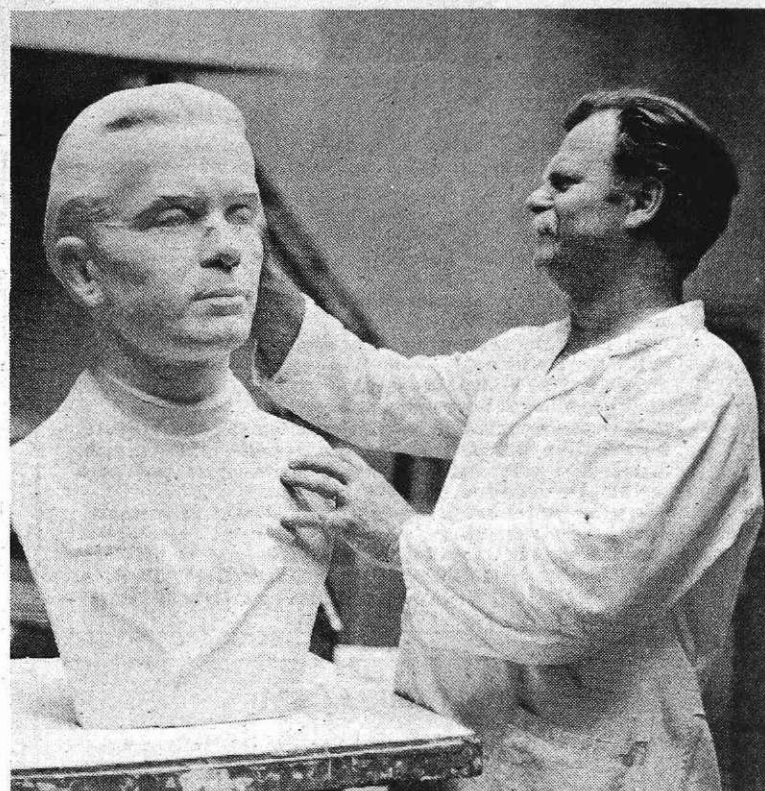
Prvi začetki Torkarjevega slikanja torej segajo že v rano mladost in v študijska leta. Prvega prerisane fotografije Ericha Ponta, sestrice Marice... nam dokazujejo, kako je že kot desetletni deček kazal natančnost pri opazovanju in prerisovanju. Kot 15-letni član Dolika se že kar uspešno loti risanja glave po modelu (študija brkatega moža 1947). Po prvih letih šolanja umetne obrti, avtoportretne študije, risba prijatelja, danes znanega pisatelja Pavla Zidarja, že išče preko formiskih študij svetlobne učinke in psihološke poglobitve. Kasneje, v letu 1952, to poizkuša tudi na portretih matere in stare mame, vendar že v grafični tehniki suhe igle.

Prvo večje naročilo je dobil šele leta 1967 za izdelavo sedem metrov dolgega reliefa za sejno dvorano občinske skupščine, v letu 1973 pa je izdelal poprsni kip dr. Milana Čeha, ki je postavljen v parku obratne ambulante železarnice Jesenice.

V zadnjih desetih letih se je udeležil slikarskih kolonij v Poljanah nad Škofjo Loko, na Dolenjskem ob Krki, na Ravnah na Koroškem, v Kranjski gori. Nastajala so dela v tehniki akvarela, tempere, olja in pastela. Od študijskega obdobja naprej se je veliko namučil z reliefnimi slikarji, ilustracijami za revije, kataloge, obdeloval je plakate in vse to mu je vzelo veliko časa. Leta 1974 je dokončal kip talca v Mostah pri Žirovnici, čeprav je medtem prebolel srčni infarkt! V letu 1975 je Jaka Torkar izdelal še veliki relief za pročelje mrliških vežic na pokopališču Blejska Dobrava. Eno izmed zadnjih kiparskih del iz leta 1976 je skulptura talcev v spominskem parku talcev na Koroški Beli.

V festivalni dvorani na Bledu je bila danes, 24. julija, zaključena razstava 11 del Jaka Torkarja. Platna v olju - podobne naše prepele krajine: Save Bohinjke, Vrat, Julijec... Obiskovalec je dobil vtis, kot bi ga hotela voda oškropiti iz tolmu, tako plastično in realistično jo je upodobil.

»Ves dan sem slikal,« mi je pripovedoval v nedeljo dopoldne, »tak lep

Akademski slikar Jaka Torkar pri oblikovanju poprsnega kipa Simona Gregorčiča (Foto I. Kučina)

mir je bil. Užival sem v delu. Kar naenkrat pa za menoj »Guten Tag«. Bila sta dva starejša nemška turista. Madonca, sta me ustrašila, potem sta se pa opravičila in me opazovala še ves dan. Le kako sta našla tisti skrit kotiček, ko si se pa moral splaziti skoraj po vseh štirih do tja...«

Tomaž Iskra

Z NAVDUŠENJEM SO SPREJELI NASTOPE JESENIŠKIH FOLKLORISTOV V HOTELU LEK V KRANJSKI GORI

Nastopi ansambla narodnih plesov in pesmi pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice vsako sredo od 1. julija dalje v večnamenski dvorani v novem prizidku hotela Lek v Kranjski gori so znova dokazali, da gostom - turistom in še predvsem tujim ne zadostujejo več samo kvalitetne gostinsko-turistične usluge in lepa okolica, temveč da si želijo še kaj. To »še kaj« pa je nedvomno predvsem bogastvo slovenske in jugoslovanske folklores, kar je potrdil tudi navdušen sprejem nastopa jeseniških folkloristov.

Že pred otvoritvijo novega prizidka ob hotelu Lek je pobudo za to dal direktor hotela Vojteh Budinek in jeseniški folkloristi so jo kljub dokaj neugodnemu času zaradi počitnic in letnih dopustov z navdušenjem sprejeli. Še posebno, ker negovanje slovenskih in jugoslovanskih ljudskih plesov prav gotovo ni samo sebi namen ali samo za popestritev kakšne izmed številnih praznov, temveč tudi zato, da se to bogastvo pokaže ljudem, predvsem pa tujcem.

Jeseniški folkloristi se ta čas predstavljajo predvsem tujcem - Holandcem, Angležem, Nemcem - vsako sredo s petimi plesi, in sicer: istrskimi ljudskimi plesi, prekmurškimi in gorenjskimi plesi, srbskimi narodnimi plesi in plesom Šota iz Kosova. Ansambel spremlja trio

Stanka Sekardija, ki izpolnjuje tudi vmesni program s slovenskimi narodnimi in narodnozabavnimi viza-mi. Predvidoma bodo plesalci v hotelu Lek nastopali vsako sredo do konca poletne sezone.

Vsekakor bi taka dejavnost, kot jo uvaja hotel Lek v Kranjski gori, morala biti sestavni del turistične ponudbe, še posebno, ker praksa potrjuje, ne samo na primeru v Kranjski gori, temveč tudi drugje, da gostje, predvsem pa tujci, to z navdušenjem sprejemajo. Koliko deset in deset posnetkov je narejenih na vsakem nastopu in ti posnetki gredo z zadovoljnimi gosti, tudi kot del turistične propagande v svet, obenem pa gostom pokažejo kulturne vrednote in bogastvo naše slovenske in jugoslovanske folklores.

75 LET PLEZALNO ALPINISTIČNEGA UDEJESTVOVANJA V SEVERNI STENI TRIGLAVA

Naša najvišja gora, simbol našega naroda, je že pred 908 leti, leta 1073, stopila v našo in svetovno zgodovino. Veliko zanimanje zanjo so v najzgodnejšem času pokazali tedanji oblastniki in gospodari, pozneje pa tudi naravoslovci, prosveditveci in razumniki vseh vrst. Balthasar Hacquet, učenjak in znanstvenik, je prvi prišel v Bohinj iz Idrije pred 204 leti, leta 1777 in začel odločen in uspešen boj za pristop na vrh Triglava.

Pri tem pa ne smemo prezreti, da so že zdavnaj pred tem hodili po treh triglavskih dolinah srčni, pogumni in neustrašni domačini, lovci in pastirji iz Bohinja, Doline in Trente. Gosta mreža stečin divjati in drobnice, lovec in pastirjev se je stekala v dolini Vrat pod nebo dotikajoče se Severne stene. Prihajali so zapreženi in divji lovci iz Trente, Bohinja, z Dovjega in Mojstrane. Za drvari, lovci, oglatji in pastirji je leta 1838 prišel ljubiteljski alpejski čevljač, idrijski rojak, kustoz ljubljanskega muzeja, Henrik Freyer. Tedaj je ta navdušeni ljubitelj in obiskovalec gora in še prav posebej Triglava in njegove 1250 metrov visoke severne stene, ki je tretja najvišja v vzhodnih Alpah, postavil trdne temelje bodočemu hitremu razvoju in vzponu planinstva, plezalnega športa in turizma v Triglavu in njegovi sosesčini.

112 let po prvem pristopu na temo Triglava (25. avgusta leta 1778) je visoka, prečna in prepadna severna stena doživela izreden in pomemben obisk. Sredi poletja leta 1890 je bil premagal in ukrotil trentarski lovec in gonjač Ivan Bergine-Štrukelj, ki je bil prvi pogumen in neustrašen človek, ki si je upal preplezati severno steno. Bilo mu je komaj 23 let, ravno prav za tako pogumno dejanje. Ivan Bergine-Štrukelj je bil tudi med odličnimi trentarskimi učiteli in vodniki dr. Juliusa Kugyja, dr. Henrika Tuma, Bois de Chesna in številnih drugih, ki so odkrivali lepote in čudesa Trente. Pomagali so mu še Paver, Motz, Špik, Medved, Kopačar in drugi trentarski sokoli,

ki so znali plezati kot nihče pred in za njimi.

16 let pozneje, sredi poletja 1906, se pojavijo pod steno dunajski vrhunski plezalci, ki so izšli iz šole prvih evropskih plezalcev (Paula Preussa, Hansa Dülferja, Otta Herzoga in Hansa Fiechtla) in so prvi uporabljali novo plezalno tehniko z uporabo klinov, vponk in plezalnih vrvi. V dveh dneh, 9. in 10. julija 1906, torej pred 75 leti, so dali odlični dunajski plezalci dr. Felix Kötig, inž. Hans Reinl in Karl Domenig prvo znamenito plezalno pot po severni steni. Pri napornem iskanju prehodov so bili v steni 33 ur. To je bil za Ivanom Bergincem drugi vzpon. Istega leta 4. avgusta sta slikar Gustav Jahn in plezalec Franz Zimmer, prav tako z Dunaja, izvedla tretji vzpon, za katerega sta potrebovala komaj šest ur. Preplezala sta polovico krajšo plezalno smer Zimmer-Jahno. To so bili trije zgodnji plezalni vzponi v steni, ki so vzbudili izredno zanimanje in navdušenje med vsemi, tedaj še izredno redkimi navdušenci za to težko in nevarno vrsto športa.

Med prvo trojno in drugo dvojno plezalno navedo je zaradi časa plezanja nastal srdit spor. Prva naveda je zagovarjala dolgotrajno plezanje zaradi izredno slabega in nerazpoloženega Domeniga, ki pa je bil že 29 let preje, leta 1877, na Malem Triglavu, ko mu je bilo komaj devet let.

Tudi leta 1907 so dunajski plezalci izvedli vzpon preko stene. Dolgo nemško smer sta Zimmer in Jahn mimo »šivankinega« uspeha in mimo »luske« do Kugyjeve police preplezala v zelo kratkem času: štirih urah in 45 minutah. S tem sta hotela dokazati, da je bil čas prvega vzpona Königa, Reinla in Domeniga mnogo predolg, kljub slabi kondiciji in nepravilnosti Karla Domeniga. V letu 1907 je bil izvršen tudi peti vzpon.

Leta 1908 je naš prvi zimski alpinist Franc Setničar iz Gorice začel s svojimi

zimskimi pristopi na vrh Triglava. Desetega decembra 1908 pa je na hudi ravni na južni strani Vrhčice zmrznil najmlajši in najboljši dr. Kugyjev trentarski vodnik Andrej Komac-Mota.

1908 PRVA SMRTNA NESREČA V STENI

Zanimanje za severno steno Triglava je naglo rastle, posebno med tedaj znanimi plezalci z Dunaja, Gradca, Innsbrucka, Leobna in številnih drugih avstrijskih in nemških mest. 17. avgusta je vstopil v steno samohodec, odlični mlad plezalec Karl Wagner, ki pa se ni vrnil. Postal je prva smrtna žrtev triglavске severne stene. 27. avgusta 1908 so ga pokopali na dovske pokopališču.

18. avgusta sta severno steno Triglava markirala in preplezala dunajski plezalci Sinek in Sehiak. Iskala sta pogrešanega Karla Wagnerja, toda zaman. Takoj so bili mobilizirani goraki vodniki iz Mojstrane in reševalci z Dunaja, sami dobri poznavalci plezalnih smeri v steni. Dunajski reševalci so 22. avgusta 1908 vzeli s seboj v steno tudi Janeza Koširja ml. iz Mojstrane in izvedli pri iskanju Wagnerja sedmi vzpon v steni po dolgi nemški plezalni smeri do Kugyjeve police. Janez Košir ml. iz Mojstrane je bil tako za Ivanom Bergincem-Štrukljem prvi Slovenec, ki je po 18 letih preplezal in ukrotil 1250 metrov visoki skalni zid severne stene Triglava. Pri iskanju in reševanju Karla Wagnerja so sodelovali še drugi gorski vodniki z Dovjega in Mojstrane, med njimi so se izkazali oče in sin Janez Košir, Skumavec, Šmerc, Janez Rabič, Urban, Kiranir in vsi, katere je vzorno vodil knjigovodja Winzig iz cementarne. Smrtno poneurečene Karla Wagnerja so našli reševalci šele 25. avgusta v žlebu, ki so ga po njem poimenovali, med originalno nemško in bavarsko smerjo v krnici pod stolpom, kasneje tudi po njem imenovanem. Pri sestopu, brez opreme in vrvi, mu je spodrslilo in se je lažje poškodoval, toda v krnici je zmrznil.

Leta 1909 meseca marca je silovit plaz uničil oba Aljaževa doma v Vratih, 8. septembra istega leta pa so odvarjali gorniki prvič povečani triglavski dom - Kredarico. Allgemaine Bauzeitung je v drugi številki objavil načrt gradnje železnice na sam vrh Triglava iz Bohinjske Bistrice skozi dolino Voje na Ledine in dalje na sam vrh.

20. julija 1909 sta vstopila v steno dva dunajski plezalci, Karl Plaichinger in Wilhelm Lass. Kljub slabemu, viharnemu, meglenemu in deževnemu vremenu sta naglo napredovala mimo »šivankinega« uspeha in »luske«. Lass je nemočen obvisel na plezalni vrvi. Plaichinger mu ni mogel pomagati in Lass je postal druga smrtna

žrtev severne stene Triglava. 26. julija so ga pokopali na Dovjem. Še istega leta 27. julija je bil izveden deseti vzpon na steno. Prve dni v mesecu septembru 1909 je najboljši trentarski vodnik Jože Komac-Pavr sam, kot Bergine, izvedel enajsti vzpon.

Nadaljevanje

NOVICE IZ KOŠARKARSKEGA KLUBA

NOVICE IZ KOŠARKARSKEGA KLUBA JESENICE

Čeprav imajo košarkarji v teh dneh počitnice, treningi so le individualni, pa pri košarkarskem klubu ne mirujejo. Zavzeto se pripravljajo na pričetek rednih treningov. Pripravljen je strokovni načrt dela za novo sezono, po katerem bodo 3. avgusta pričela vaditi vsa moštva v klubu.

ČEBULI TRENER ČLANIC

Potem, ko so nekatere igralne hotele oziroma hotele prestopiti v druge klube, je ostavko na dolžnost trenerja članic podal Franci Kežar. Po nekaj letih zavzetega dela, ko bi moštvo lahko doseglo dobre rezultate, igralke preidejo v druge klube in tako moramo na Jesenicah spet pričeti znova. Ko potem ponovno zraste nov rod, se vse skupaj ponovi in tako naprej iz leta v leto. Trenerji tako izgubljajo voljo do dela in Kežar ni bil prvi, ki je prenehal prav zaradi tega.

Upravni odbor in tehnična komisija KK Jesenice sta se za vodenje članic v novi sezoni dogovorila s Tonijem Čebuljem, ki že dalj časa uspešno vodi vse selekcije deklet v Mojstrani.

KEJŽAR V TREBINJEM

Na povabilo Košarkarske zveze Slovenije, ta je nosila tudi vse stroške, se je Franci Kežar udeležil zveznega tabora za najboljšje jugoslovanske košarkarice, ki ga je vodil trener državne reprezentance Vasojević. Poleg Vasojevića so na taboru predavali vsi trenerji ženskih članskih vrst prve ZKL. Tabor je trajal en teden.

TRIJENA TEČAJU V NOVI GORICI

Da bi bilo delo z mladimi v klubu še boljše in bolj strokovno (v klubu delujejo kot trenerji tudi trije študenti visoke šole za telesno kulturo v Ljubljani), so se pri ko-

šarkarskem klubu odločili, da pošljejo v tečaj za trenerje košarke, ki je bil letos v Novi Gorici, štiri svoje trenerje. Tečaja so se udeležili: Toni Čebulj, Tone Novak in Miha Jelovčan, Jože Subotič pa je bil zaradi izpitov na fakulteti zadržan.

Tečaj je bil obvezen za trenerje slovenskih košarkarskih lig, razen za tiste, ki so ga opravili že prej. Trajal je štirinajst dni, vodil pa ga je profesor VSTK Brane Dežman.

NIPRESTOPOV BREZ IZPISNIC?

Strokovni svet Košarkarske zveze Slovenije je odločil (ustno sporočilo), da ne bo dovolil prestopov igralnikov iz kluba v klub brez izpisenice matičnega kluba. Odločitev so sprejeli po burni razpravi strokovnega sveta KZS v Tolminu in Ljubljani, na pobudo KK Jesenice, ki bi v primeru prestopa prehajanja ostal brez svojih najboljših košarkarjev. Upajamo, da bo odločitev KZS obveljala in da ne bo izjem.

MB

